

PÕLIS- EESTLANE!

Jevgeni
Ossinovski
tegelikud juured

VÄIKESE POISI SURM

Kas 7aastast
last võib üksi
koju jätta?

LEHE VAHEL ERIVÄLJAANNE

AASTA ETTEVÕTJA 2014 FINALISTID

PEETER KOPPEL

Pankur
võrdleb
laenu
kirvega

Presidendi favoriit
õiguskantsleri
kohale on

ÜLLE MADISE?

EESTI EKSPRESS

25 AASTAT SÕLTUMATUT NÄDALALEHTE

ÜLEMISTE
ELAMUSI TÄIS

Eesti suurim moe- ja perekeskus ootab sind!

Eesti suurim moe- ja perekeskus on avatud, täis elamusi ja põnevust!
Ülemistes ootavad Sind maailmakuulsad brändid ja avastamistväärt üllatused!

ulemiste.ee

Suur-Sõjamäe 4 • Keskus avatud 10-21 • Rimi avatud 8-22

LEXUS RX CREATING AMAZING

NÜÜD ON ASAP

RX 450h Sports Executive 2015 erimudel

Maailma armastatuima hübriidmaasturi RXi erimudel on nüüd saadaval piiratud koguses ja piiratud aja jooksul. Lisaks hinnatud Executive'i varustusele tuleb kaasa tasuta spetsiaalne erivarustuspakett. Kiire otsustusvõime tuleb praegu ainult kasuks.

SPORTS EXECUTIVE 2015 ERIMUDELI PAKETT:

- 19-tollised eridisainiga valveljed
- F SPORT mudelist inspireeritud välisilme
- Mark Levinsoni helisüsteem
- Esiklaasinäidik
- Panoraamkatus või katuseluuk

HINNAVÕIT ALATES

9 460 €

 Lexus Eesti

LEXUS.EE

LEXUS RX 450h

Hinnasoodustus kehtib RX 450h Sports Executive 2015 varustusega mudeli soovituslikust jaemüügihinnast lähtuvalt. Kuna edasimüüjad on vabad rakendama nimetatud mudelile erinevaid jaemüügihindu, võib tegelik hinnasoodustus erineda eeltoodust. Täpsemate kampaaniatingimuste osas informatsiooni saamiseks palume kontakteeruda Lexuse edasimüüjaga. Lexus RX 450h kombineeritud kütusekulu on 6,3 l / 100 km. Kombineeritud CO₂ emissioon on 145 g/km.

REGISTREERUGE PROOVISÕIDULE TEL +372 619 0010
LEXUS TALLINN, PETERBURI TEE 1, 11415 TALLINN, INFO@UNELMAUTO.EE

FOTOD VALLO KRUUSER, TANEL MEOS, SCANPIX

INTERVJUU

22 Pangatöötaja Peeter Koppel räägib õudusega, mis siis juhtuma hakkab, kui vasakjõud peaksid kevadised valimised võitma.
Autor Kristjan Pihl

ELU

28 Partorgist selgeltnägijaks. Mai-Agate Väljataga totaalset muutumise lugu.
Autor Kirsti Vainküla

ARVAMUS

30 On aeg õppida, et me ei peagi kõiges alati ühel nõul olema.
Autor Joosep Tiks

AREEN

31 Põrandaalusest Kanada kultuuriajakirjast Vice on kasvanud ülemaailmse haardega meediaettevõtte ja videoajakirjanduse pioneer.
Autor Siim Nestor

35 Kunstnik Jaanus Samma auhinnatud grafiti-kampsuneid saab näituselt kaasa osta.
Autor Kadri Karro

KOHVER

46 3000 kilomeetrit Türgi teedel.
Autor Inga Raitar

ÜKS ASI VEEL

54 Kuus aastat tagasi motovõitlustel kukkunud ja ratastooli jäänud Rauno Klausen (31) saab käsiratta, millega treenida 2016. aasta Rio paraolümpiaks.
Autor Madis Jürge

PERSOON

4 Jevgeni Ossinovski on põline eestlane. Kümned ootamatud faktid valitsuse kõige vastuolulisema ministri kirevast elust.
Autor Tarmo Vahter

KUUM

11 Eesti esimese koolitulistamise uurimist juhivad sama kooli vilistlane.
Autorid Danner Leitmaa ja Kristjan Pihl

12 Mida teha koolitulistamise korral?
Autorid Sulev Vedler ja Kirsti Vainküla

14 Väikese poisi surm. Kui vanalt võib lapsi üksi koju jätta?
Autor Sulev Vedler

18 President tahab oma nõunikku õiguskantsleriks panna.
Autor Mikk Salu

36 Näitlejaks hakanud Diana Sillaots (Lotus) kirjutas raamatu oma modellitööst.

VAATA DIGILEHEST: Interaktiivne graafik! Võrdle siinsetes vetes seilanud Nõukogude allveelaevu.

Paberlehe tellijale on digileht tasuta. Vaata aadressilt ajaleht.ekspress.ee.

Väljaandja
Eesti Ajalehed AS
Narva mnt 11e,
Tallinn 10151 Eesti
Vastutav väljaandja
Hans H. Luik
Üldtelefonid
669 8080,
669 8044
www.ekspress.ee

TOIMETUS
Narva mnt 13, Tallinn 10151
Peatoimetaja
Allar Tankler
Toimetuse telefon
669 8030
Toimetuse faks
669 8154
E-mail ekspress@ekspress.ee
TV nädal **669 8080**

REKLAAM
Narva mnt 11e, Tallinn 10151
Üldinfo telefon
669 8040
Reklaamiosakonna
faks **669 8174**
info E-posti teel
reklaam@ekspress.ee
Trüki- ja internetireklaam
<http://reklaam.lehed.ee/>

kontaktid ja info

KLIENDITEENINDUS
Tellimine ja kokukande
probleemid
telefon **680 4444**
klienditugi@lehed.ee
Praaeksemplaride
ümbervahetamine
EE leviosakonnas Narva
mnt 11e
Trükikoda **Printall**

Ostes PEFC märgisega
toote, aidate edendada
säästvat
metsamajandamist
www.pefc.org

JUHTKIRI

SISSE RÄNDAJA LAPS

ANDREI HVOSTOV

Alguspunktiks on Jürgen Ligi värskeim Facebooki postitus "Solvumine kui poliitiline kaup" probleemide ülekordamisega. Selle raiumisega graniiti. Ligi: "Olin lühikommentaaris Facebooki sõbrale väljendanud, et sisse rändaja pojana roosast erakonnast peaks ta olema tundlikel teemadel üliettevaatlik."

Tallinna koolides on juhtumeid, kus sisse rändajate lapsed maskeeruvad põliselanike lasteks. Kaks pealtnäha tavalist eesti last, nimetagem neid Angeelika Kuusk ja Kevin Mänd (laste tegelikud nimed on toimetusel teada), jutlevad vahetunnis keeles, mis ei ole teps riigikeel. Vanemate kutsumisel kooli (tavaline arenguvestlus) selgubki pelutav asjaolu: Kuuse vanemate perekonnanimi on Sidorov, Mändi omadel Ivanov. Kõik on sisse rändajad, kusjuures nii panetunud, et ei valda isegi riigikeelt.

Angeelika ja Kevin kasvavad suureks, lähevad poliitikasse, nad kutsutakse välilussaatesse "Foorum", kus nad pörutavad tulise peaga, et "ei ole vaja kõiges Nõukogude okupatsiooni süüdistada, nüüd kui on möödunud 30, 35, 40... jne aastat!"

Hallipäine, endiselt hiilgava füüsisega Jürgen Ligi peaks nad nüüd korrale kutsuma: "Sisse rändaja laps, ole ettevaatlik!"

Aga kust ta teab? Ta võib ju aimata, ent tõendid puuduvad.

Probleem vajab teadvustamist, vajab lahendust. Minu ettepanek on võtta vastu seadus, et sisse rändajate lapsed, kelle nimed on eksitavad, tuleb varustada kohustusliku keskmise nimega kui liigitunnusega. Tüdrukutele Marfa, poistele Ivan.

Ja niipea, kui Angeelika-Marfa Kuusk või Kevin-Ivan Mänd hakkavad midagi okupatsiooni kohta lõugama, saab maestro Ligi anda vastulöögi.

Aga see ei ole veel kõik. Mina olen sisse rändaja poeg. Minu laps on sisse rändaja poeg. On selge, et mina pean olema tundlike teemadega "üliettevaatlik". Aga minu poeg? Milline on temalt oodatava ettevaatlikkuse aste? Muuseas, minu pojalt on samuti eesti nimed. Heledad silmad, heledad juuksed, piklik kolp. Ma olen ta nii hästi ära maskeerinud, et ta ei valda isegi vene keelt. Ent... ilmselt peaks tema-gi tundlikel teemadel rääkides olema (pool?, veerand?) ettevaatlik.

Ligil on tuhat korda õigus. Selmet vigiseda, tuleb meil asuda lahendama praktilisi küsimusi.

Mida me vajame, on rasipuhutuse instituut.

5. novembri erinumber:

EE NAINE

> Toome lugejateni ilu, mis tuleb loodusest. Milline on parim ökokosmeetika? Parimad ökotooted. Kuidas olla harmoonias looduse ja iseendaga?

JEVGENI OSSINOVSKI

põliseesti juured

POLIITILINE PORTREE 20 STOORIS Haridus- ja teadusministri solvamine viis Eesti valitsuskriisi äärele. Ent mis mees 28aastane **Jevgeni Ossinovski** õieti on? Kuidas ta poliitikasse ilmus? Mis juhtus tema esivanematega sõja ajal? Ja millist rolli mängib jõukas isa?

TARMO VAHTER

tarmo.vahter@ekspress.ee

1. Vaene tudeng, kuldne maastur

Detsember 2008. Kuldne BMW X5 kihutab Tartu-Värskas maanteel. Kella 10 paiku mõõdab politsei selle kiiruseks umbes 173 kilomeetrit tunnis. Politseinikud panevad sinise-punase vilkuri tööle ja maastur peatub.

Rooli taga istub prillidega noormees, 22aastane **Jevgeni Ossinovski**.

Ossinovski kirjutab väärtteoprotokoll: "Mul ei ole enda õigustuseks midagi öelda."

Politsei trahvib teda 10 200 krooniga ja võtab kaheks kuuks loa ära.

Paar nädalat hiljem saabub Tartu maakohtusse Ossinovski hagi. Ta pihib: "Sel päeval sain esmakordselt sõita vanemate uue autoga ning valides auto- ja inimestetühja lõigu ja aja, tahtsin proovida auto sõiduomadusi suuremal kiirusel. Mõistagi ei ole see õigustuseks seaduse rikkumisele ning ma kahetsen."

Olen üliõpilane välisülikoolis ning elan mulle määratud õppetootusest, millega tulen vaevalt toime. Ma ei käi tööl, mistõttu mul puuduvad vajalikud vahendid trahvisumma tasumiseks."

Kohtunik **Heli Sillaots** langetab saalomonliku otsuse: Ossinovski võib trahvi maksta kümne kuu jooksul, iga kuu vähemalt tuhat krooni.

2. Õppida vaguniäri või hoopis filosoofiat?

Jevgeni isa on **Oleg Ossinovski**. Tema firmale Skinest kuulub 2500 vagunit ja vedurit, mis veavad kau-

pu Baltikumis, Venemaal ja mujal. Äri edeneb hästi, mullu võinuks Oleg võtta sada miljonit eurot dividende. Viimased kaks aastat on Äripäev tituleerinud teda Eesti kõige rikkamaks inimeseks.

2004. aastal lõpetas Jevgeni hõbemedaliga Tallinna Reaalkooli.

Ema **Irina Osinovskaja** (täpselt nii tema nime kirjutatakse) meenutab: "Oleg ütles, et võib-olla lähed midagi juriidilist õppima. Jevgeni ütles, et ei - ainult filosoofia!"

Poja soov käis isal üle mõistuse. Olegi vanemad ja lähisugulased jõudsid Nõukogude Liidus tehnika-teaduste alal kandidaadi, doktori või lausa akadeemiku tiitlini.

Vaguniäri ei huvitanud poissi. 10 miljonist kroonist 20 või 30 miljoni krooni tegemine jättis teda külmaks. Oli see protest isa vastu?

Oleg jääb mõtlema ja võrdleb oma poega siiliga, kes tõmbab okkad turri. "Ma ei saa ikka veel aru, mis on filosoofia mõte. Tegeldakse asjaga, millel ei ole praktilist kasutust."

Isa soovis, et poeg tuleks tema ärisse. Ema sõnul polnud Jevgenil seda vaja. "Kui noorem vend **Mark** sündis, siis Jevgeni ütles, et võib-olla selle lapsega teil vedas. Võib-olla tema tahab kunagi äri edasi vedada."

3. Miljonäri poeg päästab Nietzschega moraali

Filosoofiaõppejõud **Eduard Parhomenko** peab Tartu ülikoolis loengut. Ootamatult teeb keegi valjul häälel märkuse, et õppejõud räägib üle aja. Sama tudeng kordab märkust ka järgmise loengu lõpus.

Parhomenko läheb sekretariaati uurima, kes see üliõpilane üldse on. Selgub, et Jevgeni Ossinovski.

Eksamil on Parhomenko range. Ossinovskil läheb hästi, ent mitte nii hästi, kui ta ilmselt lootis.

FOTOD TANEL MEOS, ERAKOGU

FILOSOOFIST POLIITIK: Haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski Stenbocki maja hoovis eelmisel neljapäeval pärast Facebooke skandaali puhkemist.

Vaguniäri ei huvitanud poissi. 10 miljonist kroonist 20 või 30 miljoni krooni tegemine jättis teda külmaks.

Parhomenko: "Kui erinevad võivad siiski olla maailmad hoolimata ühisest Nietzsche-huvist ja varjulisest slaavi substraadist, kogesin seoses Ossinovski plaaniga sõita mõni kuu enne lõputöö esitamist välismaa reisile.

Kui ta sellest mulle rääkima tuli, kukkusin seletama, kuidas välismaal raamatukogudes bakalaureusetööks kirjandust otsida. Hiljem kuulsin juhtumisi, et Ossinovski oli safarile sõitnud."

4. "Tema läheb postiljoniks..."

Ossinovski otsustas jätkata õpinguid Suurbritannias. Ta andis dokumendid viide ülikooli, valides lõpuks kontinentaalse filosoofia Warwickis, mida loetakse Briti kümne tugevama ülikooli hulka. Sealne magistratöö kirjutas ta heideggerlikust liberalismi kriitikast, pälvides *cum laude*.

Jevgenile avanes võimalus kandideerida doktorantuuri, aga ta oleks pidanud mõnda aega Inglismaal vastust ootama.

"Minu abikaasa jällegi ütles, et ei istu midagi Londonis!" räägib ema Irina. "Jevgeni ütles, et tema läheb postiljoniks või kellekski veel, töötab seal, pärast läheb doktorantuuri! Abikaasa ütles, et pole mingit istumist! Mis postiljon?

Milleks sa seal õppisid? Tuled mulle siia kontoris tööle! Ja siis hakkas Jevgeni hästi kiiresti mõtlema, mis nüüd teha. Ja läks politoloogiat õppima."

Jevgeni astus Londoni mainekasse majandus- ja poliititeaduste kooli LSE. Tema elukohaks sai tilluke tuba ühiselamu keldrikorruksel, mille aknast avanes vaade tänaval liikuvate inimeste saabastele. Isa jaoks oli korter "õudus".

Irina: "Mul ütles sõbranna Venemaalt, et ju-

mal, magistratööpeps laps! Oleks võinud talle korteri üürida! Ma ütlesin, et kuna ta ise ei küsinud, ei tulnud me selle pealegi."

Küll tasusid vanemad õppemak-su, 13 000 naela. Aasta pärast kaitses Jevgeni magistratööd poliitilise võimu legitiimsusest Putini Venemaal – *cum laude*.

Diplomeeritud Jevgeni ees seisis küsimus, mis edasi. Irina kirjeldab valikut nii: "Oleg ütles, et kui ta tahaks poliitikaga tegelda, oleks kõige mõistlikum omas riigis alustada. Siis ta tuligi Eestisse."

5. Vene poiss koputab IRLi uksele

2010. aasta lõpul võttis Jevgeni Ossinovski ühendust IRLi peasekretäri **Ken-Marti Vaheriga**. Nad ei olnud varem tuttavad.

Ossinovski avaldas soovi kandideerida järgmisel kevadel riigikogu valimistel Ida-Virumaal. Ühtlasi pakkus ta välja, et aitaks koostada IRLi programmi eestivenelaste positiivseks kaasamiseks.

Vaherile jäi Ossinovskist intelligentne mulje. "Rahast me ei rääkinud," kinnitab ta Ekspressile.

Ossinovski kaalus IRLiga liitumist täiesti tõsiselt, kuid sinna siiski ei astunud. "Sain aru, et seda, mida ma ette kujutasin, ei ole võimalik seal teha."

6. Sotsiaaldemokraadi sünd

Talvel 2010/2011 olid parteidel valimisnimekirjad peaaegu koos. **Jaak Allik** mäletab Ida-Viru sotside nõupidamist: "Peasekretär **Indrek Saar** tutvustas noormeest, kes oli saabunud äsja Londonist." Kas ta saaks Ida-Virumaal kandideerida?

Saar viis Ossinovski ka Toompeale sotside esimehe **Sven Mikseri** juurde. "Sel vestlusel isast ei räägitud," märgib Mikser. Ei räägitud ka mõne nädala tagusest pressiteatest, kus sotsid taunisid Reformierakonna tegevust Tallinna Vene teatris: "Direktorikonkursi võitis raudteeinstituudi haridusega Irina Ossinovskaja, kelle abikaasa on Reformierakonna rahastaja, ärimees Oleg Ossinovski."

20. jaanuaril 2011 kandis äriregistr Jevgeni Ossinovski sotside nimekirja. Järgnenud valimiskampanias lõi kaasa kogu pere. Isa aitas rahaga. Aseri kultuurimaja juhatanud tädi käivitas oma kohapealse tutvuste võrgustiku. Ema lihvis venekeelse te kampaniamaterjalide sõnastust.

Sotsid panid Ossinovski oma Ida-Virumaa valimisnimekirjas kolmandaks. Toompeale pääsemiseks tuli saada rohkem hääli kui ringkonna esinumber Jaak Allik.

"Me viimase hetkeni istusime televiisori ees ega teadnud, millega see lõpeb," meenutab Irina. Ossinovski kogus 1578, Allik 1518 häält.

7. Pressiesindaja lemmik

24aastasest Ossinovskist sai riigikogu noorim liige. Ta paistis silma usinusega, käis Toompea lossis ka

istungivabadel nädalatel, töötades läbi mitmesuguseid pabereid.

Partei pressiesindajale see meeldis. Ossinovskit sai peaaegu alati kätte, teda sai suunata ajakirjanikele mingit teemat kommenteerima. Kättesaadavuses etendas teatud rolli ka noore poliitiku uus elukoht.

Ossinovski oli kolinud Toompeale, varem **Erik-Niiles Krossile** kuulunud korterisse.

Ossinovski vanemad ostsid korteri väljaüürimiseks, kuid masu järellainetus muutis üürniku leidmise raskeks.

Ühel päeval teatas Jevgeni, et hakkab tüdruksõbraga kokku kolimiseks korterit otsima.

"Siis Oleg ütles, et meie korter seisab ju tühjana, mine ela seal sees. Jevgeni oli algul vastu. Tema arvates on see liiga suur."

Jevgeni, tema naise **Triinu** ja nende koera, eesti hagiija **Pluto** päralt on ligi 300 ruutmeetrit.

8. Kui peaaegu midagi ei õnnestu

Riigikogus võttis Ossinovski ette mitmeid algatusi, mis puudutasid vene inimesi.

Tegi ettepaneku lubada pikaajalistel mittekodanikel osta Ida-Virus kuni 2000 ruutmeetrit maad. Valitsus nägi selles julgeolekuriski.

Pahandas, et riik teeb Ida-Virumaal teavituskampaniaid vaid keeles, mis on enamikule kohalikest arusaamatu.

Kaitses 12aastast Kohtla-Järve tüdrukut, kellelt politsei tahtis Eesti kodakondsust ära võtta.

Tegi ettepaneku lisada ravimitele ka vene- ja ingliskeelsed kasutusjuhendid.

Kas Ossinovskil õnnestus riigikogus midagi ära teha?

Keskerakondlane **Mihhail Stalnuhhin**: "Ei!" Ja lisab: "Kellegi opositsioonis ei õnnestunud."

Sellega nõustub ka endine keskerakondlane, tänane reformist **Deniss Boroditš**.

Ossinovski ideed põrusid, sest need ei meeldinud IRLile. Kuid ta saavutas, et Eesti passi ei võetud ära inimestelt, kes olid saanud kodakondsuse aastaid tagasi ametnike eksituse tõttu.

9. Rumalad eestlased ja rumalad venelased

Novembris 2012 pidasid sotsid üldkogu. Ossinovski tuli lavale, võttis kahe käega puldist kinni ja rääkis, miks ta poliitikasse tuli.

"Küsisin endalt, kus ma oskaksin teha asju paremini, kui neid siiani on tehtud. Perekindliku ja akadeemilise tausta tõttu tundus mulle, et selles, mis puudutab eestlaste ja vene keelt kõnelevate eestimaalaste vahelisi suhteid, on siiani kõike teatud kardinaalselt valesti."

Ta tsiteeris Jaak Allikut, et valitsuse poliitika tulemusel lähevad

◀◀ 5

varsti kõik vähegi intelligentsed venelased Eestist ära. Eestlased aga jäävad siia maadlema koos harimata venelastega.

Ossinovski: "Julgesin tähendada, et kuna ka haritud eestlased Eestist ära lähevad, siis varsti jäävad siia ainult rumalad eestlased koos rumalate venelastega."

Vallandus üldine naer ja aplaus. Partei aseesimeeste valimistel sai Ossinovski kõige rohkem hääli.

10. "Geipoiss" üleskaevatud Narvas

Sügisel 2013 kandideeris Ossinovski Narva linnapeaks. Ametisse ta ei saanud, kuid edestas linna tuntumat poliitikut Mihhail Stalnuhhinit rohkem kui tuhande häälega.

Stalnuhhin seletab kaotust sellega, et Narvas vahetati valimiste ajal euroraha eest välja 70 kilomeetrit torusid. Kõik teed olid üles kaevatud ja inimestel ebamugav.

"Täiesti jube," kirjeldab Stalnuhhin teedehitust. "Ossinovski ja ka kõik teised kasutasid seda ära."

Stalnuhhin ise õonestas noore konkurendi mainet, avaldades oma blogis anonüümsete narvalaste poolt saadetud hüüdimesid:

- Евгений "Папа-купи-мне-Нарву" Осиновский (Jevgeni "Issi-ostamulle-Narva" Ossinovski),
- Евгений "Однополый брак" Осиновский (Jevgeni "Omasooline abielu" Ossinovski),
- Евгений "мальчик-гей" Осиновский (Jevgeni "Geipoiss" Ossinovski).

Ossinovski oli ühes intervjuus öelnud, et ei näe põhjust homoabiellude vastu võidelda. Ühes Narva lehes ilmus peagi sõnum, mis seostas teda homoseksualismi ja muude pahede ilmumisega linna. Sotsid lugesid ja lõõpisid, kas tõesti toodi homod Narva Ossinovski isa rongidega.

Pärast valimisi võttis Stalnuhhin riigikogu saalis vabas mikrofonis sõna ja teatas, et tema pole kuskil öelnud, et Ossinovski on gei.

"Ma pole kasutanud ka sünonüüme, näiteks homo, pede vms," teatas Stalnuhhin. "Ma pole väitnud, et Ossinovski on gei, sest mul puudub õnnelik oskus inimest nähes ära määrata, kas ta on gei või ei ole."

11. Siim Kallast tabab üllatus

Tänavu kevadel korraldas Reformierakond regulaarse partnerivahetuse, andes IRLile kinga. Peaministrikohta rihtiv **Siim Kallas** alustas sotsidega kõnelusi uue valitsuse loomiseks.

Sven Mikser teatas, et näeb haridus- ja teadusministrina Ossinovskit. Kallas üllatus.

"Oli ilmne, et Ossinovski peab olema valitsuses," selgitab Mikser, "sest ta on lihtsalt väga hea."

Noormehe mentoriks kujunenud Jaak Allik oli teda haridus- ja teadusministri ametisse astumiseks juba mitu kuud enne valitsuskriisi

vaimselt ette valmistanud. Pealegi lubas Allik toetada koalitsiooni oravatega ainult siis, kui Ossinovski selle koha saab.

Siiski oli sotsidel kõhklus, kuidas vene päritolu haridusminister vastu võetakse.

Ossinovski alustas ministrina 26. märtsil. Viis päeva varem oli Venemaa president Vladimir Putin allkirjastanud otsuse Krimmi kuulutamisest Venemaa osaks. Lääne ajakirjandus küsis nädalate kaupa hüsteeriliselt, kas Narva on järgmine Krimm. Eesti ainsa venelasest ministrina muutus Ossinovski üleöö nõutud meheks. Intervjuus Der Spiegelile rääkis ta, et ei tunne kedagi, kes peaks Putinit oma kaitsjaks või eelistaks elada Eesti asemel Venemaal. Samamoodi rahustas ta välisriikide suursaadikuid.

Sotside eestvedamisel ning Kallase ja välisminister **Urmas Paeda** tagantõukamisel pööras uus valitsus selja IRLi rangele rahvuspoliitikale. Koalitsioon lubas muutusi:

- Alaealiselt ei saa Eesti kodakondsust ära võtta.
- Üle 65aastased kodakondsuse taotlejad peavad tegema vaid suulise eesti keele eksami.
- Kodakondsuseta vanemate lapsed saavad automaatselt Eesti kodanikuks.
- Prantsuse lütseumi ja Inglise kolledži eeskujul luuakse Tallinnas ja Narvas Eesti õppekavaga Vene lütseum.

12. Minister kogub 99 punkti

Veel enne valitsusse minekut sai Ossinovski teada, et rahandusministeerium nõuab autojuhtidelt eesti keele oskust kõrgeimal ehk C2-tasemel.

Tegelikult C2 eksameid ei korraldatud ja sooviteele piisanuks ka oluliselt madalamast tasemest. Värske ministri sekkumine viis keelenõute muutmisele.

Suvel sooritas Ossinovski ise eesti keele eksami, mida ta poleks sünnijärgse kodanikuna tegema pidanud. Ta sai kirjutamise, kuulamise ja rääkimise eest maksimumtulemuse. Lugemises juhtus üks näpukas. Kokku 99 punkti. Ossinovski: "Väidetavalt on üks inimene saanud kunagi ka 100 punkti, nii et teine tulemus eksamineerimise ajaloos."

13. Neinar Seli jääb ruumideta

Valitsuse istungitel esineb Ossinovski energiliselt, ajades vahel kolleege närvi.

Osalt johtub see peaministrilt. **Taavi Rõivas** kallab jääpange kaela ja jookseb maratone, aga koosoleku juhina ta end väga ei kehtesta. Otsused lükkuvad edasi, mis aitab mõnikord pingeid maha võtta.

Ossinovski aga nõuab talle oluliste teemade lahendamist. Mõned valitsuse liikmed otsivad tema käitumisest peidetud tagamõtet.

Mikseri sõnul mingit tagamõtet ei ole: "Ta tahab just seda, millest

ta räägib." Septembris avastasid sotsid, et võrreldes suvel kokkulepituga on muudetud Riigi Kinnisvara ASI investeeringute plaani. Valitsuse istungil võttis Ossinovski selle juhtuks. Isegi mõnele reformierakondlasele tuli üllatuseks, et nende parteikaaslase Neinar Seli juhitud Eesti Olümpiakomiteele tahetakse kesklinnas ruume rentida. Plaan tõmmati maha.

Kui Sven Mikser rääkis Rõivase ja rahandusminister **Jürgen Ligiga** läbi 2015. aasta riigieelarve lahtisi otsi, võttis ta kohtumisele kaasa just Ossinovski.

Mikseri sõnul oli Ossinovski töötanud läbi mitte ainult oma ministeeriumi numbrid, vaid kogu eelarve, "sest ta on metoodiline inimene".

Ossinovski keeldub kevadest saati kooskõlastamast uut loimumise arengukava aastateks 2014–2020, kui seal ei arvestata tema ettepanekutega. Näiteks näeb kava ette, et venelaste hulgas poleks oluliselt rohkem töötuid kui eestlaste seas. Mida eesmärgi saavutamiseks teha tuleks, selle üle käivad vaidlused sotsiaalministeeriumiga.

14. Kroonika nõuab pulmafotosid

Sotside PR-nõustaja **Kirsti Ruul** kuulis suvel juhtumisi, et Ossinovski hakkab abielluma. Ruul soovitas ministril olla ettevaatlik.

Keset puhkust sai Ruul kõne Kroonika peatoimetajalt **Krista Lensinilt**. Tal olevat "väga suur probleem": ajakirja kohe trükki minevas numbris ootas Ossinovski pulmadega täitmist esikaas ja kuus külge.

Kroonika oli teinud ministriga diili, et saab ainuõiguse pulmapiltide avaldamiseks. Vastutasuks loobus Kroonika paparatsode pulma läkitamisest.

SEISUS KOHUSTAB: Jevgeni ja Triinu Ossinovski jõudsid Kroonika esikaanele vastu tahtmist. Isa ja äi Oleg Ossinovski on Äripäeva rikaste edetabelis esinemisega juba harjunud.

kiri "Eksklusiiv: Minister Jevgeni Ossinovski suurejooneline pulmapidu". Fotodelt nägi eesti rahvas, et ilmalik registreerimine toimus kuskil lagunenud küünis, mida noorpaar oli natuke kaunistanud.

Ühelt pildilt võis luubiga vaadata tuvastada riigikogu esimehe **Eiki Nestori** ja kaitseminister Sven Mikseri. Pruutpaari sugulastest ega sõpradest ei ilmunud ühtki fotot.

Kroonika ilmumise ajal seilasid Ossinovski vanemad Vahemere äripartner **Heiti Hääle** kataranil. Poega tundes olid nad nende vähestegi piltide ilmumisest üllatunud.

Jevgeni abikaasa Triinu Ossinovski (30) on olnud Tallinna ülikooli üliõpilaskonna peasekretär, töötanud Postimehe välisuudiste toimetuses ja praktiseerinud välisministeeriumi Aasia büroos.

2011 töötas ta Ossinovski riigikogu valimiskampaania mänedžerina, millest algaski nende lähem tutvus. Praegu peab naine Tallinna ülikoolis Aasia uuringute projektijuhi ametit ja kirjutab doktoritööd Birma vähemusrühvustest.

15. Jürgen Ligi vihastab

Läinud neljapäeval algas kell 10 valitsuse istung. Vahetult enne sai Ossinovski mitu e-kirja viitega rahandusminister Jürgen Ligi Facebooki leheküljele.

Rahandusminister nimetas seal Ossinovskit juurtetuks ja teadmatuks: "Tema ütleb, et Nõukogude võimu ei tohi süüdistada, tema ajab asjad korda. Tema, sisserändaja poeg roosast erakonnast, peaks olema üliettevaatlik, aga ta ei teagi vaadata."

Ligi ja Ossinovski osalesid eelmisel õhtul ETV saates "Foorum", kus vaieldi riigieelarve üle.

Saate käigus ütles Ossinovski: "Ma ei ole ka sellega nõus, et me võime veel 23 aastat pärast taasiseseisvumist süüdistada Nõukogude võimu. Me peaks ise ka hakkama vastutama selle eest, mis seisus me täna oleme."

Debatt oli keskmiselt igav, jäädes põnevuselt kordades alla "Foorumile" järgnenud Taani võimuseriaalile "Borgen". Aga televiisorist ei paistnud välja, kui sügavalt Ossinovski sõnad Ligit häirisid. See polnud neil esimene kokkupõrge.

Pärast tänavu veebruaris toimunud "Foorumi" saadet teatas Ossinovski Facebookis Ligi kohta: "Nagu Napoleoni kompleksis vaevlev teismeline tatikas, kes isale vastu haukub."

Sama postituse kohaselt öelnud Ligi telemajas Ossinovskile: "Mis sa siin, kurat, mõlised negatiivsest iibest - mine lapsi tegema!"

Sotsid lõõpisid, kas tõesti toodi homod Narva Ossinovski isa rongidega.

Probleemi lahendamine võttis Ruulil terve päeva.

Algul lähetas Ossinovski Kroonikale vaid paar pulmapilti, kuid ikka jäi mitu lehekülge tühjaks. Minister pidi vastu tahtmist fotosid juurde saatma.

"Jevgeni tõesti ei oodanud seda suuremat lugu," ütleb Ruul. "Ta kangelaslikult talus selle ära."

Kroonika esikaanel hüüdis peal-

On üsna tavaline, et poliitikud üksteist sõimavad ja järgmisel hetkel koostööd teevad. Ei läinud kaht kuudki, kui Ossinovskist sai valitsuses Ligi kolleeg.

Meeste vaidlused jätkusid Stenbocki majas. Ligi suhtumine näitas, et ta peab Ossinovskit nooreks ja roheliseks.

Samas ütles Ligi nädal enne saatustlikku Facebooki postitust Ekspressile, et Ossinovski "majanduslik instinkt on tugevam kui sotsiaalne".

Ligi puhul võib seda pidada kõvaks komplimentiks: noormees oskab raha lugeda ega tõtta seda laiaaks lööma.

16. Ossinovski räägib telefonis suu puhtaks

Kuigi Ligi ja Ossinovski olid läinud neljapäeval valitsuse istungil ühe laua taga, ei hakanud kumbki "Foorumi" saatest ega selle järjest rääkima.

Samal ajal tõusis väljaspool suur pahameeletorm. Keskerakond, IRL ja sotsid nõudsid Ligi ametist lahkumist, samuti president **Toomas Hendrik Ilves**. Endine peaminister **Andrus Ansip** aga hoiatas Brüsselit, et okupatsioonieagsete kanatuste pisendamisest pole kaugel okupatsiooni eitamine.

"Täielik üllatus," ütleb Oleg Ossinovski, kellele Ligi seni meeldis. "Minu meelest läks ta peast segi."

Pärast valitsuse istungit üritas Ligi haridusministrile helistada, too aga ei saanud vastata. Kell 11.12 saatis Ligi Ossinovskile SMSi ja kohe järgnes rahandusministeeriumi pressiosakonna vahendusel vahendus: "Tema päritolule ei ole ega saagi mul olla ühtki etteheidet, vastupidi, imetlen tema Eesti-meelsust ja keeleoskust."

Ossinovski esines pärastlõunal presidendi mõttekojale. Tal oli kaasas äsja valminud uuring, mis tunnistab eesti keele õpetamise olukorra vene koolide gümnaasiumiosas üsna kehvaks.

Ossinovski pakkus lahenduseks isiklikku kogemust ehk eesti keele oskusele aluse panemist juba lasteaias ja põhikoolis. Selle väljundiks võiks olla eesti ja vene laste õppimine ühistes koolides.

Kui Ligi neljapäeva õhtul uuesti helistas, oli Ossinovski olukorda seedinud ega võtnud kõnet meelega vastu. Kui solvatult ta ennast tundis?

"Ma tean, et Ligi ei tahtnud mind rahvusepõhiselt solvata," ütleb Ossinovski Ekspressile. "Aga ta tahtis öelda, et kuna ma ei ole eestlane, siis ma ei tea, mis oli Nõukogude okupatsioon."

Reedel helistas Ossinovski lõpuks Ligile ise. Tema sõnum oli lihtne: "Kust sa võtad, et tead minust paremini, mis tähendab olla venelane Eesti poliitikas? Kust sina võtad julguse arvata, mida ma tean okupatsioonist, kui sa mu perekonnast midagi ei tea?"

Pühapäeval esitas Ligi avalduse rahandusministri kohalt lahkumiseks.

17. Mida Ligi ei teadnud ja mida Ossinovski ei tea?

Jevgeni Ossinovski vaarisa oli Loksalt pärit **Jakob Kivi** (1912–2000). Enne sõda ladus ta Tallinna tänavatele kivisillutist.

1944. aastal põgenes Jakob Eestist, jõudis lõpuks Rootsi ja abiellus kohaliku tüdrukuga.

Jevgeni kohtus vaarisaga korduvalt, kui Ossinovskid käisid üheksakümnendatel Põhja-Rootsis suusatamas. "Täitsa tore mees," meenutab minister ja tunnustab, et ei tea esivanemast suurt midagi.

Kroonika tegi diili, et saab ainuõiguse pulmapiltide avaldamiseks. Minister andis paar fotot, mida oli liiga vähe.

Jakobist jäid Eestisse maha tema tütre **Maie** (1939) ja **Ursula** (1942). Neid kasvas vanaema, sest ema suri pärast noorema lapse sündi.

Vanaema jäi elu lõpus pimedaks ja Maie pidi varakult tööle minema. Ta alustas ehitusel maalina ja töötas aastaid veoautojuhina.

Maie abiellus valgevene päritolu **Grigori Kovalevskiga** (1941), kes saadeti Eestisse Nõukogude armee aega teenima ja töötas hiljem Aseri keraamikatehases töödejuhatajana.

Peres sündis kaks tütart: **Irina** (1965) ja **Larissa** (1970). Tüdrukud kasvasid üles kahe kultuuri sees, osates vabalt nii eesti kui vene keelt.

18. Armastusega Leningradist

Jevgeni Ossinovski on esimene Eesti minister, kel puuduvad nooruse tõttu mälestused Nõukogude ajast. Ta sündis 15. märtsil 1986 Kohtla-Järvel. Ema Irina oli 20aastane ja isa Oleg kõigest 19.

Mõlemad õppisid Leningradi raudteetranspordi instituudis, Irina vagunimajandust, Oleg vedurimajandust.

Leningradi ühiselamus said Irina ja Oleg eraldi peretoa. Nad jooksid kordamööda loengutele.

Irina meenutab: "Oleg käis paralleelselt tööl vedurijuhiabina. Tema tuleb hommikul töölt, mina jätan lapse, jooksen kooli, jooksen tagasi, kuulen juba, et laps karjub. Oleg magab, tekk on üle lapse pea, laps on karjumisest punane. Praegu ei teeks iial selliseid asju! Aga siis ei tahtnud kooli pooleli jätta."

1988. aastal suunati värsked lõpetajad tööle Tapa raudteesõlme. Algul elasid Ossinovskid veduribrigaadide puhkehoones. Kõik oli esimesel, elutuba teisel korrusel ja WC koridoris.

Irina töötas kvaliteediinsenerina. Pärast Eesti iseseisvuse taastamist edutati ta personaliosakonna juhatajaks, sest oskas ühena vähestest raudteelastest eesti keelt.

Jevgeni käis eesti lasteaias ja

eesti koolis. Üheteistkümne aastaga sai Irinal Tapal elamisest villand.

"Provints," ütleb naine. "Lõpus häiris juba see, et poes jälgiti, mida sa ostad. Abikaasa ei tahtnud lahkuda: tal on nii hea koeraga jõe ääres jalutada. Jevgeni ka ei tahtnud."

Irina päris eestlannast sekretärit, millised on pealinnas head koolid. Ta sai kaks nime: Gustav Adolf ja Reaalkool. Esimeses ei võetud suvepuhkuste ajal telefoni vastu, teises sai Irina õppealajuhatajaga jutule.

Ossinovskid olid ostnud Tabasalus hektarisel krundil asuva elamu, mis kuulus endisele põllumajandusministrile **Vello Linnule**. Pärast elas seal üürnikuna Singapuri ärimies **Sonny Aswani**, kes ootas oma maja valmimist.

Seetõttu ei saanud Ossinovskid kohe sisse kolida, aga sügisel pidi Jevgeni seitsmendasse klassi minema. Poiss hakkas igal hommikul rongiga Tapalt Tallinna sõitma.

"Veduridepoos naised klatsisid, et mis süda sellel emal on, et laps peab üksi rongiga kooli sõitma," meenutab Irina.

"Aga Jevgeni jaoks oli see normaalne, sest ta sõitis väikesest peale üksi vanaema Maie juurde Aserisse."

ESIVANEMA JALAJÄLGDEL: Jevgeni Ossinovski sammub mööda Toompea tänavaid. Enne sõda pani ta vanavanaisa Tallinnas tänavakive.

19. Meeldib eestlastele rohkem kui venelastele?

Keskerakond esineb juba aastaid venelaste eestkõnelejana ja saab enamiku nende häälest. Samal ajal kuulub partei juhatusse lihtliikmetena vaid kaks venelast.

Ossinovski kujul on sotsidel täna olemas reaalne vene juurtega aseesimees ja minister.

Deniss Boroditš peab seda positiivseks märgiks: "Kui sa oled ise ka mees ja tähtede seis on soodne, siis on võimalik kõrgele jõuda."

Jaak Alliku arvates ületab Ossinovski populaarsus eestlaste seas toetust venelaste hulgas.

Ka ministri emale tundub nii. "Kui ma olen kommentaare vaadanud, siis eestlastele meeldib ta isegi rohkem. Kui venekeelseid kommentaare lugeda, on jälle isast juttu, et kõik on kinni makstud, et ta ise midagi ei tee..."

20. lugu: Isa raha

Alates poja poliitikasse minekust annab Oleg Ossinovski sotside parteile raha. Viimati tegi ta seda tänavu septembris, panustades 30 000 eurot. Sotside selle aasta üheksa kuu eelarvest moodustab see veidi üle kolme protsendi.

"See on ju normaalne, kui perekond aitab," kommenteerib ema Irina.

30 000 eurot pole Eesti poliitikas kommiraha, aga ka mitte kõnekaim summa. Näiteks kinnisvaraärimies **Hillar Teder** on tänavu annetanud Reformierakonnale 190 000 eurot.

Ka Oleg võiks sama palju raha anda, aga hoiab end tagasi, et poega tähelepanust säästa.

Kui suurt rolli on isa raha poja karjääris mänginud?

Jevgeni Ossinovski: "Kui ma 2011. aastal riigikogu valimiste kampaaniat tegin, oli perekonna toetus oluline."

Sven Mikser: "Oleg on erakonda toetanud palju. Aga järjest vähem Jevgeni seda vajab. Ta on nüüd hulgatuntum kui nelja aasta eest."

Jaak Allik ütleb, et papa raha ei mängi üldse mingit rolli: "Aga seda keegi ei usu!"

Siinkohal Allik eksib. Kaks olulist detaili eristavad Ossinovskit enamikust neljakümnestest ja noorematest Eesti poliitikutest.

Esiteks ei mõjuta pangalaenu igakuine tagasimakse tema elu, sest laenu pole. See-eest on tal umbes 100 000 euro eest Eesti, Bulgaaria, Rumeenia ja USA väärtpabereid.

Teiseks pole ta pidanud enne tippu jõudmist kümme aastat vanemate parteilaste käske täitma. Ta pole öösel plangule plakateid kleepinud või musta kilekotiga toodud tundmatut raha enda nimel erakonna kontole maksnud. Tal pole lihtsalt olnud vaja seda teha.

Jevgeni Ossinovski esindab Eesti poliitikas haruldast liiki – vaba inimest, kes teeb, mida tahab.

ÜLO JALAKA VALITUD SAHINAD

sahinad@ekspress.ee

JOALA LESK MOSKVAS EETRIS

Kuigi Jaak Joala sugulased pole Eesti meediaga soovinud suhelda – Joala lesk **Maire** ei ole andnud ühtegi intervjuud, laulja esimene abikaasa **Doris** on suhelnud vaid Ekspressiga –, siis Venemaa meediaga suhtlevad nad parema meelega. Eile hommikul lendasid lesk Maire, Joala poeg ja lapselaps Moskvasse, et osaleda telekanali Rosija 1 salvestusel. Saade lindistatakse lähapäevil, kuid pole teada, millal see eetrisse läheb.

NAGU KAKS TILKA ORAVAVERD

Millal te esitasite avalduse Reformierakonda astumiseks? **Maris Lauri**, uus rahandusminister: “See on väga värske teema. Ei oska öelda kuupäeva, eelmisel nädalal millalgi esitasin. Millise kuupäevaga see vormistati, ei oska öeldagi.”

Mõni aasta varem, nn Silvergate. **Lauri Luik**, Riigikogu liige (Reformierakond): “Tõenäoliselt võis olla mingi keiss, et olen müünud oma kuldümündi maha või midagi muud sellist. Niisuguseid juhtumeid võib olla, et olen midagi maha müünud ja siis raha sisse pannud. Ma ei mäleta peast, et ma viimasel ajal seda teinud oleks, aga võib-olla olen kunagi midagi sellist teinud, et müünud maha, kuldümündi näiteks – olen kulda investeerinud.”

POLE RAHA, LAVALE EI SAA?

IRL korraldas Telliskivi keskuses ohtlike ideede festivali, kus kõneldi kodanike maksukoormusest. Üritust juhtis **Juhan Parts**. Kes aga maksude teemal ei rääkinud, oli partei raudvara, endine rahandusminister **Tõnis Palts**. Palts istus vaikides saalis, poole pealt aga lahkus sootuks. Kuidas siis nii, parteijuhid? Kui Tõnis teid veel 10 miljoni krooniga rahastas, oli ta favoriit. Kui aga mees raha õnnelt Krimmi paigutas, siis tema ideed enam ei sobi? 7. novembril toimub järgmine IRLi festival. Tõnis lavale!

RINGHÄÄLINGUST POLIITIKASSE

ERRi juhatuse nõunik, “Eesti laulu” produtsent **Heidi Purga** teatas eile, et kandideerib Reformierakonna nimekirjas Riigikogusse. Ekspressi andmetel kaalus Purga pikalt ka IRLi kutset. Lisaks IRLiga liitumisest teatanud teleriivale **Maire Aunastele** uurisid sotsid hiljuti võimalikku valijate toetust ERRi venekeelsete saadete toimetajale-juhile **Jelena Poverinale**.

APPLE VS. SEPARATISTID

iPhone ei tunnista Luganski Vabariiki. Ukraina separatistid otsustasid möödunud nädalal üle minna Moskva ajale ja saatsid rahvale korralduse kella mitte keerata. iPhone’id keerasid kella ikkagi, nagu Ukrainas kombeks.

USK VEDAS NASTA PINOT ALT

...nastust nimega “sotsialismi saadused”. Neist räägiti ja kirjutati, neisse uskumist nõuti. Nüüd jahutakse lõputult mingitest läänlikest väärtustest. Osa neist – aids, narkomaania, noorperede pealesurutud pangaorjus, mängupõrgud – on tulise kiiruga siia jõudnud. Suurem osa – läänes igapäevaseks saanud koolitulis-tamised, justkui meelelahutuseks või närvipingete maandamiseks sooritatud tapmised sealhulgas – ei ole meie moraalinormidesse sisse murdnud. Eesti inimeste mõistus on selle koha pealt korras. Ärge öelge, et esialgu. Ma tahan uskuda ja kordan väsimatult, et nii jääb, meile need «väärtused» ei tule. Meil on oma, eestilikud väärtused, hoiame neid.

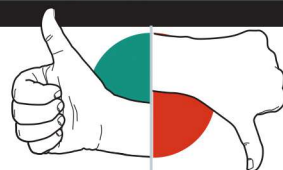
27. oktoobril kirjutas **Nasta Pino** Õhtulehes, et meil jahutakse pidevalt mingitest läänlikest väärtustest: “Suurem osa – läänes igapäevaseks saanud koolitulis-tamised, justkui meelelahutuseks või närvipingete maandamiseks sooritatud tapmised sealhulgas – ei ole meie moraalinormidesse sisse murdnud. Eesti inimeste mõistus on selle koha pealt korras. Ärge öelge, et esialgu. Ma tahan uskuda ja kordan väsimatult, et nii jääb, meile need “väärtused” ei tule.”

Vaid mõni tund pärast lehe ilmutamist leidis Viljandis aset Eesti ajaloo esimene koolitulis-tamine.

ERNITSA MAAILM

GUUD

BÄÄD

MARIA FAUST Kopenhaagenis elav ja musitseeriv Eestimaa tütar saksofoniga on oma viimase kauamängivaga “Sacrum Facere” nomineeritud kahele preemiale Taani tänavustel džässiauhindadel. *Whoop, whoop, whoop!*

KARUAEG BBC tutvustab Eestit kui riiki, kus hulguvad ringi karud ja metsad on täis metsloomi. TV3 näitas nunnut karupoega taluõuel. Lõpuks ometi on aru saadud, et eestlaste tugevaim külg pole kõrgtehnoloogia.

AJAS TAGASI Järjekordne kellakeeramine viib Eesti Vabariigi oma tormilises arengus tund aega tagasi ja ajab bioloogilise kella rütmi segi!

SOLVAMIS- JA SOLVUMISMÄNGUD Džentelmenid, tuleks ehk enne reeglites kokku leppida. Kumb õigus on olulisem – kas õigus solvata või õigus solvuda.

UUDISED

Tartu vangla külvas Ebola-hirmu

Kaks nädalat tagasi jagati Tartu vanglas karistust kandvatele vangidele laiali kirjad, kus teatati, et 1. novembril jääb perepäev Ebola-ohu tõttu ära.

“Oleme siin täiesti šokeeritud. Mis kuradi Ebola? Kuskil mujal Eestis seda ju pole,” pahanadas üks vang, kelle teada on Euroopas siiani leitud vaid üks Ebolasse nakatunu ja sedagi kaugel Hispaanias.

Ka vangi lähedane pereliige oli uudisest häiritud. “Inimesed, kes seal töötavad, käivad ju ise ka kogu aeg vanglast sisse ja välja. Kas nemad ei too siis sinna seda Ebolat?” küsis ta.

Tartu vangla valvelauast kinnitati Ekspressile, et perepäev jääb tõesti Ebola-ohu tõttu ära, kuid ajakirjanikega räägib sel teemal ainult justiitsministeeriumi pressiesindaja. Ministeeriumist uuriti asja mitu tundi ja kinnitati siis, et Tartu vangla kinnipeetavatele on tööpoolest saadetud Ebola-tee-maline kiri.

“Pärast WHO hoiatust on vanglad

saanud ülesande luua 1. novembriks võimekus haiguse tõkestamiseks puhuks, kui see peaks Eestisse või meie lähipiirkonda jõudma. Kõne all on olnud ka pikaajaliste kokkusaamiste piiramine, kuid praeguste riskihinnangute najal on meie meedikud jõudnud järeldusele, et selleks ei ole tänases olukorras vajadust,” ütles justiitsministeeriumi pressiesindaja **Maria-Elisa Tuulik**.

“Konkreetselt perepäevade korraldamine on vangla enda otsustada. Vangla otsustas oktoobri keskel perepäeva ära jätmise varasema riskihinnangu põhjal Ebola leviku kohta, kuid riskihinnangu muutmisel seda otsust ei muudetud muude “hooajaliste” nakkushaiguste leviku ohu tõttu. Ebolat puudutav taustainfo on selles teatel tööpoolest eksitav ja vangla on sellised teated eemaldanud.”

Eilse seisuga ei olnud vangla veel oma asukaid ja nende lähedasi teavitatud, millal perepäev lõpuks aset leiab.

NÄDALA SÕNA

SISSERÄNDAJA POEG

Eksrahandusminister **Jürgen Ligi** poolt kasutusele võetud väljend, tähistamaks sisserändajate teise põlvkonna meessoost esindajaid.

Vt ka sisserändaja tütar, Ellis Island, tellis, MISA, Mižui, Tšui-kin, e-migrant, Eminem, “Brat 2”, roosa šampanja, Rosa Luxemburg, tšuhnaa, Lenski, Looderinne, D-terminal, “Terminal”, ossid, Ivan Julm, Index Librorum Prohibitorum, kadakasakslane, poluvernik, sihvkad, ohvitseride maja, *oberschnitzel*.

Nordic Hambakliinik
 ROTERMANNI | FOORUMI

Dr. Kristo Ivanov
Peaarst, restauratiivse hambaravi eriarst

Dr. Juri Beljakov
Hambaarst

Dr. Laila Luisk
Hambaarst

Dr. Rasmus Ruus
Hambaarst

Dr. Pille Soom
(end. Hindrichson)
Hambaarst

Dr. Jaroslav Skrut
Hambaarst, restauratiivse hambaravi eriarsti kutse omandamisel (endodontia)

Dr. Kai Laanmets
Hambaarst

Dr. Aili Tuhkanen
Näo-lõualuukirurg,
arst-konsultant

Dr. Silvia Saukas
Hambaarst, restauratiivse hambaravi eriarsti kutse omandamisel (endodontia)

Dr. Helena Antsov
Hambaarst

Dr. Anna Koltsova
Hambaarst

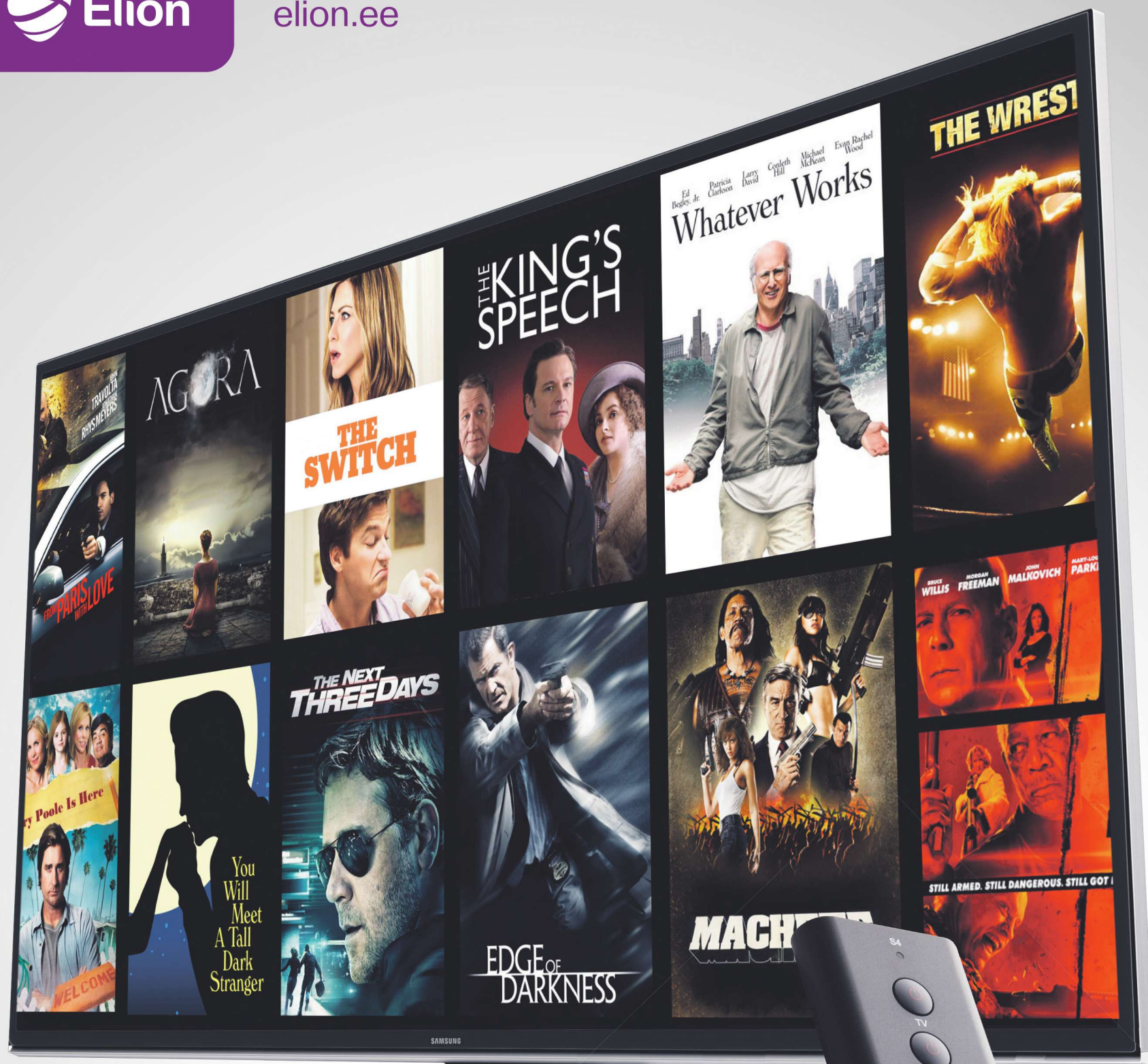
Dr. Priit Hynninen
Hambaarst

Nordic Hambakliinik Rotermaani
Laeva 2, Tallinn tel 623 2359
info@nhk.ee

Nordic Hambakliinik Foorumi
Narva mnt 5, Tallinn tel 623 2302
www.nhk.ee

Tegevustuba L03807
L03873

Ainult Elioni nutiTV-s
on tasuta filmiriiul

Liitu ja proovi 1 kuu

Nüüd ka
numbritega
pult

“Ma ei saa tööd teha, kui te kogu aeg küsite!” käreatab **Aavo Palo** telefoni. Teisel pool on järjekordne ajakirjanik, kes soovib infot Eesti esimese koolitulistamise kohta. Vähem kui ööpäeva jooksul kogunenud närvipingepaiskub siiani rahu säilitanud direktorist välja. Ta viskab telefoni vihaselt diivanile, virutab lahtise käega vastu lauda ning lahkub ust pauguga kinni lüües oma kabinetist. Täiesti mõistetav.

Teisipäeva hommik. Äsja on lõppenud esimene tund. Esimene pärast veretööd, mis Viljandi Paalalinna kooli uudiste tulipunkti tõstis. Õpetajad on saanud kriisipsühholoogilt juhised – rääkige ainult faktidest, teo tagajärgedest ja öelge lastele, et nad ei laskuks spekulatsioonidesse. Ja ärge õpilased jumala eest ajakirjanikega suhelgu.

Kaks klassi on eritähelepanu all. 9.a klass, kus õppis oma saksa keele õpetaja tapnud **Vahur**, ning 6.a klass, mille klassijuhataja oli hukkunud **Ene Sarap**. Just 6.a klassi ees seisis sel klassijuhatajatunnil direktor Palo.

Paalalinna kool oli varem gümnaasium, pärast riigigümnaasiumi moodustamist Viljandis sai sellest põhikool. Hoone paistab natuke väsinud välja. Palo kabinet asub esimesel korrusel valvelaua kõrval, saksa keele klass, ruum 204, korrus kõrgemal. Trepiotsast on selleni kümmekond meetrit mööda naksuvat põrandat. Ukse kõrval on seinale värvitud punased käejäljed. Koolimajas mujal sellist sisekujunduselementi ei näe.

Eelmisel päeval istus Palo oma kabinetis. Koolipäev lähenes lõpule, väljas sadas tihedat uduvihma. Korraga saabusid tema juurde endast väljas õpilased, kes teatasid saksa keele tunnis toimunud tulistamisest.

Kui Palo saksa keele klassi jõudis, olid seal vaid tulistaja ja kooli infojuht. Tahvli ees lebas õpetaja surnukeha. Laual vedeles tapariist – tulistaja isa revolver. Revolvri kasutamine ei nõua erilisi teadmisi, võta riiv maha ja tulista. Püstol vajanuks juba tükk maad rohkem tegelemist.

Politsei sai teate koolitulistamisest kell 13.55. Koolitulistamine on politseile kõrgeima taseme häire. Esimene ekipaaž saabus kahe minutiga. Politseinike jaoks oli järgnev suhteliselt rahulik – tulistaja ei osutanud vastupanu. Tulistamise hetkel klassis viibinud nelja kaasõpilasega asus tegelema psühholoog. Järgmisel päeval nad kooli ei tule.

HARIDUSMINISTER Jevgeni Ossinovski istus ministeeriumi Tallinna esinduses oma kabinetis, kui sisse tuhis kommunikatsioonijuht. Ta teatas ärevalt, kuid lakooniliselt, et Viljandis on toimunud koolitulistamine. Hetk hiljem astus kabinetti asekanter ja tekkis pikk pingeline vaikus. Mida teha? Sõita otsemaid Viljandisse kohale või võtta kõigepealt kõne siseministrile?

Ossinovski helistas esmalt Vil-

SIIN TOIMUS TAPMINE: Millegipärast on vaid selle klassiruumi ukseavasse maalitud kaks punast käejälge.

FOTO DANNAR LEITMAA

Must esmaspäev klassiruumis nr 204

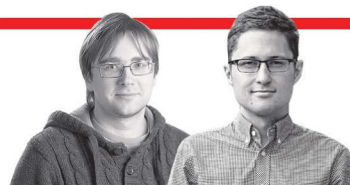
EESTI ESIMENE KOOLITULISTAMINE Viljandi Paalalinna koolis toimunud tapmise uurimist juhib sama kooli vilistlane.

jandi linnapeale **Ando Kivibergile**, kes oli parasjagu Oslo lennujaamas. Viljandisse jõudis Kiviberg alles õpimegas.

Seejärel võttis minister ühendust volikogu esimehe ja abilinnapeaga, kellega leppis kokku välkoosoleku. Teel Viljandisse tuiskas ministri vilkuritega Volvo ajakirjanikest mööda.

Kahtlemata oli see tund tema ministrikarjääri kõige tõsisem proovikivi. Midagi ligilähedastki pole ju varem Eestis juhtunud. Pingelisi-

DANNAR LEITMAA
KRISTJAN PIHL
kuum@ekspress.ee

mad hetked haridusministeeriumis olid seni pigem bürokraatlikku laadi. Sündmuskohal tunnistas Ossinovski Ekspressile, et ka inimlikust küljest on olukord pingeline: “Mõistate, et ka mina pole ju millegi sellisega kokku puutunud.”

Lõuna ringkonnaprokuratuur hakkas asjaga tegelema juhtivprokurör **Kaire Hännilane**. Teda peetakse Eesti üheks paremaks prokurörriks maksu- ja korruptsiooniasjades. Ajaloo esimese koolitulistamise võttis ta enda peale just menetlust saatva suure meediatähelepanu tõttu, ehkki viimased tapmisjuhtumid jäävad tal kaugesse minevikku.

Hännilasel on kooliga isiklik side – 1991. aastal lõpetas ta toonase Paalalinna gümnaasiumi hõbemedaliga. Ehkki 23 aastaga on palju muutunud, on koolimaja ja paljud seal töötavad inimesed Hännilasele tuttavad. See kõik teeb juhtumiga tegelemise emotsionaalselt mõnevõrra raskeks. Ohvrit ta ei tundnud, küll aga oli temast kuulnud.

Kell seitse õhtul alanud pressikonverentsil vastas Lõuna kriminaalbüroo juht **Meelis Saarepuu** ajakirjanike küsimutele veidi närviliselt. Laual olid kõigi meediakanalite mikrofonid. Meediaarmee selja taga seisis politsei juht **Elmar Vaher** ja prefekt **Tarmo Kohv**. Vaheri, endise läbirääkija silmad olid pingest punased. Alles veerand tundi varem oli ta ise meediaga rääkinud, kuid ka pressikonverentsil ei saanud rahulikult olla. Ta seisis, käed risti rinnal ja ütles endamisi vastuseid ette: “Me tegeleme monitoorimisega” ja “valmistame kriisiplaani ette”.

Igal koolil on küll koolitulistamise puhuks ettenähtud tegevuskava, kuid politseinikele ei meenu, millal viimati Paalalinna koolis õppus korraldati, kas seda ongi tehtud.

Viljandi elanikud spekulavad meediaga võidu. Tulistaja on küll vahi alla võetud, aga ametlikku ülekuulamist pole olnud. Ka motiiv pole selge. Faktid on pehmelt öeldes kummalised. Õpetaja ja õpilase vahel polnud teadaolevalt erilist konflikti. Poiss võttis relva kaasa esimesel vaheajajärgsel koolipäeval, mis välistas äsjase tüli. Tulistaja puhul tuleb pidevalt jutuks tema isa. Isal ja pojalt on täpselt sama nimi, mõlemad käisid koos näiteringis, käisid kirikus. Kui kevadel koolis narkoreidi korraldanud politsei leidis poisilt isetehtud pussnoa, asus isa oma võsukest ennastunustavalt kaitsma. Politsei pidi oma tegevust lapsevanematele põhjendama, see koosolek toimus vaid kümme päeva enne tulistamist.

POISI JÄLJED SOTSIAALMEEDIAS näitasid samas ohumärke juba pikka aega. Depressiivsed ja vägivaldteemalised postitused, suur relvahuvi. Noormehe YouTube'i kanalil on video kaitseliidu Sakala maleva külaskäigust kooli. Ka see toob kaasa mõtte, et poiss huvitus aktiivselt relvadest. Kohe pärast tulistamisest teadasaamist lööb kaitseliidu Sakala maleva pealik **Ahto Alas** andmebaasi tulistaja ja tema isa nime. Isaga mingit seost pole, toona üheksa-aastane poiss aga liitus aastal 2008 noorkotkastega. Juba aasta hiljem arvati ta noorkotkaste seast välja pas-

TAGASI KOOLI: Prokurör Kaire Hännilane lõpetas Paalalinna kooli 23 aastat tagasi.

◀◀ 11

siivsuse tõttu. Teisisõnu, ta ei osale-
nud üritustel.

Teisipäeva hommikul kogune-
vad kooli õpetajad tööpäeva algu-
seks kriisinõustaja vastuvõtule.
Tulistaja klassijuhataja on pisara-
tes. Koolikoridorides käib tavapä-
rane melu. Kuna õpetajaid silma-
piiril pole, ajavad nooremad lapsed
üksteist taga ja arutavad, kes keda
eelmise päeva teleuudistes videolt
läbi lipsamas nägi. Maja ees põle-
vad kümned küünlad, mida pres-
sifotograafid iga nurga alt pildis-
tavad justkui kuumi fotomodelle.
Klassi 204 akende ees on rulood lõ-
puni alla tõmmatud.

Esimene tund on erakorraline
klassijuhatajatund. Kriisinõustaja
soovitusel alustavad õpetajad juh-
tunu tõsiduse selgitamisega. "Selli-
se teo eest ootab kuue- kuni kümne-
aastane vangistus," ütlevad nad, rõ-
hutades sõnu "kuus kuni kümme".
"Kas te saate aru, kui pikk aeg
see on?"

Väiksed lapsed vastavad selle ja
paljudele teistele küsimustele koo-
ris, kas jah või ei.

8.15 alanud klassijuhatajatund lõ-
peb paarikümne minutiga. Ükshaaval

lähevad klassid maja ette küünlaid
süütama. Kohalikest poodidest on
valged küünlad otsas. Piltnikud eru-
tuvad silmanähtavalt, fotoaparaadid
plöksuvad eriti intensiivselt.

Koolidirektor ei pea enam pinge-
le vastu ning läheb järjekordse pres-
sipäringu peale õpetajate tuppa var-
jule. Kool palub abi linnavalitsusest,
kelle esindaja saabub mõniküm-
mend minutit hiljem ja palub aja-
kirjanikel kooli territooriumilt lah-
kuda. Pressiteates palutakse austada
koolipere leina.

Meediaarmee otsib üles tulistaja
Viljandist mõne kilomeetri kaugusel
asuva kodu. Perfektses korras õuega
ümbrisetud kollast maja asuvad pii-
rama fotoaparaadid ja kaamerad. Poi-
si vanemaid majas pole ja meediaga
nad ei suhtle: "Palun mõistke. Me ei
vestle praegu..."

KUMMALISE PARALLEELINA levib sot-
siaalmee dias Bob Geldofi 35 aastat
tagasi kuulsaks lauldud pala "I don't
like Mondays", mis räägib koolitulis-
taja **Ann Spencerist**. Samuti esmas-
päeval oma veretöö toime pannud
tüdruk ei osanud toona uurijate-
le muud põhjendust tuua kui kuul-
saks saanud fraasi: "Mulle ei meeldi
esmaspäevad!"

Tulistamise korral hoidke lapsed seina ääres madalal ja vaikselt!

Eesti kooliõpetajad teavad, mida teha koolitulistamise korral.

Koolitulistamise korral peavad õpetajad
klassiruumi kohe lukustama ja lükkama
mööblit ukse ette, et relvastatud kurjate-
gija ei saaks segamatult klassi tormata.
Varjuma peab tagumisse nurka. Reegel
on: võimalusel varju, vajadusel põgene!

Kui klassiruumi uks on klaasist, peab õpe-
taja esimese asjana klaasi katma, et tulistaja
sisse ei näeks.

Lapsed peavad varjuma toolide taha, ole-
ma madalal või pikali ning püsima vaikselt,
et teisel pool ust asuv kurjategija ei taipaks, et
keegi asub ruumis.

Kuule võib kinni pidada arvutimonitor või
laptop. Võimalusel tasub end hoida nende taha.

Lapsed peavad mobiiltelefonid välja lülita-
ma, et vältida võrgu ülekoormust. Telefonihelin
võib reeta ka varjujate asupaiga. Õpetaja peab
lülitama telefoni hääletule režiimile, ta saab va-
jadusel anda numbrile 110 teavet õpilaste olu-
korrast ja kurjategija liikumisest. Õpetaja fik-
seerib varjumise alguse aja, sest oodates tun-
dub aeg reaalsest pikem.

Lapsevanematega võtab esi-
mesel võimalusel ühendust koo-
li juhtkond.

Õpetajatel on keelatud tulis-
tajaga läbi rääkida, sest maailma-
praktika kohaselt on sellised kat-
sed lõppenud surmaga. Ka ei tohi
õpetaja minna klassist välja es-
maabi andma, sest see võib lõppe-
da talle saatuslikult. Tuleb helistada numbril
112, kirjeldada olukorda ja anda abivajaja täp-
ne asukoht.

Õpetaja ega õpilased ei tohi vaikuse tek-
kides kooli peale uitama minna - esineb või-
malus, et rünnak pole veel lõppenud, kurjate-
gijaid on mitu jne. Evakueerimisluba antakse
alles siis, kui on tagatud täielik turvalisus.

Mõnes koolis on koolitulistamise (äkk-
rünnak) puhuks kindel parool õpetajatele,
mida levitatakse kooli siseraadio kaudu.

Tallinnas Rocca al Mare koolis tuleta-
vad õpetajad igal sügisel õpilastele meelde, et
häda korral vaadake kalendri taha. Kalendrid
ripuvad klassiruumide seintel.

Õpetajad kleebivad juhised hädaolukor-
ras käitumise kohta kalendrite tagakülgedele,

ÕPPEMATERJAL: Kaader filmist
"Sul on ainult üks elu".

sest siis ei tuleta juhised õpilastele hädaohu
pidevalt meelde. Samas on need pidevalt kät-
tesaadavad.

Rocca al Mare kooli psühholoogi **Rita
Rätsepa** sulest ilmus kolm aastat tagasi käsi-
raamat "Olla olemas", mis on mõeldud nii koo-
lide kui lasteaedade õpetajatele kriisilukorras
käitumiseks. Raamat sisaldab käitumisjuhised
alates lapse depressioonist kuni koolitulistami-

seni. Raamatuga kaasnes õppefilm
"Sul on ainult üks elu" küberkuisa-
mise, tulekahju ja koolitulistamise
kohta, kus peaosi mängivad **Karol
Kuntsel** ja **Ott Sepp**.

Raamat ja õppefilm peaksid
olemas olema kõikides koolides
üle Eesti.

Karksi-Nuia kooli õpetaja **Ka-
trin Johanson**i sõnul on nad õppefilmi vaa-
danud koos lastega klassijuhataja tunnis.
"Üldjuhul tuleb äkkrünnaku puhul vältida
rahvamasside tekitamist. Kui tulistaja pole sa-
mas ruumis, siis ruum lukku, kardinad alla, pi-
kali põrandale, akendest-ustest eemale, mobiil-
lid välja. Vaikus majja, reageerida tohib alles tu-
vastatud koolitöötaja pöördumisele, isegi mitte
suvalisele inimesele, kes ütleb, et on politseist,"
selgitab Johanson.

Rocca al Mare koolis mängiti ühel kooli-
vaheajal läbi koolitulistamise ja pommiohu
stsenaarium. Kohal olid päästeamet ja polit-
sei, lapsi mängisid Punase Risti töötajad ja
Politseikooli kadetid.

SULEV VEDLER
KIRSTI VAINKÜLA

HOIUSED ERAISIKUTELE*

13%
A A S T A S

Kõik hoiused
investeertakse
kinnisvarasse

ERE Eesti Arengu
Hoiu-Laenuühistu

Tornimäe 7, Tallinn
66 181 06, www.ere.ee

*Tegemist on finantsteenuse reklaamiga. Pakume teenust oma liikmeskonnale kooskõlas hoiu- ja laenuühistu seadusega. Täpsemate tingimustega tutvumiseks pöörduge meie kodulehele või konsulteerige meie spetsialistiga.

**KOHE ON
JOULUD!**

Kingid toob kohale Itella SmartPOST

itella
SmartPOST

www.smartpost.ee

Spetsiaalne toit vähendab steriliseeritud kasside ülekaaluriski

Kasside steriliseerimine on kasvav trend ja Eestis elavatest kassidest on steriliseeritud enam kui 50%. **Peamised steriliseerimisega kaasnevad eelised on soovimatute järglaste vältimine, pikem eluiga ja parem suhe omaniku ja lemmiklooma vahel.**

Kasside pikem eluiga tuleneb sellest, et peale steriliseerimist soovivad kassid vähem hulkuda, mistõttu muutuvad harvemaks ka kaotsimine, traumad ja nakkushaigused. Emased kassid haigestuvad oluliselt vähem emakapõletikku ja piimanäärmete kasvajatessse, isased aga munandikasvajatessse ja eesnäärmehaigustesse. Ka kasside käitumine muutub – nad on vähem agressiivsed ja seltskondlikumad. Samuti vähenevad sugulisest aktiivsusest tulenevad iseloomulikud käitumisilmingud nagu märgistamine ja kräunumine.

Steriliseerimisjärgselt toimuvad kassi kehas muutused: kasvab ülekaalurisk, sest söögiisu suureneb, kuid energiavajadus väheneb. **Sageli hakkavad kassid süüa nuruma ja omanikud täidavad normikohase söötmise asemel toidukaussi vastavalt kassi küsimisele.** Ülekaalust tulenevad aga ohtlikud tervisehäda nagu suhkruhaigus ja liigeseprobleemid. Suhkruhaiguse teke on seotud nii kaalukasvu, rasvumise kui ka hormonaalsete muutustega. Liigeseprobleemid tulenevad kehakaalust tingitud suurest koormusest. Samuti esineb steriliseeritud kassidel rohkem kuseteede probleeme.

Seega peab omanik võimalike terviseriskide vältimiseks muutma kassi toitumist. Spetsiaalset toitu saab osta loomaarsti soovitusel lemmikloomakliinikust ja lemmikloomakauplustest.

Royal Canini Sterilised sari steriliseeritud kassidele koosneb kuuest tootest. Tooted **STERILISED** ja **STERILISED +7** on mõeldud täiskasvanud steriliseeritud kassidele ning aitavad säilitada nende ideaalkaalu ja urinaartrakti tervist. Alates 7. eluaastast mõeldud toode aitab toetada ka kasside vitaalsust. Uued tooted **STERILISED APPETITE CONTROL** ja **STERILISED APPETITE CONTROL +7** on mõeldud lisaks ideaalkaalu ja urinaartrakti tervise kaitsmisele **just toitu lunivatele kassidele, keda vaevab pidev nälgjatunne.** **STERILISED +12** on mõeldud üle 12-aastastele steriliseeritud kassidele, keda vanusest tulenevalt võib kimbutada isutus või kaalulangus, samuti aitab see kaitsta vananeva kassi neerude tervist. Ainulaadne toode Eesti turul on **KITTEN STERILISED**, mis sobib alates 6. elukuust. See vastab kasvava kassipoja suurele energiavajadusele ja toetab tema immuunsüsteemi arengut ning aitab kohaneda ka steriliseerimisega kaasnenud muutustega (sh kaalutõusurisk).

Konservtoidud steriliseeritud kassidele

Kuivtoidud steriliseeritud kassidele

AINUS HUKKUNU

- 2012. aastal registreeriti Eestis 19 599 kukkumist, kus said viga kuni 14 aasta vanused lapsed.
  - Neist lõviosa (11 037) juhtus puhke- ja vabal ajal.
  - Kukkumiste tõttu suri vaid üks laps.
- allikad: Statistikaamet, Tervis Arengu Instituut

Poiss kukkus surnuks, kui isa läks semu sünnipäevale

Kui vanalt võivad lapsed üksi kodus olla ja kes nende eest vastutab?

SULEV VEDLER
sulev.vedler@ekspress.ee

Teisipäev, 24. aprill 2012. Kell on kolmveerand kaheksa paiku öhtul, kui **Niina Babeško** näeb elutoa aknast pisikesi botaseid. Need ripuvad ülemise korruse rõdu ääre tagant. See tundub võimatu.

Proua Niina elab kolmandal korrusel. Mustamäe tüüpilises korter-majas.

Naine ei saa aru, mis toimub. Ühel hetkel läheb ta rõdule ja avastab oma õuduseks, et keegi ei lollita, vaid botased kuuluvad poisikesele, kes hoiab end neljanda korruse rõdu serva küljes.

Poiss ei hüüa appi.

Proua Niinal külas olev tütar **Natalia** jookseb korruse võrra kõrgemale ja prõmmib uksele, et naabritele märku anda. Äkki saavad nad poisi rõdult tagasi tõmmata?

Aga keegi ei ava ust.

Poiss ripub võib-olla kolm minutit, võib-olla viis. Sellistel puhkudel tundub, et aeg liigub isemoodi.

Lühikest kasvu **Niina Babeško** ei ulata poisini. Ta loodab, et äkki juhtub ime, et kui poiss enam kinni hoida ei jõua, siis libiseb ta alla tema rõdule.

Aga päris elus juhtub imesid liiga harva.

SEITSME AASTA VANUNE Erkki kukub naabrinaise silme all. Rõdude ees kasvab muru, kuid rõdualune on kõvast kivist.

Niina Babeško satub maja ees lebavat poisikest nähes hüsteeriasse. Laps on teadvusel, kui Natalia helistab kiirabisse. Raskelt viga saanud Erkki peab haiglas vastu veidi üle kahe päeva. Ta sureb reede öösel kell 2:10.

Pisikese surm ei anna asu. Kas ka mina olen süüdi, et ma ei suutnud teda päästa, küsib naabrinaine endalt. Kirikus käies paneb ta poisi mälestuseks küünlaid. Ta rahuneb alles siis, kui preester uurib, kas naine kutsus poisi endale külla ja poiss

ehk püüdiski tema rõdule pääseda. Ei, vastab Niina. Ta ei tundnud Erkit, ülemised naabrid kolisid majja mõni nädal varem.

Siis ei ole sul põhjust end süüdlasena tunda, selgitab preester.

ESIALGU VÕETAKSE JUHTUNUT õnnetusena. Kuid peagi esitab prokurör **Lea Pähkel** poisi isale **Kaupole** (tollal 50aastane) süüdistuse surma põhjustamises ettevõtteametusest. “Kaalusin väga pikalt, kas esitada lapse isale süüdistus või mitte,” selgitab prokurör Ekspressile. “Otsustavaks sai lõpuks see, et isa hoolivama käitumise puhul oleks laps ellu jäänud. Selle juhtumi puhul oli väga oluline ajafaktor – laps jäeti üksinda koju mitmeks tunniks. Kui lapsevanem oleks läinud välja lühikesteks ajaks, ei oleks ilmselt midagi nii traagilist juhtunud.”

Poisi ema **Inga** läks lõuna ajal sõbranna poole, kes elas “jalutades veerand tunni kaugusel”. Ta teadis, et Erkit hoiab isa, kes töötas mupos piletikontrolörina. Mehel oli vaba päev. Poeg oli kolmandat päeva ko-

TESTI OMA LAST!

USA osariikides annavad ametiasutused juhtnööre lapse üksinda koju jätmisel. Siin on mõned neist.

- Kontrolli, kas laps teab oma nime, aadressi ja telefoninumbrit.
- Jäta nimekiri telefoninumbritest, millele helistada hädaolukorras.
- Informeeeri naabreid, et laps võib olla üksinda kodus.
- Helista lapsele äraoleku ajal mitu korda.
- Õpeta last kasutama lukkusi.
- Ütle lapsele, et ta ei läheks ilma sinu loata teiste inimeste kodudesse (isegi naabrite juurde).
- Määra lapsele “turvamaja” (koht), kuhu joosta, kui ta tunneb ohtu.
- Ära luba lapsel kasutada ahju või pliiti ilma vanema või täiskasvanud hooldajata.

dus, sest “oli mingi maks maksmata ja last ei lastud lasteada”.

Kell 15:48 helistas Kaupo naisele ja teatas, et läheb samuti välja. Naisel olnud “väike pidune kilk sees, tunda oli häälest”.

“Eriti palju me ei rääkinud, suurem osa rääkis tema Erkkiga. Erkki tahtis hirmsasti minuga kaasa tulla. Ma ütlesin, et seekord ma sind kaa-

"ME EI KUJUTA JU ETTE, ET RIIK HAKKAKS ANDMA ÜKSIJÄTMISE LUBASID"

Riigikogu arutab uut lastekaitseseadust. See ei ütle, kui vanalt võib laps üksi kodus olla.

FOTOD VALLO KRUUSER, PRIIT SIMSON, ILMAR SAABAS, ADVOKATUUR, SHUTTERSTOCK

Mitu USA osariiki on kehtestanud vanuse, millest alates võivad lapsed üksi kodus olla. Näiteks Marylandis peab laps olema 8 aastat vana, Illinoisis 14.

Ühendkuningriigis ea alampiiri pole, kuid kehtib soovitus, et võetaks arvesse, et alla 12 aasta vanused lapsed on üksi kodus olemiseks harva piisavalt küpsed.

Samasugune arusaam on belglastel.

Teema pole uus ka Eestis. Praegu pole seadusega määratud vanust, millest alates võib laps üksi kodus olla. Riik eeldab, et iga lapsevanem mõistab ise oma lapse vajadusi ja tagab tal turvalisuse.

Mullu mais oli Eesti Noorteühenduste Liidu suvelaagris kõne all uue lastekaitseseaduse ettevalmistamine. Noored leidsid, et isegi 17aastase lapse pikaks ajaks üksi jätmisel peaks olema ettevaatlik. Kuu aega hiljem arutas lastekaitseaduse eelnõu (ja üksi kodus olemist) rohkem kui sada lastekaitsega seotud inimest üle Eesti.

Mingit vanusepiiri eelnõusse ei kirjutatud. Tuleval kolmapäeval toimub Riigikogus selle teine lugemine.

Reformierakonna fraktsiooni juht, kahe poja (8 ja 11) isa **Kristen Michal** ütleb, et "seitsmeaastased saavad valdavalt ilusti hakkama. Hea, et on olemas mobiiltelefonid ja teadmine, kuidas abi küsida."

Tema sõnul paneks vanusepiiri kehtestamine väga keerulisse olukorda paljudel tööil kaivad vanemad. "Näiteks tuleb esimese klassi laps koju ja ootab ema või isa tunni või poolteist, enne kui on aeg trenni minna. Mida siis selle piiri puhul teha? Tulla töölt varem ära või leida aju-tine hoidja? Aga kui ema või isa läheb 30 minutiks poodi süüa tooma ja palub lapsel seni multikat vaadata – mida siis teha?"

Samale aspektile pöörab tähelepanu Lastekaitse Liidu president **Loone Ots**: "Lihtne olukord: laps on haige, üksikema peab minema rohtu ostma. Mida teha? Mõnes riigis saabub arst koos sotsiaaltöötajaga, kes jääb selleks ajaks koju. Või näiteks õpib üksikvanem õhtukoolis. Sel juhul tagab KOV pädeva lapsehoidja ja maksab kinni tema õhtul taksoga koju viimise. Eesti peaks need asjad läbi mõtlema."

Riigikogu liige **Liisa Pakosta** (IRL) märgib, et "on suur vahe, kas jätta kolmekuine imik 10 minutiks kuumal suvepäeval autosse või sama vana terve laps harjumuspärasel uneajal tunniks padjata ja õhukese hingava tekikesega võrevoodisse omaette magama, sellal kui ema vanemat last nakkushaiglasse vaatama lippab. Ja mis kasu on algkoolilapsele temaga koos kodus istuvast vanemast, kes tihub nutta, sest ei saa

suuregi lapse tõttu tööil käia ja seetõttu on pere nii vaene?"

Monika Liiv (IRL) Saue Noortekeskusest ütleb, et "kindlasti ei tohiks üksi koju jätta alla seitsmeaastast last. Kuni kümneaastase lapse puhul oleks hea, kui järgmise söögikorra ajaks oleks täiskasvanu tagasi. Öösel ei tohiks ta kindlasti üksi kodus olla. Kuni kolmeteistaastast last ei tohiks ööseks üksi koju jätta."

Ent kui seadusesse kirjutada alampiir, siis milline oleks sobiv vanus? Michal küsib, kas see peaks olema seitse aastat. Või hoopis üheksa. "Ühest vanust, mis kõigile sama arengutaseme tagaks ja oleks piisav, pole kerge leida." Ja isegi kui laps on alampiirist vanem, jääb lapsevanemale kohustus teda kaitsta ja ohte näha.

Riigikogu liige, endine justiitsminister **Rein Lang** (Reformierakond) ütleb, et inimesed, sh lapsed, on erinevad ja ka maailma kõige targem inimene ei suuda ette näha kõiki ettetulevaid situatsioone. "Ettenägematute õnnetuste eest ei ole keegi kaitstud, kuid hoolsuskohustus on meil kõigil omas vallas olemas."

Rahvasaadik **Igor Gräzin** (Reformierakond) naerab, et tal on 56aastane kolleeg, keda ei tohiks üksi tänavalegi lasta ega talle tikke kätte lubada. "Ainus, mis aitab õiget otsust langetada, on vanemate armastus, mille sisu ju ongi lapse hea käekäik."

KRISTEN MICHAL:
"Isegi kindla vanusepiiri puhul jääb kehtima vanema ülesanne kaitsta oma last."

KRISTEL VOLTENBERG:
"Iga lapsevanem peaks suutma hinnata, kui iseseisev, arusaaja, tubli-tragi tema laps on."

Üksijätmise vanusepiiri ei saa seadusega kindlaks määrata," avaldab arvamust parlamendi õiguskomisjoni esimees **Neeme Suur** (sots). "See sõltub väga palju konkreetsest kodust, konkreetsest lapsest, lapse iseloomust, tervisest, tema varasemast kogemusest ja käitumisest."

Suur jätkab: "Kui pikaks ajaks ja kui kaugelt eemaldudes saab lugeda lapse üksi jäetuks? Nii mõnigi õnnetus juhtub, kui lapsevanem viibib lapse vahetus läheduses või on eemaldunud väga lähedale ja lühikeseks ajaks. Ma ei kujutaks ka ette, et me moodustaksime mingid ekspertide grupid, mis siis hakkaksid perioodiliselt kõiki meie lapsi hindama, ja väljastama lapsevanemale n-ö üksijätmise lubasid..."

"Miks me eeldame, et sel juhul hakkaksid kõik seadust kõrvalekaldumatult täitma? Trahvihiimus? Vaevalt," ütleb Lastekaitse Liidu vanematekogu liige, advokatuuri kantsler **Kristel Voltenberg**. "Heaks lapsevanemaks ei sünnita, selleks

kasvatakse, küllap kasvatakse koos lapsegagi, ning kõike ei saa ega ole mõtet reguleerida seadusega. Lapsi tuleb kaitsta eeskätt südamega."

SULEV VEDLER

sa ei võta, jääd ootama oma ema. Et ema tuleb koju, siis saab tema välja. Ta tahtis kuskile minna, tal on ka neid sõpru."

Omapäi olles vaatas poiss tavaliselt multafilme, mängis arvutiga. Isa väitel ei peljanud Erkki üksi kodus olla. "Algul, kui ta väike oli, viieaastane, siis ta kippus nutma. Viimasel ajal polnud mingit probleemi."

Kaupo sõnul tahtis poeg "vägisi välja minna kuhugi", kuid jäi telerit vaatama. Mees keeras korteri nr 13 ukse lukku ja läks trepist alla.

KAUPO KÕNDIS NÕMMELE kellassepa manu ja sealt töökaaslase poole. "Natuke lobisesime ja siis hakkasin kodu poole tagasi liikuma."

Kella kuue paiku, kui väike Erkki oli üle kahe tunni üksi olnud, jõudis isa peaaegu kodu juurde tagasi.

Ta ei jõudnud tuppa. Juba päeval oli sõber kutsunud Kaupot sünnipäeva tähistama. Nüüd helistas ta uuesti. Kaupo istus trolli peale ning sõitis kesklinna, et trehvata semuga Raua tänava saunas.

Kell 18:45 helistas mees Ingale.

"Ma veel imestasin, et miks ta pole koju läinud."

Kui prokurör Pähkel küsib kohustus, miks küll isa ei helistanud pojale, vastab mees, et tal polnud numbrit... "Tähendab, lugu on selles, et laps kaotas pidevalt telefone, kogu aeg numbrid vahetuvad, mul ei olnud ta õiget numbrit."

Prokurör uurib, kas isal ei tulnud mõttesse koju minna. "Ei tulnud. Ma olin kindel, et kõik on korras. Sest ma tunnen oma poega. Ma olin kindel, et midagi ei juhtu. Ma muretsesin rohkem, kui poiss oli omapead pidevalt õues, et kuskil võib auto alla jääda või veel miskit. Aga sellist asja ei tulnud isegi pähe, et võib rõdult alla hüpata."

KEEGI EI TEA, miks ei kasutanud Erkki välisust. Isa väitel teadis poeg, et varuvõtmed asuvad seksioonikapi sahtlis. Nad ei proovinud, kas võtmed töötavad, aga ta oli veendunud, et poiss saanuks Vasara luku lahti keeramisega hakkama.

◀◀ 15

Kaupo iseloomustab poega elurõõmsa ja liikuva lapsena ("agressiivne positiivses mõttes"), kes ühe koha peal ei istunud. "Ronis ta igal pool, puude otsas ja ..."

Ka lasteaia juhataja kirjeldab teda rõõmsameelse, püsima ja energilisena. "Me kasvatajaga mõlemad nutsime, kui kohtus käisime."

Erkki ei läinud niisama korraks rõdule - ta pani jope selga, mütsi pähe, botased jalga. Nii nagu õue minnes.

Tallinna Lastehaigla psühhiaatriaosakonna juhataja **Anne Kleinberg** ütleb, et "lapsed teevad mõnikord ootamatuid asju. Neil võib hakata igav, tekkida tusk, üksilduse tunne, hirm. Nad tahavad ära minna. Nad teavad, et filmides ronitakse rõdult rõdule. Neli tundi oodata on raske."

Inga räägib kohtus, et murrab siiani pead, mis küll pojaga juhtus. "Ainuke mõte, mis mulle pähe tuli, et äkki ta ei kartnud seda kõrgust. Võib-olla ta mõtles, et kui ta hüppab, siis ei juhtu midagi. Ta ei kartnud selles elus mitte midagi ega mitte kedagi."

KAUPO KAITSEB END JUTUGA, et siis, kui ta lõuna ajal kodust ära läks, öelnud naine talle telefonis, et "tuleb koju varsti".

Inga ei kinnita seda. Pealegi, milline inimene läheb kella kahe ajal pidutsema, et juba kella kolme paiku tagasi tulla? Seda enam, et veerand tundi pidi kuluma külla minemisele ja teine veerand tagasi tulemisele.

Kaupo teatab, et "pidutsemisi on erinevaid".

Inga sõnul oli tal mehega kindel kokkulepe, et mees on lapsega kodus ja tema saab külla minna. Kaupo teisest telefonikõnest (kolmveerand seitsme ajal) sai ta aru, et mees lahkus toast alles äsja. Seepärast ei tõtanudki ta kohe koju.

Naine kuulis kukkumisest veerand tundi pärast õnnetust, kui talle helistas ühistu esimees.

Inga sai närvivapustuse. Pärast poja surma vajas ta unerohu, tohter kirjutas välja antidepressante. Ka isa tundus perearstile "mehe kohta väga löödud".

Nende abielu oli kaugel ideaal- sest. "Elasime nagu vend ja õde, ega meil eriti õigeid suhteid polnudki

SÜÜDI! Prokurör Lea Pähkel palus karistada Kaupot ühe aasta pikkuse tingimisi vangistusega. "Kohtus ei jätnud ta sellist muljet, et ennast süüdi tunneb. Samuti ei arvanud ta, et on midagi valesti teinud. Vähemalt ei näidanud ta seda välja."

VANGI! Kohtunik Merle Parts määras poolteist aasta vangistust tingimisi. Sellest ühe kuu šokivangistusena, et Kaupo saaks trellide taga mõelda oma süü üle. Mees vahistati otse kohtusaalis.

kunagi olnud," ütleb Kaupo. Tema väitel tarvitas naine liiga palju alkoholi. "Kogu aeg olid kokkupõrked. Pidevalt olid mingid jamad."

Kuid ka Kaupo polnud plekita. Inga kutsus politsei, kui neil läks rüseluseks, sest viieaastane Erkki oli isa sõbra juurest üksi koju tulnud, täis peaga Kaupo aga saabus hiljem. Politsei leidis, et mõlemad abikaasad olid napsised ja nende jutt vastuoluline. Ülemainspektor lõpetas kriminaalmenetluse.

PROKURÖR PÄHKELI VEENDUMUSEL ületab eelkoolialise lapse 3-4 tun-

Kui juba vanem ei suuda ette näha ohutegureid, kuidas siis laps saaks seda teha?

Ene Tomberg
Lastekaitse Liidust

niks üksi koju jätmise lubatud riski piire. "Muidu võiks ka lasteaia kasvatajad koju minna ja jätta lapsed 3-4 tunniks üksinda."

Väiksed lapsed ei adu maailma. "Seitsmeaastased usuvad päkapikke. Nende mänguline maailm on reaalsusega segamini."

Isa kaitsja, vandeadvokaat **Hannes Toodu** avaldab arvamust, et Erkki surm oli siiski õnnetusjuhtum. "Tegu ei ole vanema kohustuste rikkumisega. Seitsmeaastane laps on piisavalt iseseisev, et teda võib jätta päevasel ajal üksinda koju."

Perearst kinnitab, et Erkki oskas "täpselt seda, mida iga kooliealine laps pidi oskama".

Advokaat väidab, et poiss teadis, kus olid võtmed, korteris leidis telefon. "Mitte miski ei viidanud sellele, et Erkki võiks üksinda kodus olla minna rõdule. Varem ei olnud ta akende ja rõdu vastu huvi üles näidanud."

Kaupo kordab, et "ma ei tulnud selle pealegi, et sihuke mingi õnnetus tuleb. Tal ei olnud kunagi probleeme olnud. Ma räägin, ta ei jäänud esimest korda koju üksipäini, seda juhtus tihti."

(**Ene Tomberg** Lastekaitse Liidust ütleb Ekspressile, et "lapsevanemate reaktsioon viga saanud lapsega haiglasse saabudes on tavaliselt: "Ma ei oleks iial arvanud, et selline õnnetus juhtub." Kui juba vanem ei suuda ette näha ohutegureid, kuidas siis laps saaks seda teha?")

KOHTUNIK MERLE PARTS küsib, kas Kaupo näeb juhtunust enda süüd.

"Ei näe."

"Kas juriidilist või inimlikku süüd? Või ei näe te kumbagi?"

"Inimlikku süüd jah, ma oleks pidanud ta ikkagi kaasa võtma. Aga juriidilist mina ei näe siin. Ja on väga kahju, et niimoodi juhtus."

"Kas te ei mõtle sellele sündmusele tagantjärele, ei analüüsi seda? See ei tee haiget?"

"See oli ammu, ma täpselt ei mäleta."

21. oktoobril 2013 kuulutati koh- tunik Parts välja otsuse. Selleks ku- lub kaks minutit. "Loomulikult mit- te keegi enam seda väikest last ta- gasi ei too, aga kohus ei täheldanud, et Kaupo oleks südamlukku kahet-

SURMA PÕHJUS: KUKKUMINE

Kuni 14 aasta vanused lapsed, kes surid kukkumise tagajärjel

1989	8
1990	6
1991	5
1992	8
1993	2
1994	7
1995	4
1996	4
1997	1
1998	4
1999	4
2000	1
2001	3
2002	1
2003	0
2004	0
2005	0
2006	1
2007	0
2008	0
2009	0
2010	1
2011	0
2012	1
2013	2

2012. aastal suri Eestis seitse 5-9 aasta vanust last. Neist kolm põdesid vähki, üks suri kopsupõletiku ja üks nakkushaiguse tagajärjel. Üks laps hukkus rünnakus ning üks kukkumise tõttu.

sust avaldanud. Kõige õiglasem ja otstarbekam karistus on šokivan- gistus, et ta selle aja jooksul mõtleks selle üle, mis juhtus, ja selle üle, kui- das ta inimlikult ja juriidiliselt süü- di on."

Kuigi prokurör Pähkel palus ka- ristada Kaupot ühe aasta pikkuse vangistusega tingimisi, laseb koh- tunik Parts mehe otse kohtusaalis vahistada. Kaupo istub trellide taga kuu aega. Ülejäänud karistuse (aas- ta ja viis kuud) võib kanda tingimisi.

ADVOKAAT TOODU KAEBAB EDASI. Kao- tab küll ringkonnakohtus, kuid tä- navu 10. oktoobril teeb Riigikohus varasemad kohtuotsused maatasa ja mõistab Kaupo õigeks.

Riigikohus toob välja mitu vas- tuolu. Näiteks, miks pidanuks isa näitama pojale, kus on võtmed? Ta lubanuks ju sel juhul pojal korterist lahkuda! Või jutt töökorras telefoni vajalikkusest. Maakohus jättis sel- gitamata, kas ja kuidas oleks telefo- ni kasutamine poisi surma ära hoid- nud. Ja alla kümneaastased lapsed ei saa aru vaid sekskuritegudest, selgi- tab Riigikohtu otsus.

"Kui laps on korduvalt edukalt üksinda kodus olnud, pole vanemal objektiivset alust kodust lahkudes karta, et sel korral kõik nii hästi ei lähe," märgib Riigikohus. "Tänapäe- va Eesti ühiskonnas käivad seitsme- aastased lapsed tihtipeale iseseis- valt koolis ja on ka koolist koju tul- les üksinda kodus, kuni vanemad töölt saabuavad. Eelnevast tulenevalt on seitsmeaastase lapse ajutiselt ük- sinda kodusesse keskkonda jätmise sotsiaalselt adekvaatne tegu."

Riigikohus ei tuvasta ühtki asja- olu, miks pidanuks isa Erkki elu ja tervise kaitsmisel näitama üles kõr- gendatud hoolsust. Seega ei saa Kau- pole hoolsuskohustuse rikkumist ette heita. Järelikult pole ta süüdi.

Kaupo on esitanud taotluse kin- ni istutud kuu eest riigilt valuraha saamiseks.

ÕIGUS, ÕIGLUS JA MORAAL ei käi ala- ti käsikäes.

Seda teab ka Inga. Ta ei ela enam koos mehega, kes eelistas nende poja hoidmisele semu sünnipäeva. Maakohtus ütles Inga Kaupole: "Mitte keegi ja mitte miski ei too mulle poega tagasi. Ei vangla ega tingimisi karistus. Lihtsalt püüa mulle rohkem mitte sattuda silma alla selles elus ja järgmises elus."

Isa: "Ma ei rääkinud kolm kuud kellegagi"

"**P**ojaga juhtunu ja tema kaotus olid mulle šokk. Ma ei rääkinud kolm kuud kellegagi. Kahetsen siimaani," selgitas Kaupo elektronkir- jas, mille ta saatis Ekspressile advokaadi kaudu.

"Kohtuprotsess toimus kaks aastat pärast õnnetust. Mulle jääb arusaama- tuks, kuidas kohtunik Parts sai kaks

aastat hiljem hinnata minu läbielamisi minu lapse surma puhul. Kohtunik ütles, et ta ei näinud minu silmades kurbust, ja määras mulle šokivangistuse. Kust tema teab, mis minu hinges toimub?"

"Minu lapse surma põhjus selles koh- tuprotsessis on prokurör Lea Pähkli ver- sioon. Aga versioone võib sadu olla. Keegi ei tea, miks laps surma sai. Aga Lea Päh-

kel teab!? Kas ta on selgeltnägi? Ise- gi vanemuurija ütles, et see on õnnetus- juhtum."

Kaupo kinnitab, et kaotas kohtuprot- sessi tõttu töökoha munitsipaalpolitseis. "Niinimetatud omal soovil. Peale vangis- tust olin kuus kuud töötu. Otsisin tööd. Vanust on ka üle viiekümne... Läbi suurte raskuste sain ikkagi tööle. Praegu töötan."

Ingaga pole tal enam suhteid. Nad lahutasid abielu. "Me ei suutnud enam koos elada." Naise praegustest tegemis- test ei ole tal "õrna aimugi".

Ühtegi sõnumit Kaupol teistele lapse- vanematele ei ole. "Iga lapsevanem kas- vatab oma lapsi nii, nagu ise õigeks peab."

SULEV VEDLER

Innovation
that excites

UUS NISSAN PULSAR

UUS AUTO, UUS KOGEMUS. TÄIUSLIK KAASLANE.

UUS NISSAN PULSAR ALATES 14 990 €

See on nii seest kui väljast dünaamiline auto. Kõige ruumikam salong oma klassis ja palju uuenduslikku varustust teevad perega reisimise väga mugavaks. Vaikne ja kergesti manööverdatav Nissan PULSAR on sinu jaoks nagu loodud.

**NÜÜD EI TASU VÄHEMAGA LEPPIDA.
UUS NISSAN PULSAR PANEB SUL PULSI LÖÖMA.**

Tule esimesena proovisõidule lähimasse Nissani esindusse!

TUTVUMISPAKKUMINE

Kõik tehase lisavarustuspaketid
poole hinnaga!

Pilt on illustreeriv. Pakkumine kehtib kuni 31.12.2014. Nissan Pulsari keskmine kütusekulu on 3,6–5,1 l/100 km, CO₂ emissioon 94–119 g/km.

YOU+ NISSAN
nissan.ee/you+

President tahab oma nõunikku õiguskantsleriks panna

Järgmise aasta märtsis lõpeb õiguskantsler **Indrek Tederi** ametiaeg ja juba praegu otsitakse talle asendajat. Presidendi favoriidina nimetatakse **Ülle Madiset**, aga ka Teder ise pole mängust väljas.

MIKK SALU

mikk.salu@ekspress.ee

Sügise algul kohtus õiguskantsler **Indrek Teder** Riigikogu esimehe **Eiki Nestoriga** ning palus tollel Riigikogu fraktsioonidele ja presidendile teada anda, et on valmis jätkama õiguskantslerina ka teise seitsmeaastase ametiaja. Kadriorule tuli Tederi soov üllatusena, ja mitte meeldiva üllatusena.

Presidendi kaks eelmist põhiseaduslikku institutsiooni puudutavat

ametissenimetamist - riigikontrolör **Alar Karis** ja riigikohtu esimees **Priit Pikamäe** - läksid täkkesse. Karis sai riigikogus 76 ja Pikamäe lausa 89 häält. Sellist üksmeelt kohtab harva. Õiguskantsleriga nii ei lähe ja kuluaarides ongi alanud kummaline susimine.

Õiguskantsleri amet on teistest erinev. Riigikohtu esimees näiteks ei otsusta üksinda, vaid koos teiste kohtunikega. Riigikohtusse jõuavad asjad läbi mitme filtri ja kohtunikud ei saa ise valida, milliste teemadega tegeleda. Õiguskantsler aga saab ise vaadata, mis teda huvitab. Näiteks Tederi tuntumad asjad on olnud vaidlus apteegituru üle ja Eesti

ühinemine Euroopa stabiilsusmehhanismiga. Eelmise õiguskantsleri **Allar Jõksi** fookus oli jälle poliitilistel teemadel: erakonnad, parteide rahastamine, valimisliidud.

Poliitika huvi saigi Jõksile saatuslikuks. Seitse aastat tagasi võtsid Reformierakond ja Keskerakond ühiselt ette manöövri, mille eesmärk oli Jõksi välistamine teiseks ametiajaks. Samal päeval, kui president Ilves andis teada, et esitab Jõksi kandidatuuri uuesti, teatas Reformierakonna Riigikogu fraktsioon, et nende arvates võiks õiguskantsleriks saada hoopiski **Ülle Madise**. Ülle Madise on üks pädevamaid riigiõiguse asjatundjaid, kiitis toona-

ne fraktsiooni esimees **Keit Pentus**.

Madise ise sai asjast teada meedia kaudu. Tagantjärele polegi selge, kas reformistid mõtlesid Madiset tõsise kandidadina või oli tegemist taktikalise käiguga Jõksi vastu. Taktikalise löögina see igatahes õnnestus. Jõks jäi õiguskantsleri ametist ilma, Madise samuti, ja sinna tõusis hoopiski Indrek Teder.

Vahepeal sai Madisest presidendi õigusnõunik ja üks lähemaid kaastöötajaid. Õiguskantsleri teemal ei taha ta aga üldse rääkida. Üks asi on ebameeldiv meenutus minevikust, kui sind tiritakse poliitilise intriigi, et su nime kellegi teise vastu ära kasutada. Kuid nüüd on puhkemas juba uus intriig, kus taas tema nime nimetatakse.

Samas pole kahtlust, et presi-

Swedbank

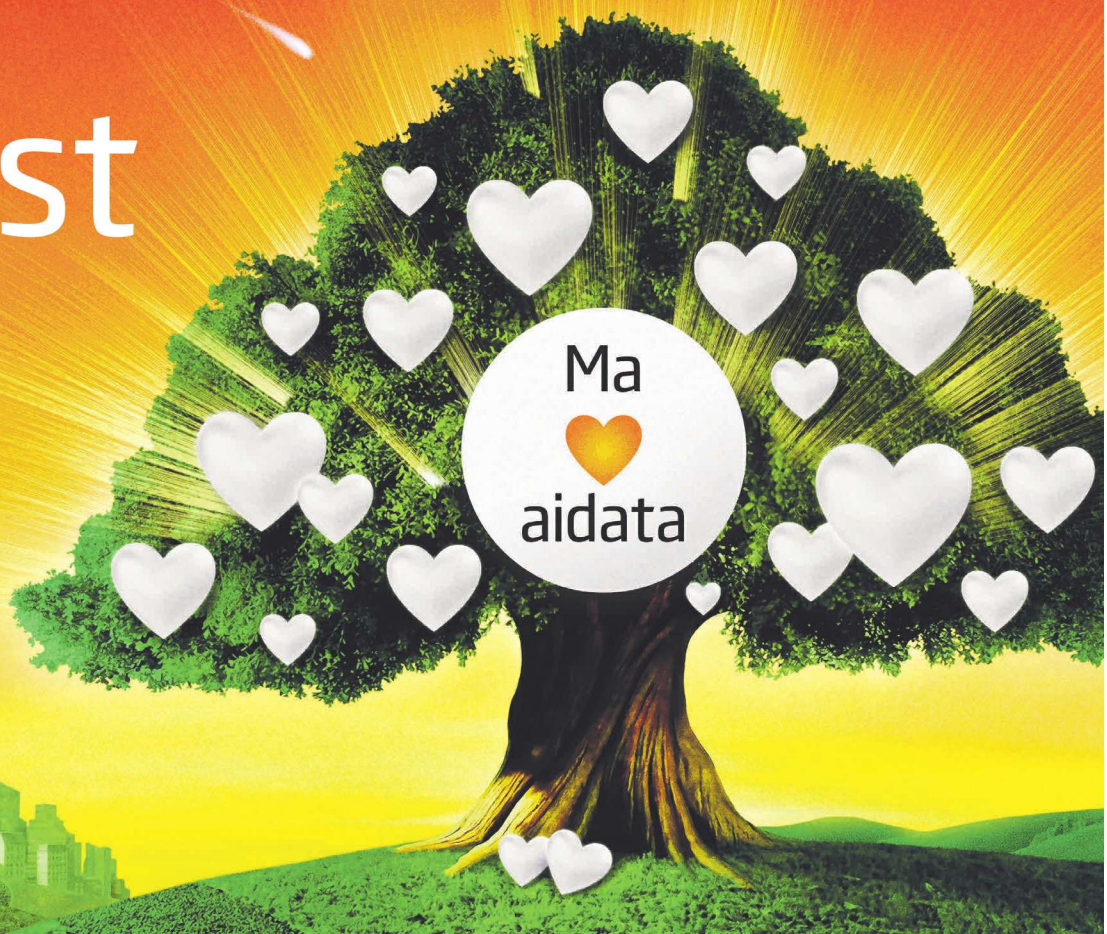

Headus loob headust

Swedbanki ja Heateo Sihtasutuse koostöös loodud annetuskeskonnas saad toetada erinevate Eesti elu edendavate organisatsioonide projekte.

Vali välja Sulle kõige südamelähedasem ja toeta selle elluviimist ühekordse või püsiannetusega.

Avasta uus annetuskeskond
www.armastanaidata.ee

dendi peas on Madise kindlasti üks õiguskantsleri kandidaate. Mõni kilomeeter eemal Toompeal aga ei pruugita Kadrioruga selles osas sugugi ühel meelel olla. Madise näiteks huvitub poliitilistest teemadest märksa enam kui Teder. Madise on ise neis asjus sõna võtnud ja arvamust avaldanud. Ning kui president on öelnud midagi, mis mõnele poliitikule ei meeldi, on ikka kahtlustatud Madise mõju.

Indrek Teder on selles mõttes poliitikutele mugavam partner. Ta on vältinud poliitteemasid ja kui need ongi tema lauale kukkunud, siis püüdnud end neist distantseerida. Nii vähemalt räägivad Tederi kriitikud. Tüüpiline näide on riigikogulaste saadikupuutumatus. Juba Villu Reiljani kaasuses heideti Tederile ette passiivsust. Hiljem ka Priit Toobali ning Lauri Laasi juhtum. Tederi kohta on isegi öeldud, et ta tahaks Riigikogu liikmed teha "tefloniks", et neile miski külge ei hakkaks. Mullu kritiseeris Tederi käitumist Toobali ja Laasi juh-

Üks on aga kindel: Kadriorg ei taha, et Indrek Teder õiguskantslerina jätkab.

tumi puhul Riigikohtu õigusnõunik Juhan Sarv, andes sisuliselt mõista, et Teder ületas oma pädevust, kui mitte ei rikkunud seadust.

Ekspress ei oska hinnata, millise juristi tõlgendus on õige ja millise oma mitte, aga poliitiline konflikt on ilmne. Reformierakond ja Keskerakond kritiseerisid omal ajal Jõksi tema poliitilisuse pärast ja just nende kahe erakonna poliitikud on ka hiljem tulnud välja väidetega võimalialduste kohta Riigikogu liikmete suhtes. Tederi "pehmus" selles kontekstis sobis, järelikult ka tema jätkamine ja Ülle Madise välistamine.

Üks delikaatne nüanss on veel. Eelmise aasta alguses sai Teder insuldi, mille järel diagnoositi tal afaasia ehk kõnetegevuse häire. See aspekt lisab intriigitsemisele eriti inetu külje. Ühed arvavad, et need, kes tahaksid Tederit uuesti õiguskantsleri kohale panna, kasutavad muu hulgas ära tema haigusest tulenevat nõrkust. Teised jälle heidavad Tederi vastastele ette silmakirjalikkust – et nende tegelik motiiv pole mitte mure tema tervise pärast, vaid miski muu ehk soov oma soosikut õiguskantsleriks suruda.

Teder ise räägib oma tervisest vabalt: "Loomulikult peab selliste asjade kohta küsima!" Tederi sõnul on ta tervis kogu aeg läinud paremaks. On tulnud ka kõvasti tööd

teha, ka kõnelemise kallal. Afaasia on olemas, tunnistab ta ja kohati toob kaasa raskuse sõnade ja mõtete edasi andmisel. "Näiteks võis juhtuda, et ma ei suutnud vahel välja öelda sõna "pastakas", toob ta näite. Samuti lisab Teder, et afaasia tõttu tegeleb ta uuesti inglise keele õppimisega.

Hetkel pole õiguskantsleri küsimuses keegi veel midagi otsustanud. Kiiremad poliitjamad, näiteks Ligi ja Ossinovski konflikt, vajavad lahendust. President Ilvese laual on tõenäoliselt mitmeid nimesid. Lisaks Madisele võib mõelda ka õiguskantsleri lähematele abidele Nele Parrestile ja Hent Kalmole. Võib mõelda mõnele tippadvokaadile või akadeemilise taustaga õigusteadlasele, võib mõelda Eesti Kohtunike Ühingu juhile (Virgo Saarmets) või Juristide Liidu kauaaegsele presidendile (Priidu Pärna). Üks on aga kindel: Kadriorg ei taha, et Indrek Teder õiguskantslerina jätkab. Kindlasti ei meeldi presidendile Tederi käsitlus kriminaalsüüdistuste alla sattunud Riigikogu liikmete osas. Täpselt samal põhjusel, aga vastupidise loogika järgi umbusaldab osa poliitikuid Ülle Madise kandidatuuri. Ja ajalugu kipub korduma. Tahab Madise ise või mitte, aga nagu eelmisel korral, nii tiritakse ta seegi kord õiguskantsleri valimise karussellile.

Sahver valla, hinnad alla

Nüüd on Info-Autos riulite kaup eriti magusaid kuni **6700 €** sahrisoodustusega tarvitamisküpsid Forde. Parima meki annavad priilt kaasa tulevad talverehvid ja viis aastat garantiid. Sügisandidest osasaamiseks kiika kiirelt **ford.ee**

LOTMAN

... on rubriik, kus
Mihhail Lotman
analüüsib ajastu märke

Surmav Rosneft

Avantüür Krimmis ja Ida-Ukrainas muutub Venemaale aina kallimaks. Juba on mindud nii stabilisatsioonifondi kui ka pensionifondi kallale. Viimane on aga üsna meeleheitlik samm, kuna pensionärid on režiimi tugisammas.

Venemaa eelarve sõltub otsustavalt nafta ja gaasi müügist ning viimaste nädalate uudised tekitavad muret. Ainuüksi toornafta hind on langenud üle 20%. Vladimir Putin esitas versiooni, et tegu on USA ja Saudi Araabia omamoodi kartellikokkuleppega, mille eesmärk on Venemaal kahjustada. Selline stsenaarium aga realiseerub kindlasti juhul, kui USA kaotab piirangud nafta- ja gaasiekspordile.

Avantüür Krimmis ja Ida-Ukrainas muutub aina kallimaks. Juba on mindud nii stabilisatsioonifondi kui ka pensionifondi kallale. Viimane on aga üsna meeleheitlik samm, kuna just pensionärid on režiimi tugisammas. Kuid ennekõike kannatavad naftakorporatsioonid. Pärast Jukose likvideerimist läks kogu naftaäri Putini siseriingi kontrolli alla, s.t tohutul ressurssi kontrollib üks grupeering, mille kohta on kasutatud ka epiteeti "kriminaalne".

Erilist tähelepanu väärivad kontsernid Rosneft ja Sibneft. Väidetavalt on tegu Putini isiklike kompaniidega. Igal juhul maksis Rosnefti korruptsiooni kritiseerimine ja katse ühendada Sibneft Jukosega Hodorkovskile vabaduse ja mitmele inimesele elu. Võib veel lisada, et ainuüksi viimatistel presidendivalimistel kulutas Sibneft Forbesi andmetel Putini kampaaniale 50 miljonit dollarit.

Mis puudutab Rosnefti, märksa avatumat kompaniid, siis seda juhib "keeletheadlane" Igor Setšin. Ta on kauaaegne Putini sõber juba Leningradi ülikooli ajast. Rosneft kannab suuri kahjumeid, kuna lisaks naftahinna langusele pitsitavad seda ka sanktsioonid. Juba paar kuud tagasi pöördus Setšin Putini poole palvega kompanii kahjum riigieelarvest kompenseerida. Tema soovitud summa ületas kaks triljonit rubla. Hiljuti saime teada, et ametlik taotlus on esitatud ja see lubati rahuldada 20 päeva jooksul (kes teab, kuidas Vene majanduses asjad käivad, saab aru, et

tegu on väga pakilise asjaga). Otsus eraldada erafirmale riigieelarvest kaks triljonit rubla (49 miljardit dollarit) on Venemaa ajaloos pretsedenditu. Setšin muudkui korrutab, kui kasulik see on: "Vahendite eraldamine annab multiplitseeriva efekti kogu riigi majandusele."

Väliseksperdid ei jaga aga Setšini entusiasmi. Nagu ütles Moody's asepresident Thorsten Nestmann, suurendab see veelgi Vene majandusega seotud riske. Moody's lubas sellise rahastüsti teostumisel taas alandada Venemaa niigi madalat reitingut.

Vladimir Iljitš Lenin olevat kuulutanud, et kapitalistid mitte üksnes ei müü meile nööri, millega me nad üles poome, vaid annavad meile selleks ka krediiti.

Venemaa valitsus ja talle alluvad kontsernid otsivad paaniliselt Lääne partnereid, kes oleksid valmis sanktsioone eirates koostööd tegema. Ja neid leitakse. Vladimir Iljitš Lenin olevat kuulutanud, et kapitalistid mitte üksnes ei müü meile nööri, millega me nad üles poome, vaid annavad meile selleks ka krediiti. Total S.A. juht Christophe de Mar-

gerie kuulus Moskva ja ennekõike Setšini kõige võimsamate sõprade hulka ning otsis teid sanktsioonidest möödamineks. 2007. aastal oli ta kord juba kohtu all, kuna rikkus Iraani-vastaseid sanktsioone. Margerie uhkustas oma Venemaa valitsejatest sõpradega. Pärast konfidentsiaalset kohtumist peaminister Medvedeviga viimase datšas sai Margerie aga õnnelul kombel surma Vnukovo lennujaamas: purjus lumesahajuht rammis tema lennukit.

Vene duumas on arutluse all projekt püstitada Margeriele Vnukovosse mälestussammas. Venemaa ärieringkonnad nõustusid juba seda rahastama. Sotsiaalmeedias on Margeried nimetatud koguni märtriks. Keskajal kujutati märtreid koos nende surmariistaga: püha Laurentius hoiab käes resti, millel teda grilliti, püha Bartholomeus nuga, millega ta nüliti. Soovitan püstitada Margeriele mälestussammas koos lumesahaga. ●

Eesti Ekspress vabandab Viimsi vallavanem Jan Trei ning vallavalitsuse ees

Ajaleht Eesti Ekspress eksis 25. juunil 2014. a artikli "Viimsi võimuvahetuse esimene ohver - nõuniku tabas äkksurm" avaldamisel ajakirjanduseetika koodeksi punktide 4.1. ja 4.11. vastu ning ilmunud artikkel oli oma sisult eksitav ja tegelikkusele mittevastav.

Artiklist jäi lugejale ebaõige mulje, et Viimsi vallavanem Jan Trei survestas nõunikku töölt lahkuma ning põhjustas sellise käitumisega isiku äkksurma. Käesolevaga parandab Eesti Ekspress artiklis avaldatud ebatäpsused ning rõhutab, et artikli ilmunise ajal ei olnud Enno Selirand Viimsi Vallavalitsuse nõuniku ametikohalt koondatud ega teenistusest vabastatud, nagu ekslikult artikli pealkirjas märgitud, samuti ei kohustanud vallavanem Jan Trei teda esitama lahkumisavaldust ega ole teda vallandamisega ähvardanud või muul moel väärilt ko-

helnud. Ebaõige ning tegelikkusele mittevastav oli artiklis avaldatud väide, et: "Uus, IRLi kuuluv vallajuht Jan Trei andis kohe esimesel koosolekul mõista, et vallavalitsuse kõik töötajad jäävad samaks, kuid nõunikud lastakse lahti."

Lisaks eelnevatele ebaõigetele faktiväidetele selgitab Eesti Ekspress, et Enno Selirand ei tabanud surm. Eesti Ekspressil puudusid ja puuduvad ka praegusel hetkel mis tahes tõendid, et Enno Seliranna terviserikke põhjuseks oli enam kui üks kuu varem toimunud vestlus vallavanem Jan Treiga. Artiklis avaldatud väidetega löi ajakirjanik ebaõige kujutluse Viimsi valla personalipoliitikast ja vallajuhtkonna tegevusest.

Ajaleht Eesti Ekspress vabandab Viimsi Vallavalitsuse ja vallavanem Jan Trei ees ebaõigete faktiväidete avaldamise ja tekitatud ebameeldivuste pärast.

UUS ASFALT KÕIGILE TEEDELE. ÜHE AASTAGA!

Eesti Päevaleht

Millised valimislubadused on huumor ja millised tõsine kraam?

Terav Eesti Päevaleht tõmbab poliitikud liistule ja kurnab mesistest lubadustest välja tõe.

Hoiä kätt elu pulsil ja saa oma pere arvamusiidriks. Selleks telli nüüd Eesti Päevaleht ja võid võita kodutee remondiks 1000 reaalsset eurot.

Telli Eesti Päevaleht juba täna!

Võida 1000 €

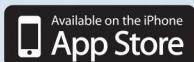
www.epl.ee/telli

Kontakt: klienditugi@lehed.ee / 680 4444

Oodatud. Nüüd siin. Danske mobiilipank.

Laadi alla AppStore'ist või Google Play poest.

Kasuta QR-koodi või sisesta
otsingusõna "Mobiilipank EE"

Enne finantsteenuste kasutamist tutvuge teenuste tingimustega.
Täiendav info telefonil 6 800 800 ja www.danskebank.ee

Danske Bank

KRISTJAN PIHL

kristjan.pihl@ekspress.ee

Vaimustav vaade Tornimäe kontori 15. korrusel kesklinnale on üks väheseid glamuurseid hetki, mis pangatöötajatele veel alles jäänud on, nuriseb SEB privaatpanganduse strateeg **Peeter Koppel** (38). „Finantssektoris töötada on kohati sama igav kui töötada mõnes ministeeriumis või postkontoris. Privaatpangandus on seni õnneks veel meeldiv erand.”

Otsekohe ja värvika ütlemise poolt tuntud Koppeli tööpäevad mööduvad korraga nelja arvutiekraani taga. Kaks kuvavad graafikuid, uudiseid ja värskeid andmeid turgude kohta. Ülejäänud kaks on selleks, et teha tööd ja poetada aeg-ajalt sotsiaalsüsteemide iroonilisi kommentaare vasakpoolse majanduspoliitika nõrkadest külgedest. Viimaseid on Koppeli arvates hulganisti.

Millega sa päevast päeva tööl tegeled?

Põhiliselt tegelen jõukate eraisikute varade valitsemise ja sellega seotud kommunikatsiooniga. Vastutan selle eest, et investimisportfellid töötaks ja toodaks ning panga sõnumid oleksid selged ja klientidele ühtmoodi arusaadavad.

Millised laulusõnad sulle kokku võtavad?

Be quick or be dead. Iron Maidenil on üks selline laul. Aga on ka perioode, kus peas kõlab Pink Floydi *Comfortably numb*.

Sa võtad tihti meedias sõna. Paljude meelest sina oledki SEB reklaamnägu.

Päris kindlasti pole ma ainus nägu.

Kes siis veel on?

No näiteks [analüütik] **Ruta Arumäe**.

Kui teid kahte kõrvutada, millised tugevusi kummalgi näed?

Ruta on selgelt analüütilisem ja teoreetilisem. Ta räägib ka asjadest, mis inimesi rohkem ja otsemalt puudutavad. Minul on käed otseselt tavotiga koos – ma pean päriselt raha valitsema. Seega on minu seisukohtadel kah tavoti maitse küljes.

Aga kuna sa küsisid panga nägu kohta, siis ma lisaksin, et juhatuse esimehest ei saa üle ega ümbert. **Kui paljud sinu meelest Riho Unti nägupidi tunnevad?**

Ta on kena pikk mees, ajab mõistlikku juttu, miks ei peaks tundma? Küllap ikka tunnevad.

Oled Facebookis väga aktiivne. Kust sa selleks energia võtad?

Sotsiaalsüsteemid on täna tähtis osa kliendikommunikatsioonist. Facebookis avaldan isiklike seisukohti ja teen seda enamasti huumori võtmes. Olulist täiendavat energiat selleks ei kulu. Pea ju töötab kogu aeg.

Mismoodi vasakpoolsete poliitikute söimamine sinu tööga seotud on?

Ma ei nimetaks seda söimamiseks. Mul lihtsalt on väga konkreetne maailmavaade. Vasakpoolsetel majanduspoliitilistel ideedel pole ajaloolist positiivset pretsedenti. Ja kui keegi soovib neid kopeerida, siis selle üle ironiseerimist ma ei pea väga suureks patuks.

Parim anekdoot, mida sotside kohta kuulnud oled?

(Muigab.) Kõik need paremad anekdoodid on paraku tõsilood.

Kuulan.

No näiteks: mis on tulu? Sotside jaoks on tulu midagi, mida saab ümber jagada. Fakt on see, et tulu tuleb välja **teenida** – töö, vaeva ja riskide võtmisega.

Ülemused ei ole sinuga pahandanud, et selliseid postitusi kirjutad?

Mida ma siis nii hullusti öelnud olen?

Ülemused on ju ikkagi vasakpoolsest Rootsist.

(Naerukõhin.) Kui mina viimati Rootsis käisin ja härrasmeestega juttu rääkisin, tundus asi vasakpoolsusest oluliselt kaugemal kui meil. Klassikaline Rootsi vasakpoolsus leidis oma lõpu 1990ndate kinnisvarakriisis. Ja nad on sellega rahul! Viskavad nalja, et hea kriis ei läinud raisku. Ei tasu unustada, et kriisieelne Rootsi oli üpriski õnnetu koht, kus konkurentsi taastati pidevate devalveerimistega.

Sotsialism on sulle põhimõtteliselt vastukarva?

Ma parandaksin: mitte sotsialism, vaid eelkõige etatism. Ma ei käinud lasteaias. Mõind hoidis vanaema, eestiaegne õpetaja. Nii oli mul juba kooli minnes välja kujunenud oma vanuse kohta küllaltki selge arusaam maailmast. Kolmandas klassis ma ei astunud näiteks teadlikult pioneeriks. Kui teised viielised lõpetajad said kingituseks mõne normaalse raamatu, siis mina sain „Lastele Leninist”. Küllap kuskilt sealt minu pahempoolsusega pahusis olemine alguse saigi.

Raamatu lugesid läbi?

Otse loomulikult!

Mida teada said?

Seal üritati üht maailma ajaloo ohtlikumat, verejanulisemat revolutsioonääri eriti inimlikust küljest näidata.

Lenin on Lenin. Mis sul ikkagi vasakpoolse maailmavaate vastu on?

Tõe kriteerium on Marxi enda sõnade kohaselt praktika. Ka marksismiga, mis lahjendatud vormis siiani oma hävitustööd teeb, on mul mõningaid probleeme. Nõukogude Liidu nimeline eksperiment oli selle hästikontsentreeritud variant.

Mis juhtub, kui sotsid hakkavad kevadel valitsust juhtima?

Mina kardan kõige rohkem laenama hakkamist.

Nii.

Ega laen põhimõtteliselt ole midagi

Sotside “kõig suurem sõber

Pangatöötaja **Peeter Koppel** räägib õudusega, mis siis juhtuma hakkab, kui vasakjõud peaksid kevadised valimised võitma.

halba. Laen on tööriist – nagu kirves. Keegi raiub sellega metsa, keegi teeb skulptuuri, kuid aeg-ajalt käib see läbi ka krimiuudistest. Laenamine, mille eesmärgiks on lõigata poliitilist profiiti, lõpeb varem või hiljem olukorraga, kus laenatakse jooksvate kulude katteks.

Sotsid võitlevad õigluse ja võrdsuse eest. Mis sul selle vastu on?

Võrdsuse vastu pole mul midagi. Küll aga olen selle vastu, kui keegi tuleb võrdsust vägisi kehtestama. Olen näiteks vastu maksudele, mis mõjuksid nii, et kõrgem keskklass vajuks tavalisse keskklassi. Need on inimesed, kes elatuvad palgast: insenerid, arstid, tippspetsialistid... Samas kui üliirikkad optimeerivad oma maksud ära ja elavad lahedalt edasi nagu alati.

Äkki tuleb su vastuseis sellest, et oled astmelise tulumaksu jaoks lihtsalt liiga vaene?

Jah, mina kaotaksin sellest kindlasti. Aga see pole oluline. Oluline on küsimus, kas täiendav otsene maksumuutus kaaluks üle kaudse kahju majanduskeskkonnale ja mõtteviisile laiemalt. Ma olen veendunud, et ei kaaluks.

Sotsid lubavad, et nad võtavad rikkastelt ja annavad vaestele.

Margaret Thatcher on ilusti öelnud, et sotsialismi suur probleem seisneb selles, et varem või hiljem saab teiste inimeste raha otsa.

Aga vaesus on ju probleem?

Vaesus on muidugi probleem ja sellega tuleb tegeleda. Küsimus on meetodites. Mulle ei meeldi, et mõned kipuvad vaesusega tegelemist monopoliseerima. Tundub, et sageli on vaeste eksisteerimine poliitikute jaoks mugavam.

Su endine kolleeg Hardo Pajula kirjutas hiljuti sotsialismi kiituseks põneva artikli. Tõi näite, kuidas ühe kollosaalse tehase ehitamine käis Stalini ikka väga kähku.

Tema artikleid tuleb lugeda kolm korda. Seal oli vähemalt kolme eri taseme ironiat. Mina leian täiesti kindlasti, et Stalini ajas polnud midagi head. Indiviidi vabaduste süstemaatiline hävitamine, inimese muutmine sipelgaks, kes peab osalema talle arusaamatus eksperimen- dis ja täitma mingisugust suurt ülesannet. Hardo ei kiitnud sotsialismi. Võin oma mütsi ära süüa.

Kumb sulle meelepärasem on – Stalin või Putin?

Mulle ei meeldi ükski vuntsidega ega vuntsideta diktaator.

Mis on kapitalismis sümpaatset?

“Kapitalismil” kui terminil on Marxi tõttu halb maik küljes. Ma kasutaksin sõna “turumajandus”. See on see, kuidas inimestevahelised majandussuhted kõige naturaalsemalt toimivad. Nii lihtne ongi. Mida suurem on riigi sekkumine, seda suuremad on moonutused. Mida suuremad moonutused, seda suurem peab omakorda olema järjekordne sekkumine.

Kas mitte praegune olukord läänes ei tõesta, et turumajandus enam sellisel kujul ei tööta: piimatootjad ujutavad tänava piimaga üle, pankadel pole enam kellelegi laenata...

Ei. See näitab, et etatistlik turumajanduse vorm ei tööta, oleme jõudnud selle konkreetse vormi kriisini. Riik on kõigega seotud ja loob hiiglaslikke turumoonutusi. See pole turumajandus! Mina küsiks nendelt piima maha valavatelt piimatootjatelt, kui palju nad enne toetust said, miks nad seda said ja kas see, mida nad teevad, on üldse äri. Äkki see on hoopis elustiil?

Millist karjääri sa noortele soovitud?

Riigi- või ka pangaametnikuks saamise ambitsiooni võiks noortes inimestes vähem olla. Rikkaks saamiseks on teised moodused. Esimene võimalus on rahaga abielluda. Teine pätti teha. Aga ma ei soovitaks neid kumbagi, investeerida või ettevõt- lusega tegeleda on lihtsam. Investeerimine võtab aega, aga ettevõtjana, kui sul jagub piisavalt *drive*'i, on õnnestumise protsent suurem. Väär- tust tuleb luua.

Sa pole mõelnud ettevõtjaks hakata?

Olen. Kindlasti eksisteerib vajadusi, mida ma suudaksin mõõduka tasu eest rahuldada või mille rahuldamist suudaksin organiseerida.

Milles su äriplaan seisneb?

Ma ei saa öelda, muidu keegi varastab idee ära! (*Naerab.*) Ja need mõtted pole veel päris küpsed ka. Seega pole see lähema paari aasta teema.

Teed veel ühe idufirma, nagu viimasel ajal on popiks saanud?

Ka idufirmasid on mitut sorti.

Kõige edukamad on kiirlaenukontorid.

Jah, ajalugu on tõestanud, et pole paremat ideed, kui anda väga vaestele inimestele väga kõrge intressiga laene. Mul siiski on kindlad eetilised tõekspidamised ja liigkasuvõtmist ma eetiliseks ei pea.

Kristlus lausa keelab seda. Kuidas sinust kristlane sai?

See on minuga olnud lapsest peale. Hiljutises Linnateatri etenduses “Igatsus” ütleb **Andrus Vaariku** poolt geniaalselt mängitav tegelane, et “lehetäi sööb rohtu, rooste sööb rauda, aga vale sööb südame seest”.

Mina tahtsin, et minu süda jääks alles ka valele rajatud kurjuse impeeriumis, kus ma aastatel 1976–1991 elama pidin. Täna leian, et olen teemaga ikka veel teekonna alguses. Aga ma jätkan seda teekonda. Tahan, et süda jääks alles.

Aga miks just kristlus, mitte mõni

MITTE EDEVUSE MÄRK: Roosa käekella valis ta spetsiaalselt Ekspressi külaskäiguks. Selleks, et lugejad ei arvaks, et pangahärra end liiga tõsiselt võtab.

progressiivsem usund – näiteks islam?

Islamit ma progressiivsemaks ei nimetaks. Kui võrrelda Vana Testamenti ja Koraani, siis üks on originaal ja teine väikeste kuuldemänguliste lisakomponentidega ümberjutustus. Uue Testamendi toon on kardinaalselt erinev. Kui Vana Testament on “silm silma, hammas hamba vastu”, siis Uus Testament ütleb, et “tee teistele seda, mida sa tahad, et sulle tehtaks”.

Kui sügavalt usklik sa oled?

Kuidas sügavust mõõdetakse? Mina, kes ma töötan iga päev arvudega, ei oska küll seda arvudesse panna. Sellise skaala võiks välja mõelda. Aga **Douglas Adamsit** parafraseerides: “See ei oleks ilmselt hea idee ja paljud inimesed saaksid väga pahaseks.” (*Naerab.*) Kirikus käin kaks-kolm korda kuus.

Kui sageli peol käid?

Pidutsemine Eesti mõistes – ma ei oska sellega suhestuda, see eeldab ohtralt alkoholi tarbimist. Minu alkoholitarbimine piirdub klaasi veini või ühe õllega kuus. Üks õlu saunas on minu piir.

Kuidas siis pangahärrad töönädala lõpus rihma lödvaks lasevad?

Olen jätnud isegi väliskomandeeringusse minemata, sest teadsin, et elustiil, mis sinna minekuga kaasneb, pole mulle vastuvõetav.

Pankurid tarvitavad narkootikume?

Ei, pigem alkohol ja muud teemad. Narkootikume pole minu teada Eesti finantssektoris kunagi märkimisväärselt olnud. Tõsi, üksikuid intsidende on esinenud, aga neid võib ette tulla igal pool, ka lasteaiakasvatajate seas.

Sa oled proovinud?

Ei, oma esimese töökoha töösoovi- ankeeti sain ausalt kirjutada, et ma pole psühhotroopseid aineid tarvitanud. Jäägu see nii.

Miks eestlased rikkaid ei sallid?

Kes on Eesti kontekstis üldse rikas? Ei sallitud ka mõisnikke. Minu arvates tuleks mittesallimise ressurss suunata sellele, et enesele selgeks teha, miks keegi on rikas.

Noh, sa oled kindlasti üle keskmise rikas.

Mida see tähendab, üle keskmise rikas? Ma olen turuhinnas tasustatud palgatöötaja.

FOTOD ILMAR SAABAS

“TEIE OLETE PEETER KOPPEL?”

Intervjuu lõpuks räägin Koppelile anekdoodi temast endast, mida hiljuti ühelt kolleegilt kuulsin. See kõlab nii:

KuKu klubis ligineb talle sotsioloogiatudeng: “Kas teie olete Peeter Koppel?”

“Jah, olen küll.”

Tudeng jääb silmitsema jalutuskeppi, millele Koppel toetub, ja hakkab korraga ette- taha vabandama: “Oi-oi, ma olen teist kogu aeg nii halvasti mõelnud, aga näen, et teil on seda keppi päriselt ka vaja. Pildi järgi arvasin, et see on teil lihtsalt vaeste laialipeksmi- seks.”

Koppel hakkab naerma. Aja võitmiseks sätib ta tugitoolis oma keha asendit ja vastab siis muigega: “Oli küll niisugune situatsioon, jah.”

tegemist on 30–40-pluss meesterahvaga, kelle puhul puuduvad välised tunnused, et tal võiks midagi viga olla, siis ta väga suure tõenäosusega minu käest midagi ei saa.

Miks sa jää-ämbri väljakutset vastu ei võtnud?

Kui ma oleksin endale veeämbri pähe kallanud, oleksin pidanud annetama kümme korda väiksema summa. Ma toetan regulaarselt heategevusorganisatsioone. Eelnev üksikvanema näide ei olnud näiteks niisama.

Sa kasutad käimise juures jalutuskeppi. Tohib küsida, miks?

Mul on lapsest saati jalad haiged olnud. Seljaaju probleem – kesknärvisüsteemi ja perifeerse närvisüsteemi ühendused pole päris sellised, nagu peaksid olema. Mul on oma alakeha lihaste üle vähem kontrolli. Aja jooksul on see kaasa toonud tõsisemaid probleeme. Praegu on mulle paigaldatud titaanist puus, mistõttu võimlen päris palju, et sellest kepest ühel hetkel lahti saada.

Mida arstid prognoosivad?

Et see võib juhtuda aasta-poolteise pärast.

Mis sul haiguse tõttu elus tegemata on jäänud?

Joosta pole saanud. Langevarjuga hüpata ka mitte. Teismelisena läks sõpradel tüdrukutega märksa pare-

mini kui mul. See probleem langes ära siis, kui sain 21 ja õppisin mängima oma tugevustele. Kui ühes asjas oled veidi nõrgem, on suhteliselt suur tõenäosus, et mõnes teises asjas oled veidi tugevam.

Mis su tugevus on?

Sain aru, et ma ei karda esineda. Sellest on Eestis palju kasu. Olen näinud endast palju targemaid, karismaatilisemaid ja humoorikamaid inimesi, kes muutuvad juba väikese auditooriumi ees soolasambaks.

Miks roosat käekella kannad?

Lootsin, et fotograaf sellest pilti teeb! Tahtsin näidata, et ma ei võta ennast surmtõsiselt. Enese tõsiselt võtmine on üks kõige hirmsamaid asju maailmas. End liiga tõsiselt võtavad inimesed ei kipu finants-

HEA VAADE:
Peeter Koppeli kabinetist SEB pangakontori 15. korrusel näeb juba kauget ära, kui sotsid peaksid võimule trügima.

turgude maailmas just kaua vastu pidama.

Kas sa eelistad lugeda raamatut või vaadata head filmi?

Vastus on – ma teen mõlemat hea meelega. Filmikunstis olen tõsine *noir*-sõber. Mul on kahju, et head *film-noir*'d on peaaegu kõik juba ära vaadatud.

Lugesin su Facebooki lehelt, et hakkasid dieeti pidama.

(Elavneb.) Jah, püüan oma metallpuusaga sõbraks saada, väiksema kehakaaluga on see lihtsam. Sõbrad püüdsid juba ammu selgeks teha, et ma pole võimeline kuu aega ilma lihata olema. Liha mulle tõesti maitseb väga, aga mis mõttes ma ei suuda?! See on minu jaoks tõsine enese proovilepanek. Peamine provotsee-

rija teeb õnneks ise samuti eksperimendi kaasa.

Milliseid muutusi veel märganud oled?

Maailmas eksisteerib väga häid taimetoite, aga ikka kipun mõtlema, et kui lisada natuke röstitud kanafileed, teeks see toidu veel paremaks.

Uni on parem. Kergem on olla. Enesetunne on kuidagi õhulisem. Maitseid tunneb paremini. Teravat ei talu enam. Päiklite suhtes pole tekkinud mitte ainult isu, vaid suisa suur kirm. Kui keegi kuskil ütleb “pähkel”, siis mul tuleb automaatselt orava nägu ette.

Pähkel!

(Koppel tõmbab käed lõua alla, surub esihambad huulde ja ongi täpipealt nagu orav.)

Liharestoranist mööda kõndides hakkab ilmselt hinges valus?

Hoopis ninas hakkab valus! Suutsin juba nädal pärast eksperimendi algust uskumatult hästi eristada liha töötlemisega kaasnevaid lõhnu.

Esimesel novembril saab su eksperiment läbi. Kuidas tähistad?

Eelroaks böff, põhiroaks neljajagammine steik...

Neljasaja?

Okei, piirdume 250ga.

EE Vaata videoklippi digilehest ajaleht.ekspress.ee

Unistad uuest autost?

Küsi liising DNBst

otsus 24h jooksul

tasuta arveldused

dnb.ee/liising

Krediidi kulukuse määr on 3,46% aastas järgmistel näidistingimustel: vara hind käibemaksuga 18 000 eurot, lepingu periood 60 kuud, sissemakse 10%, jääkväärtus 25% (krediidi summa 16 200 eurot), aastane intressimäär 2,25% + 3 kuu Euribor (23.09.2014 oli 3 kuu Euribor 0,083%, lepingus fikseeritud Euribor võib muutuda 3 kuu järel), lepingutasu 175 eurot. Arvutamisel ei ole arvestatud võimalikke vara registreerimiskulusid, riigilõive, hindamisakti tasu ning liiklus- ja kaskokindlustuse aastamaksude suurust. Konsulteerige DNB asjatundjatega ja tutvuge tingimustega.

Norra pank

Wir leben Autos.

Viking Motors – läbi hooaja

TULE TUTVUMA!

30 kiiremale
ilus üllatus kauplustelt I.L.U.

4 aastat Saksa
garantiid
120 000 km

Opel Mokka

**UURI JÄRGI, KUIDAS SAADA LISAKS
400 € VÄÄRTUSES TALVEREHVE**

Elegantse disaini, soliidse ilme ja sujuvate joontega Autolehe testivõitja Opel Mokka mõjub värskelt. Otsekoheselt omanäoline ja atraktiivne.

Start/Stop alates

13 990 €

Start/Stop talvine AWD alates

20 091 €

> Kütusekulu alates 6,5 l/100 km > CO₂ emissioon alates 153 g/km

www.vikingmotors.ee

UUED SÕIDUKID KASUTATUD SÕIDUKID TEENINDUS VARUOSAD

Viking Motors Tammsaare Kia, Opel, Cadillac, Saab service
Tammsaare tee 51, Tallinn. T 665 2600, E vikings@vikingmotors.ee

**PARTNERKAARDIGA ORIGINAAL-
VARUOSAD JA TEENUSED**

-10%

...on rubriik, kus
psühholoogiline nõustaja
Tiina Jõgeda annab nõu.

TIINA JÕGEDA
tiina.jogeda@ekspress.ee

ÕNNE VALEM

Vägivaldur ja roosa

Oleme kasvanud ulatusliku emotsionaalse reostuse keskkonnas, nii et vaimset vägivalda ei osata äragi tunda.

Minister Ligi tagasiastumine tähistab Eesti ühiskonna uuele arengustasemele jõudmisest: pehmed väärtused on *macho*-kultuurist läbi murdnud. **Jürgen Ligist** sai lõdva sõnakasutusega anonüümsete netikomentaatorite-roppröökurite avalik nägu ja paljud ei mõista, mis tema "otsekohestes" väljautlemistes halba on. Eesti inimehene on solvamise, sildistamise, iroonia ja muude paikapanevate suhtes üldiselt leplik. Sest meil on selline lastetuba, kus tõgavat-nöökivat kriitikat on peetud kui mitte just normaalseks, siis talumist vajavaks vähemalt. Alles hiljuti hakati taunima perevägivalda ja paljudele käib sellegi kuriteoks pidamine üle jõu. Ühiskonnas, kus leitakse, et mehelt peksa saanud naine on ise oma halva käitumisega keretäit kerjanud, on raske seletada, mis patt see terav keel nüüd nii väga on. Me kasvasime ulatusliku emotsionaalse reostuse keskkonnas, nii et vaimset vägivalda ei osata äragi tunda. Sa oled laisk, loll, paks, tibla, fašist, vaimne värdjas, roosa, teismeline tatikas jne – tavaline aus kõnepruuk nii kodus kui koolis ju! Ja kui keegi võtab solvuda, siis on see tema isiklik probleem. Ise on loll, et närvi läheb!

Kui füüsilise vägivaldastseja käes saab kannatada keha, sinikad jäävad vähemasti mõneks ajaks silma alla, siis vaimse vägivalda tagajärjed ladestuvad hinge. Nähtamatuks ei jää ka need, sest ohver kannab siirdeid edasi. Tihti on roppröökur lapsena olnud (oma vanemate) kriitikarahe all – täiskasvanuna avaldub see nii teiste kritiseerimises kui ka kõrgendatud enesekriitikas.

Matslusest vaimse ahistamiseni on väga väike samm.

Kui oled üles kasvanud emotsionaalse vägivalda ohustikus, siis ei pruugi sa arugi saada, mis valesti on! Mina ütlen välja õigeid asju, sest tõde on mulle tähtsaim, aga mind mõistetakse kogu aeg valesti! Roppröökuri enda meelest on tema ohver. Ja mis on selles halba, kui ma olen nõudlik, süüdistav, armukade, irooniline? Mingi pipratera võiks selles üleüldi-

ses igavas siirupis ikka ka olla! Nalja ka ei või teha enam vä?

San Franciscos elav suhtespetsialist **Patricia Evans**, kes on kirjutanud seitse raamatut vaimsest vägivaldast, selgitab, mis neil tegelikult viga on: vägivaldur püüab sel moel kontakti leida. Ta on iseendast, oma tunnetest ja hingest nii eraldunud, et ei oska muud moodi suhelda. Tema arusaam suhtest põhineb pigem omanditundel kui autentsel, võrdsele ja hoolimisele rajatud suhtel. Ja kui vaimse ahistaja ohver terava lause või jäise näomoonutuse peale endast välja läheb, asub end kaitsma, seletama või nutma, siis saab teine, mida vajab. Tähelepanu, vastureaktsioon, teadmine, et minuga arvestati. Ohvri reaktsioon toidab tema vägivaldsust.

Kuidas ära tunda, kas oled sattunud vägivalduri küüsi?

Vaimse ahistaja ohver kõnnib kodus "munade pääl", ettevaatlikult nagu miiniväljal, sest iga hetk võib plahvatada valus irooniapomm, halvaks panu, viha.

Siinkohal mõned testküsimused, kas sul esineb emotsionaalse vägivalda ohvri tunnuseid.

Sa kardad oma kaaslase tujusid. Tunned end tema pahameele pärast

süüdi. Kardad tema sarkastilisust, näoilmet, teatud žeste või jäist eemaldumist. Kui hakkad midagi välja ütleva, mõtled enne, kuidas see talle mõjuda võiks, mis tema sellest arvaks. Tema tuju võib täitsa lambist muutuda. Sa ehmatad, kui üks käib ja ta tuppa astub, ölad tõmbuvad tema juuresolekul pingesse. Ükskõik mida sa ka ei teeks, see pole tema jaoks küllalt hea. Arvad, et kui sa rohkem püüaks, siis ehk suudaksid talle meele järele olla. Püüad temaga mitte vaielda. Su peas valitseb segadus, mis sa ise oled või tohid olla. Selline õngekonksu otsas rabeleva vihmaussi tunne.

Mida rohkem jaa-vastuseid, seda ulatuslikum vaimne reostus.

Millega end vägivaldsete sõnade vastu kaitsta? Patricia Evans soovib laulda. Laulge omaette mõnd oma lemmiklaulu, soovitatavalt lõbusat, ütleb ta, sest see juhib mõtted mujale. ●

Tihti on roppröökur lapsena olnud oma vanemate kriitikarahe all – täiskasvanuna avaldub see nii teiste kritiseerimises kui ka kõrgendatud enesekriitikas.

ABC MOTORSI AVAMISHINNAD

UUEENENUD PALDISKI MNT RENAULT' ESINDUSES!
KAUBA PEALE TASUTA HOOLDUS 5a / 100 000km!

Renault Clio Grandtour Zen 1,2 16V 75hj

Varustus: el. stabiilsuskontroll ESC, mehaaniline kliimaseade, Media Nav multimeedia ja navigatsioon Bluetooth käed-vabad süsteemiga, 15" veljed, LED-päevatuled, püsikiiruse hoidja, metallik spetsiaalvärv, udutuled, alarmivalmidus, nahkkattega rool jpm.
Keskmine kütusekulu 5,5 l/100km, CO₂ emissioon 127g/km.

Hinnavõit: 1 370,-

Soodushind: 11 990,-

Renault Megane Life 1,6 16V 110hj

Varustus: el. stabiilsuskontroll ESC, mehaaniline kliimaseade, 15" veljed, LED-päevatuled, püsikiiruse hoidja, tagumised parkimisandurid, udutuled, nahkkattega rool jpm.
Keskmine kütusekulu 6,9 l/100km, CO₂ emissioon 159g/km.

Hinnavõit: 3 620,-

Soodushind: 12 490,-

Renault Clio Zen 0,9 Energy Tce S&S 90hj

Varustus: el. stabiilsuskontroll ESP, mehaaniline kliimaseade, Media Nav multimeedia ja navigatsioon Bluetooth käed-vabad süsteemiga, 15" veljed, LED-päevatuled, püsikiiruse hoidja, metallikvärv, udutuled, alarmivalmidus, tagumised parkimisandurid jpm.
Keskmine kütusekulu 4,5 l/100km, CO₂ emissioon 105g/km.

Hinnavõit: 1 090,-

Soodushind: 12 790,-

Renault Fluence SL Limited 1,6 16V 110hj

Varustus: el. stabiilsuskontroll ESC, automaatne 2-tsooniline kliimaseade, Bluetooth käed-vabad süsteem, 16" valveljed, LED-päevatuled, püsikiiruse hoidja, tagumised parkimisandurid, udutuled, esiistmete soojendus, nahkkattega rool, metallikvärv jpm.
Keskmine kütusekulu 6,8 l/100km, CO₂ emissioon 155g/km.

Hinnavõit: 3 350,-

Soodushind: 13 390,-

Renault Megane Grandtour SL Limited 1,2 Tce 130hj

Varustus: el. stabiilsuskontroll ESP, automaatne 2-tsooniline kliimaseade, TomTom Live navigatsioon Bluetooth käed-vabad süsteemiga, 16" valveljed, LED-päevatuled, püsikiiruse hoidja, tagumised parkimisandurid, metallikvärv, alarm, ARK pakett jpm.
Keskmine kütusekulu 5,4 l/100km, CO₂ emissioon 124g/km.

Hinnavõit: 4 424,-

Soodushind: 15 990,-

Renault Scenic III Bose 1,2 Tce S&S 130hj

Varustus: el. stabiilsuskontroll ESC, HSA mäeltstardiassistent, autom. 2-tsooniline kliimaseade, TomTom navigatsioon Bluetooth käed-vabad süsteemiga, R.Link, Bose audio, Visio System, 17" valveljed, LED-päevatuled, püsikiiruse hoidja, spetsiaalvärv, parkimisandurid, jpm.
Keskmine kütusekulu 6,2 l/100km, CO₂ emissioon 140g/km.

Hinnavõit: 5 520,-

Soodushind: 18 990,-

Renault Scenic XMOD Life 1,5 dCi 110hj EDC AT

Varustus: el. stabiilsuskontroll ESC, automaatne 2-tsooniline kliimaseade, raadio R-Plug&Radio+, Comfort pakett, 17" valveljed, LED-päevatuled, püsikiiruse hoidja, tagumised parkimisandurid, udutuled, esiistmete soojendus, nahkkattega rool, metallikvärv jpm.
Keskmine kütusekulu 4,7 l/100km, CO₂ emissioon 124g/km.

Hinnavõit: 5 710,-

Soodushind: 18 890,-

VAATA KOGU AUTODE VALIKUT WWW.ABCMOTORS.EE/SOODUS

Kõigile Abc Motorsist ostetud uutele Renault sõiduautodele on korralised hooldused garantiiaja lõpuni tasuta. Pakkumine kehtib 01.09.2014 - 30.11.2014 ostetud autodele või kuni kaup jätkub. Hinnad sisaldavad käibemaksu. Pildid on illustratiivsed.

AEG MUUTUSTEKS

ABC MOTORS AS

PALDISKI MNT. 105, TALLINN - TEL: 674 7700

E-POST: INFO@ABCMOTORS.EE - AVATUD E-R 9-18.30, L 10-15

RAADIO **UUNO** **XX**
www.uuno.ee

KUULA UUNOT JA LENDA
AASTAVAHETUSEKS
MIAMISSE!

www.uuno.ee/miami

“Soolapuhumist pole olemas!”

“Tervendaja” **Mai Agate Väljataga** (81) oli nõukaajal partorg ja ametiühingu esimees, kuid vabariigi ajal avastas ta endas üleloomulikud võimed.

SELGELTNÄGIJA
TULEPROOV:
Kunagisest
Töösangari
kolhoosi partorgist
sai tervendaja ja
vaimne õpetaja.

KIRSTI VAINKÜLA

kirsti.vainkyla@ekspress.ee

“Ma juba ootas sinu kõnet. Tundsin, et helistad mulle.”

Nii ütleb selgeltnägija **Mai-Agate Väljataga**, kui olen valinud tema telefoninumbri. Ma ei tunne proua Mai-Agadet sugugi. Plaan oli kokku leppida vaid intervjuu.

Kui tund hiljem Väljataga Lasnamäe kodu uksest sisse astun, sõnab ta pikema sissejuhatuse:

“Ja sa tahad rääkida minu elust nõukaajal ja praegu?” Mai-Agate käsib sinatada. Ta vaatab helerohele, teemantlikult läbipaistvate silmadega mulle otsa, sügavale. Silmad on kuivad, justkui põhjatud.

“Jah, oli selline mõte tõesti.”

Youtube on täis videoid, kus Mai-Agate peab efektselt loenguid. Tervendaja **Luule Viilma** oli tema sõbranna, ka Mai-Agadet peetakse ravitsejaks ja selgeltnägiaks. Väljataga näeb inimese energiavälja ja eelmisi elusid. Ta on kirjutanud mitu raamatut, millest on ilmunud kordustrükke. Paar kuud tagasi pani ta punkti raamatule vähihaiguste tekkepõhjustest. Tema loengud ringlevad netis ja aitavad elada. Paljud pöörduvad Mai-Agate poole, et saada selgust, kas surnud inimene on saavutanud teistsuguses rahu.

Töö Mere rajooni täitevkomitees

Ometi pole terve Mai-Agate elu koosnenud “nõidumisest”. Nõukaajal ei teadnud ta nendest asjadest midagi, kuid ka siis käitus kuidagi teistmoodi. Kuidas?

“Tont seda teab,” põrutab ta, “mulle ikka öeldi, et sul on kiiks peas. Põhiliselt tunnetasin südame järgi, kuidas on õige.”

Mai-Agate töötas nõukaajal ametikohtadel, mille kohta ta ütleb – töötõttu sai pähe nii altpoolt kui ülevalt. 70ndatel töötas Väljataga Tallinnas, Mere rajooni täitevkomitee üldosakonna juhatajana, samuti oli ta Ehitusministeeriumi ametiühingu vabariikliku komitee liige, tema töö oli kontrollida korterite jagamist, ehitusplatse, töötajate töötin-
gimusi ja riidetust.

“Mingit vahet tänasega ei ole – tööandja vaatas ikka, kuidas oma taskusse saab panna. Aga rahu ma neile ei andnud. Ja oh sina issanda halastus – sööt visati ikka selline ette, kuku pikali! Olin ju noor plikuška, söödeti ette mehi, parimaid sööke, peovõimalusi, kingitusi, mida kõike välja ei pakutud! Juba siis teadsin, et kui midagi vastu võtad, oled läinud. Kui sind on võimalik haneks tõmmata, siis see on signaal kõigile teistele.”

1992. aastani – 14 aastat – töötas Mai-Agate Vaida sovhoosi ametiühingu esimehena.

“Minu vaated ei läinud paljudel juhtudel juhtkonna kasusaamise ja

FOTO VALLO KRUUSER

ahnusega kokku. Mulle heideti ette, et olen tööliste poole peal, söödeti ette nina alla hüvesid, et võta ka... ja kui ma ei võtnud, tembeldati segaseks.”

Ametiühingutegelasest sirgus tervendaja

Kuidas sai endisest partorgist see, kes ta praegu on? Mai-Agate Väljajaga teab peast kuupäeva, millal ta astus ametlikult selgeltnägemise teele. See oli 1992. aasta 3. märtsil, kui ta läks Viru hotelli masseerijaks. Tollane hotelli juhatus oli alternatiivmeditsiini usku ning direktor rääkis Mai-Agatele, et Leningradis olla üks tuba täis aparate, et näha inimese aurasid. Mai-Agate kostis selle peale, et tema ei vaja mingit aparati selleks. Tema näeb inimese energiavälja oma silmaga.

“Aura nägemisega on nii, et sa näed siis, kui näha tahad. See ei ole nii, et tuled uksest ja mina näen su aurasid. Kui sa ütled, et aita mind millegi suhtes, siis sa oled mind palunud ja ma tohin seda vahtima minna. Vaimses maailmas ei ole lubatud igale poole trügida. Ei tohi nõnda, et kui näed haiget inimest, siis tormad teda aitama,” räägib proua.

Kui alguses pidi Mai-Agate masseerima vaid hotellitöötajaid, siis varsti hakkasid tema juures käima ka hotellikülalastajad. Ta oli tollal 60aastane, käis Kiievi Alternatiivmeditsiini Instituudis, õppis idamassaaži kursustel. Põhiliselt töötas kodus, võttis kursusi nii palju, et lõpuks sai inimene oma tsakrate ja meridiaanidega selgeks. Viimastel aastatel on ta jõudnud arusaamani, et paljudel hirmudel ja kaasasündinud haigustel on seos inimese eelmiste eludega. Nende ravimiseks peab harutama just nende elude sõlmpunkte.

Ravitseja abi seisneb selles, et ta õpetab oma kliente iseendaga tööd tegema. Kui inimene on õnnelik ja rahulik, siis saab ta luua õnnelikkust ja rahulikkust iseendast välja poole. Kuni sinu sees valitseb segadus ja sa sellega rahul ei ole, siis ei loo sa ka ümbrusesse midagi mõistlikku, jutustab selgeltnägija.

“Ja kõige tähtsam on kuulata oma südamehäält. Aga mis meil on ühiskonnas esikohal? Intellekt-tehnika. Tehnika on tohututesse kõrgustesse tõusnud, kuid inimese moraali jääb maha. Tulemuseks on kolossaalne mahajäämus inimarengus.” (Proua Agatel on laual nutitelefoni, mille poeg talle kinkis.)

Miks inimesed tervendaja poole pöörduvad?

“Põhiline on tervis. Mina ei hakka aga enne tema tervist vahtima, kui ta ei anna mulle selleks luba. Kui kellelgi on vähk, ma selgitan – vähkkasvaja on sallimatuse tunde tagajärg. Vähi me tekitame ise endale. Ja seda on nii meeletult, et midagi jubedat. Ajakirjandus ja televisioon kütavad ju nii üles seda! Näiteks rindade juurde kuulub kolm tundi – hoolimine, kas sa hoolid, kas teised hoolivad sinust; hoolitsemine, kas sa hoolitsesid teiste

eest ja lased enda eest hoolitseda; ja armastusetunne – kas sa ise armastad ja usud, et sind armastatakse. Kui naisel on vasakus rinnas kasvaja, siis naine arvab, et teised ei salli teda ega armasta ning ta hakkab neid inimesi vältima. Kuni ühel hetkel on vähk. Kui paremas rinnas on vähk, siis inimene keelab endale armastust, hoolimist.

Inimesel on ainult kaks halba kommet – kardab tulevikku ja kahetseb minevikku,” õpetab ta. Ja lisab: “Ära kunagi ütle, et sa pead – ütle, et võid!”

AMMUTAB INFORMATSIOONI INIMESTE ENERGIAVÄLJAST

● Viimastel aastatel on tegutsenud regressiooniterapeudina. Regressiivteraapia: väidetavalt on paljudel foobiatel ja kaasasündinud rasketel haigustel seos eelmiste eludega, ning nendest tervendamiseks on vaja mõista eelmiste elude sõlmpunkte ja need lahti harutada. Selleks on vaja juhtida inimest tagasi algpõhjuse juurde. Mõnikord piisab vaid põhjuse mõistmisest, et algaks tervenemine.

● Välja andnud seitse raamatut eesti keeles, CD ja ingliskeelse raamatu.

● Esimene raamat “Loomise õpetus” kirjastati 2009. aastal ning sellest kujunes kiirelt raamatupoodide müügihitt. Populaarsed on ka “Sinu igavene elu”, “Elutarkuse teerad” ning “Iga sinu tunne loob sind ennast”, “Teejuht tööks iseendaga”, “Meel, teadvus ja loomine” (kaasautor **Kreet Rosin**).

● Oli lähedane sõber tervendaja **Luule Viilmaga**, kelle sõnumeid teistsugusest on ta samuti meediumina kanaldanud ja vahendanud.

Viimasel ajal on selgeltnägijad jõudnud teleekraanidele. Mai-Agate ütleb, et ei võtaks ealeski sellistest väljakutsetest osa, kuid jälgis hoolega Venemaal toodetud “Selgeltnägijate tuleproovi”, kus osales hiilgavalt ka eestlanna **Marilyn Kerro**.

Ta teab põhjuseid, mis selgitavad selgeltnägijate buumi: “Sest inimesed tahavad olla õnnelikud!”

“Kui sinu sees on solvumine, alaväärsustunne, mahajäetus või pettumus – kas sulle meeldib neid tundeid tunda? Ei, sest see on ju vastik. Aga keegi ei õpeta inimestele, et muuda oma tunne ära. Mida hädasolijad teevad? Nad hakkavad jooma. Arvatakse, et alkohol teeb selle tunde ringi. Kui pea selgeks saab, on kehv tunne tagasi ja pohmell takkaotsa. Alkohoolikuid päästa pole kõrvalseisjal võimalik. See otsus peab tulema tema enda seest.”

Kust jookseb piir selgeltnägemise ja soolapuhumise vahel?

“Soolapuhumist kui sellist tegelikult ei olegi. On lihtsalt inimesed erineval vaimse arengu tasemel. Ja sellele, kes on alumisel astmel, ei saa anda kõrgema vaimse astmega abi. Teda

peab ravima vastavalt tema astmele. Inimene, kes usub, et kaardimoor tema elu määrab, läheb tema juurde. Ta ei ole jõudnud vaimses arengus sinnani, et on ise oma vägi. Tema arvab, et ikka keegi teine ütleb, kuidas peab elama. Ta ei ole ise jõudnud sisemise väeni. Ja mida sa talle annad, kui tal seda ei ole? Nende jaoks on kaardimoorid. Aga ega tema ei loe kaartide pealt, temal on hea tunnetus, ta loeb inimese selle hetke energetikat. Ja kui ta ütleb, et inimesel läheb halvasti, siis lähebki – ta hakkas uskuma lihtsalt. Kas tõesti keegi arvab, et must kass toob õnnetust? Ei, see on märk, et ole ettevaatlik.”

Armastuse põhimõte

“Nõia” toas valitseb salonglik rahu. Toataimede, mahlakate sõnajalgade varjus on kandik erinevate kividega. Seinal raami sees mustvalge foto, kus naeratab eriliselt kaunis naine. Juba noorena teadis Mai-Agate, et tahab elada ükski.

“Mina lapsi oma elus üldse näha ei tahtnud, aga ühel hetkel, kui olin 41, hakkasin tundma, et laps võiks olla,” räägib proua. Kui ta poja sünnitas, siis otsustas, et kasvatab teda ükski.

“Mul oli põhimõte saada laps, aga mitte abielluda. Ma ei suuda mitte kellegi ahistamist välja kannatada. Kui ma kellegagi koos elan, siis ma pean temaga arvestama. Minu selle elu ülesanne ei ole olla abielus.”

Last kasvatas ta “armastuse põhimõttel”: “Mul polnud muud, kui et armastasin teda,” hüüatab proua, “sisetunne ütles, et last peab süles hoidma, last peab puudutama, temaga tuleb tegeleda. Kui sa võtad oma väikese lapse süle, viibib ta armastuse väljas. Ta õpib tundma selle välja omadusi, tal on hea ja mõnus. Ta harjub sellega ära ja peab seda loomulikuks. Edaspidises elus ei saa temast kunagi julmurit. Keda ei ole lapsena süle võetud, kes pole armastuse väljas kasvanud, ei tea, mis see on. Selline laps peabki ülekohut ja vägivalda loomulikuks. Lapsepõlv teeb lapsest kas armastava või vägivaldse tegelase.”

Ja kui laps küsib, kus isa on?

“Siis tuleb ära rääkida, kus on ja miks ei ole ja miks on meil poolik perekond. Aga haliseda ei tohi, et isa ei ole. Poolikus peres kasvavad lapsed on alati palju enesekindlamad, saavad elus paremini hakkama kui need, keda on nannutatud ja tupsutatud, kellele on kõik ette tahha ära tehtud. Minu elu üksikemana oli kerge, sest ma olin nii otsustanud. Nüüd naised kaebavad, et peavad last üksi kasvatama – aga täpselt nii kaua, kui tema ütleb, et “peab üksi kasvatama”, täpselt nii kaua ta seda teebki. Siin elus pole midagi juhuslikku.”

Mai-Agate teab, et kõik tuleb inimesele kolmekordse jõuga tagasi. Tee sa head või halba. Enne kui uksest välja saan, kallistab kõvasti. “Ma armastan sind,” ütleb ta.

MERI RIIDEKAPIS

Meremoe näitus Lennusadamas

Meri riidekapis näitus avatud kuni 18. jaanuarini!

Tule ja astu meremoe lavale ning avasta meri riidekapis!

LENNUSADAM
SEAPLANE HARBOR

Joosep Tiks Kuulates saab targemaks

IIks minu tuttav IT-mees selgitas, mida tema töös tähendab väljend “karu tegema”. See on olukord, kus programmeerimisel on kätte jõudnud tupik ning lahendust ei too ükski mõte. Aitab juhuslik inimene, “karu”, kelle hädasolija kutsub laua juurde ja asub talle oma probleemi selgitama. Kuulaja võib olla tehnikakauge vohik, sellest pole hullu. Karutegemise iva ei peitu kuulajas, vaid kõnelejas, kes saab oma probleemist parema selguse seda kellegi teisega jagades.

On vana tõde, et rääkimine aitab. Nii Willy Wonkat, keda tabab “heureka!” oma murede jagamisel vaikimisvande andnud psühhiaatriga, kui Hercule Poirot’i, kes leiab lahenduse mõrvamüsteeriumile tavapärase vestluse käigus kapten Arthur Hastingsiga.

MÜNDI TEINE KÜLG ON KUULAMINE. Raske oleks jõuda lahenduseni läbi müra. Mõtted vajavad korrastamist ja väljaütlemist, ent mis peamine – ka teadmist, et need kuhugi maanduvad. On kosutav teada, et öeldu pälvib tähelepanu ja tunnustust. Ent kui igaüks meist üritaks pidevalt olla Poirot, siis kes oleksid teised? Ka nemad soovivad olla loo nime tegelased, näevad end Poirot’na.

Kujutlegem ruumitait inimesi, kes soovivad ise olla päevakangelased, omada kõige nutikamat ja õigemah lahendust või arvamust. Kuid neil puudub aeg mõtted rahulikult läbi mõelda, neid korrastada ja Hastingsi peal testida, kaaluda võimalust, et üks või teine neist võib osutada valeks.

Tihe konkurents tekitab mõttemüra ega jäta arusaamisele ruumi. Pidev vajadus peategelane olla ning teistest võistlejatest vajadusel ka oma jutuga üle rullida toob kaasa ralli, kus ükski osaleja ei arva, et üks või teine võõras mõte võib ka õige olla, vaid üritab iga hinna eest seda väärana näidata. Õiged valikud lipsavad silme eest mööda ja võisteldakse vaid seetõttu, et end parema peategelase tunda, mitte et täita oma funktsiooni meisterdetektiivina.

Demokraatia justkui eeldaks, et palju arvamusi on hea ja edasiviiv jõud. Nii ongi. Arvamuste paljusus ehitab inimestest ühiskonna. Erinevustest saavad funktsioonid, kus igaühel on ühiskonnas oluline roll täita. Kes leiutab uusi tehnoloogiaid, kes arendab mõtlemist oma kunsti või kirjaga. Sama palju, kui on arvamusi, on tõenäoliselt ka vastuarvamusi. Kõik ei ole alati üksteisega nõus ega näe asju ühtmoodi. Sellega võiks leppida ja lahendada erimeelsusi diskussioonis. Ent tihtilugu ei jõuta nii lahenduseni ja tekib vaidlus. Kui läheb hästi, vaieldakse, kuni on leitud kompromiss või lahendatud need põhjused, mis üleüldse esialgse vaidluse on tekitanud.

VÕIB KA HALVASTI MINNA. Kohe väga halvasti, lausa nii, et vaidlusest sünnib viha ja tüli. Siis ei lähe käiku mõistuspärased argumendid. Rünatakse isikuid, öeldakse neile valusalt. Lapsevanem karjub lapse peale: “Ära

vaidle vastu! Vanemaid peab austama! Mine kohe oma tuppa!” Laps karjub õpetaja peale: “Mind ei huvita see käitumishinne, ma tean ise, mis ma teen!” ning õpetaja karjub vastu: “Mis mõttes ei huvita? Su kohustus on õppida! Istu kohe maha või jääd pärast tunde!”

Oma arvamust tahetakse kohe välja öelda. Ja kui ei kuulata, siis läheb karjumiseks. *Online-meedia* kommentaariumides tegutseb inimtüüp, kes siis, kui tegemist on erinevusega, on kohe valmis halba ütleva. Ma ei hakkagi kirjutama, kuidas ma neist aru ei saa.

Aitab neist barrikaadidest, aeg on üksteisega suhelda. Jagada muresid ja seisukohti, et üksteist paremini mõista. Ka seda, et me ei peagi kõiges alati ühel nõul olema.

Annan siin ühe lubaduse. Lubaduse, mida ma olen varem elus juba täitnud, kuid kavatsen seda ka edaspidi teha. Ma kuulan. Just nimelt neid arvamusi, millele ma kardinaalselt vastu olen. Lõpuks oleme me kõik paljuski sarnased inimesed. Meile ei meeldi näiteks reisi- ja täistuubitud ühistransport, hinnatõus või sääsed. Lõpuks pole isegi oluline see, miks mina usun seda, mida ma usun. Soovin tõesti aru saada, miks meie arvamused on nii erinevad, ning kui meil on midagi ühist,

siis ehk on võimalik, et ühel hetkel suudame ka selles erimeelsuses leida ühise arusaama, millest saab arutelu alustada.

Niisiis soovin ise teha selle esimese sammu. Kuulan kas või tunde ja üritan aru saada. Ma loodan, et ka teine pool on valmis sama tegema – kuulama ja mõistma, miks inimestel on erinev maailmapilt. Aitab neist barrikaadidest, aeg on üksteisega suhelda. Jagada muresid ja seisukohti, et üksteist paremini mõista. Ka seda, et me ei peagi kõiges alati ühel nõul olema.

SEISIN DEMOKRAATIAPEAVA ÕHTUL Tartus bussipeatuses. Seal tiirutas ka üks tahumatu, õrnalt asotsiaalse väljanägemisega noormees, käes suur pudel kanget õlut. Mõni minut oli ta jõudnud üht daami häirida, kuni jõudis minuni. Tegelikult ta häiris ka mind kohutavalt. Oleksin eelistanud omi mõtteid temaga suhtlemisele. Hakkasin temaga suhtlema, kuna ta ütles: “Ma ei taha ju kellelegi halba. Soovin inimestega ainult rääkida.” Eks ta hirmutas mind veidike ka pärast seda, aga mul ei olnud kuhugi minna ka. Kuulasin edasi. Ta rääkis oma elust, et on lastekodust ja sattus vanglasse ning on nüüd tubli, töötab töstukijuhina neli tundi päevas ja üritab elu rööpassse saada.

Mul on hea meel, et teda kuulasin. Usun, et ta ei soovinud kedagi hirmutada ega tüliks olla. Ta soovis lihtsalt nii väga, et keegi teda ükskord ka kuulaks, igasuguse hukkamõistu või arvamusega. ●

Joosep Tiks on Eesti Väätlusseltsi keskkooliväätluse juht.

Siim Nestor kirjeldab põrandaalusest kultuuriajakirjast ülemaailmse haardega meediaettevõtteks ja videoajakirjanduse pioneeriks kasvanud Vice'i.

Vice on väljaanne, mille sisu, stiil ja hoiak on ühtaegu raju ja šokeeriv ning ülipõhjalik ja vastutustundlik. Vice – ajakiri ja veebisait ja tema mitmed eri platvormid internetis – valmistab ärritava materjali friigist, kes süstib endale kaifi saamiseks kobramao mürki, ja avaldab sealsamas süvitsimineva ja muu ajakirjandusega võrreldes erakordse loo Süüria mässulistest, kellega on võttemeeskond kuus kuud koos elanud: kuulipildujavalangute all hirmust lõdisenud ja tolmustest *falafel*'idest toitunud. Ühel pool Assad'i režiimi tuli, teisel pool veel verjanulisema ISIS'e kahurid.

Vana meedia vaatab Vice Media käekäigu peale kipitava kadedusega kahel põhjusel. Kui mujal ajakirjandusmajades pannakse osakondi ühtesoodu kinni, siis Vice aina laieneb

ja peaks prognooside kohaselt teenima tänavu 125 miljonit dollarit kasumit. Teiseks: nad on enda külge haakinud noore publiku, nende peamise jälgijaskonna moodustavad 18–34aastased meesterahvad.

Niisiis, kui valdavalt vangutatakse toimetuste sihtrühmakoosolekutel pead, et noored ei tarbi enam (traditsioonilist) meediat, et noored ei tarbi enam uudiseid, siis kriisi-

kolletesse, kriminaalsetesse rentslitesse ja Paraguay džunglites elavate poliitpagulaste kommuunidesse *gonzo*-reportereid saatev Vice tõestab, et noorte peibutamiseks on lihtsalt julmemat ja ebatavalisemat tulevärki vaja.

Vice'i juht **Shane Smith** on ühes intervjuus öelnud: “Noored inimesed, kes moodustavad meie auditooriumist peamise osa, on vihased, hääleõigusest ilma ja neile kas ei

meeldi meinstriim-meedia või nad ei usalda seda. Noored lahkuvad televisiooni juurest karjade kaupa, aga muusika ja uudised on siiski kaks asja, mis erutavad ja huvitavad Y-generatsiooni kõikides riikides.”

Brooklynis, trendikas Williamsburgis asuvas Vice'i peakontoris peetakse ettevõtet endamisi “tänavate Time Warneriks”, nende eesmärk on olnud olla “steroididega MTV” ja nende siht on saada “uueks CNNiks”. Nad on oma publikult kuulnud, et see tahab uudiseid, tahab pikki ja põhjalikke käsitusi ja tahab dokumentaale.

Ja neid nad oma globaalsele auditooriumile toodavad. Nad toovad selle lauale *gonzo*-ajakirjanduse uues harus, mida nimetavad isekeskis

◀ 31

immersionism'iks (*immerse* ingl k su-kelduma). See tähendab, et Vice'i ajakirjanikud mitte ainult ei lähe sündmuste keskpunkti, vaid ka elavad selle läbi. Kui Vice'i reporter tunneb hirmu, tülgaust, kohutavat igavust või tal läheb süda pahaks, siis seda tunnet võibsev kaamera ka näitab.

"Mulle meeldib väga nende kartmatu ajakirjandusstiil," ütleb Vice'i tarbija Paul Areenile. "Hoolimata sellest, et on aru saada, et nad teevad teinekord hirmust püksi, lähevad nad reportaažiga lõpuni välja, et kõik oluline kätte saada. Selliselt ja isiklikult teemasse sisse minevaid käsitusi peavoolumeedias pole."

Elu, tervise ja mõistusega on valmis põhjalike ja teistmoodi kajastuste nimel riskima ning lugude saamiseks salakavalaid või lausa alatuid trikke kasutama 3000 kaastöölisi. Vaid 850 neist on ametlikult palgal. Vice'ile lugude tootmine on – keskmise vanusega 25 – noorte ajakirjanike jaoks *cool*. Tasu omaette. Toimetusi on Vice'il maailma eri paikades 34.

Ja sedasi tulevad lood, kus ajakir-

janik liitub rühma põgenikega, kes proovivad mahajäetud maa-alust raudteed mööda Põhja-Koreast vabasse maailma pääseda. Uudised, kuidas Vice'i reporterid aitavad üle Guatemala ja Belize'i piiri smugelduda internetimiljonär **John McAfee**, kes on Belize'is mõrvauurimise asjus politseisse ülekuulamisele kutsutud ja kes on terve maailma jaoks – sealhulgas teadmatutes viibiva, kuid hämmeldunud uudiseid vorpiva muu meedia jaoks – kuu aega salapäraselt kadunud.

ÜKS VICE'I KÕIGE TUNTUM immersionitrikk on tuttav ka eestikeelsete uudiste tarbijale. Need on teated sellest, kuidas veidriku-mainega NBA staar **Dennis Rodman** külastas Põhja-Koread ja embas seal riigi diktaatorit **Kim Jong-uni** ja temaga sõbrustas. Küllap on vähem teada, et kogu selle aktsiooni korraldas Vice ja seda nimme selleks, et pääseda kaameratele maailma kõige suletumasse riiki ning sellest materjalist dokumentaalfilm valmistada.

Meid nimetatakse seiklus-ajakirjanikeks ja uljaspea-ajakirjanikeks, kuid selles vaimuhaiges maailmas töötavad sageli just hullumeelsed võtted."

Vice'ile oli varem teada, et Põhja-Korea võimuladvik on totaalsed NBA ja korvpallifännid. Nii korraldasid nad Rodmani ja trikimeeskonna Harlem Globetrottersi visiidi ja näidismatši võõrustajatega (mäng lõppes korvpallile ebaloomuliku 110 : 110 viigi-ga!). Korvpalluritele ja võttemeeskonnale avanes ka uksi, millest Vice unistadagi ei osanud. Kim Jong-un saabus matšile isiklikult ja kutsus ameeriklased enda juurde luksuslike õhtusöögile prassima.

Rodman teatas, et leidis Kimis endale sõbra terveks eluks: "Ma armastan teda. Ta on tõeliselt äge kutt!" Et ta kõneles sedasi diktaatori kohta, kes oli enne tema visiiti teinud kolmanda eduka tuumakatsetuse ning peaaegu vahetult "korvpalli-diplomaatia" järel katkestas relvarahu Lõuna-Koreaga ja ähvardas Ühendriike ennetava tuumalöögiga, lasti Vice kriitikanooltest auklikuks. "Pigem "Jackass" kui õige ajakirjandus," kõnelesid meediakriitikud. Vice'i reporterite kirjutisi, kuidas nad õigisid suitsukalkunit ja sushit riigis, kus esineb laastava nälja tõttu kannibalismi, nimetati maitsetuks ja absoluutselt kohatuks.

Aktsiooni dirigeerinud Shane Smith vastab, et sel kõigel oli palju laiem eesmärk kui Kim Jong-uniga pidutseda – erakordne võimetus kaameratele Põhja-Koreasse saada. "Iga uudisteagentuur maailmas oleks, kurat, ihaldanud sellist materjali. Me saime loo, mis huvitab kõiki ja mida mitte keegi teine kätte pole saanud. Meid nimetatakse seiklus-ajakirjanikeks ja uljaspea-ajakirjanikeks, kuid selles vaimuhaiges maailmas töötavad sageli just hullumeelsed võtted. Kui ma oleks läinud mõne meediakompanii juurde ja tutvustanud neile ideed, kuidas kaameratele Põhja-Koreasse ligi pääseda, oleks mind kohe tööle võetud."

VICE SAI ALGUSE AASTAL 1994 Kandas Montréalis – tasuta jagatava ajakirjana Voice of Montreal, mis pidi kajastama kohalikke kultuurisündmusi ja mis loodi riikliku tööturaha kindlustava projektina. Enda ühiskonnakõlblikkuse tõestamiseks löid väljaande paranev heroiniisõltlane **Suroosh Alvi** ja töötü karikaturist **Gavin McInnes**. Palka said nad töötukassast, kuid ajakirja trükkimist tuli finantseerida reklaamimüügist. McInnes tõi pardale Greenpeace'i aktivisti ja kirjanikuambitsioonidega Shane Smithi, kes – kuigi tema varasem ärikogemus piirdus 1980ndate lõpus Budapestis

valuutaga hangeldamisega – hakkas vastutama ajakirja majandusliku poole ja turunduse eest.

Kahe aastaga jõuti nii kaugele, et ajakirja jagati üle Kanada ja see lebas tasuta lettidel plaadikauplustes USAs. Nad olid ostnud ajakirja riigilt välja ja muutnud nime Voice'ist Vice'iks.

Esimesest numbrist alates olid nad provokatiivsed ja kirjutasiid sellest, mis neid ennast huvitas, ega üritanud saada laiahaardeliseks ja korralikuks kultuurikanaliks. Lao-tasid magasinikülgedele räppmuusika, kohaliku punk-*scene*'i ja narkootikumid, püüdes seda teha autentses tänavahoiaikus ja noortekeeles. "Me sõitsime ringi narkodiilerite autodes, kui nad oma kaubareise tegid. Ja selle asemel, et ise prostituutidest kirjutada, palusime prostituutidel meile artikleid kirjutada," kõneleb Suroosh Alvi.

Vice'i algusaegade idee oli käsitleda tõsiseid asju rumalalt ja provokatiivselt ning rumalaid teemasid üliteaduslikult. "Kui sa lähed Palestiinas, siis otsid üles linna parima burgerikoha ega räägi Iisraelist või Gazast. Ja kui on plaanis valmistada materjal kakajunnidest, siis sa räägid seedimisekspertidega, uurid, kuidas on ajalooliselt peeretamist käsitletud ja miks ta haiseb. Katsud võimalikult teaduslikku infot koguda," räägib McInnes, kes kirjutas algusaegadel ajakirjale lugusid skaalal "Vice'i juhend tussu lakkumiseks" kuni "Vice'i juhend kõikidesse religioonidesse maailmas".

Tõsine ja süüviv kõrvuti hedonistliku ja jaburaga on väljaande mudeliks tänase päevani. Kuigi, kui nad tänapäeval Palestiinasse komanderingusse lähevad, ei piirdu nad parima kõrtsu välja selgitamisega, vaid poevad kaameratele Hama-si rajatud tunnelitesse. Firma peasaidil olid sel pühapäeval esimesed kõrgemad kolm artiklit: "Iisraeli teine ususõda" (ultraortodoksides omavalitselise löömingutest), "Miks meil ei ole veel Viagrat naistele?" ja lugu fotoraamatust "Dinner with Igor" paneb sind soovima, et käiksid rohkem pornostaaridega brantšidel".

Tasapisi laienes Vice Põhja-Ameerikast välja. Oma ja omakeelseid toimetusi ja väljaandeid tekkis üle maailma (ainuke maailmajagu, kus üheski riigis Vice'i ei ilmu, on Aafrika; aastal 2009 prooviti Tallinnas elava briti ajakirjaniku abil lansseerida ka Baltikumi Vice) ning ajakirjale sai osaks hipsterite piibli maine. Kusjuures Vice ise oli üks häälekamaid hipsterluse kritiseerijaid. Asutajat McInnest (enam ta meeskonnas pole) loetakse aga kogu hipsterkultuuri ja -elustiili alusepanijaks.

Süüviva ajakirjanduse miksimine jaburdustega on osutunud nii edukaks, et tasuta ajakirja kõrval on Vice'i märgi all mitmete eri teemadega (nt Noisey – muusika, Motherboard – teadus ja tehnoloogia) väljaan-

VICE'I VAIM

44aastane **Shane Smith** (pildil) on poliitökonoomia haridusega. Vice'i juhina lööb ta senijani kaasa ka sisu tootmisel. Sõites näiteks kaameratele Afganistani, et teha lugu enesetapupomme lõhkavatest lastest. Ühtlasi ei tee ta mingit saladust oma täies mahus hedonistlikust elustiilist – ta pidutseb, ilma magamata käib järgmisel päeval koosolekutel ja sõidab selle otsa mõnda teise riiki videointervjuud salvestama. Alljärgnevalt mõned Smithi väljaütlumised, mis kirjeldavad Vice'i toimetusepoliitikat ja hoiakut.

● "Uudiste kajastamise ja üleüldse uudis-meedia peamine probleem on praegu see, et käitatakse nagu lasteaia jalgpalliplatsil. Pall veereb siia ja kõik jooksevad siia. Pall veereb sinna ja kõik jooksevad sinna."

● "Ma ilmselt tegelen sellega seepärast, et olen imelik, ja teen seda seni, kuni me tõepoolest oleme uus MTV või CNN."

● "Tänapäeva noored inimesed on olnud turunduse sihtrühm alates imikueast. Neil on seeläbi välja kujunenud äärmiselt kõrgetasemeline *bullshit*'i detektor. Ainus viis sellest *bullshit*'i detektorist mööda hiilimiseks on mitte ajada *bullshit*'i. Me oleme loonud veidra Willy Wonka ajakirjandussuubrikku. Ja muud moodi me ei oskagi."

● "Arve on esitatud – majanduslik, geopoliitiline ja keskkonna arve – ning uus põlv-

kond, generatsioon Y, saab aru, et nemad peavad selle kinni maksma. Kas ma soovin, et Vice oleks peamine osa meediast, kes seda kajastab? Absoluutselt. Ärme vaata ainult araabia kevadet, vaatame ka Euroopas alanut, mida ma nimetan noorte kevadeks. Noored inimesed on avastamas, et neil on midagi õelda, ja nad ei pöördu traditsioonilise meedia poole selle ütlemiseks. CNNi tegi lahesõda. Ma usun, et majanduskriisist saab meie lahesõda. Noored on selle peale väga vihaseks saamas ja meie tahame olla selle viha hääl."

● "Me ei saa tegeleda enam pea liiva alla peitmise sitaga. Me peame tegema midagi. Me peame ütlema "Kui me kohe oma keskkonnaga midagi ei tee, oleme omade-ga perses". Ja kui me seda meedias ei ütle, siis häbi meile."

FOTO SCANPIX

LUGUSID VICE'ILT

GOOGLE'I PRILLIDEGA MEELEAVALDUSTEL

Vice'i reporter **Tim Pool** on teinud otseülekanalid protestimiitingutelt Kairos, Brasiilias ja Istanbulis. Ta on Google-prillid ühendanud Livestreami teenusega, mille kaudu jookseb otsepilt Vice'i netiküljele ja publik näeb, mida kogevad inimesed meeleavaldustel.

Esimesed *first-person*'i otseülekanalid tegi Tim Pool mobiiltelefoniga Occupy Wall Streeti meeleavaldustelt New Yorgis, kui politsei rahvast laiali ajas ja professionaalseid ajakirjanikke "platsilt" eemale hoidis. Vice oli Timi sõnul esimene meediafirma, kes kiitis ta moodsat tehnikat ära kasutava tegevuse vapustavaks ja palkas ta reporteriks.

"Ma ei taha seista ja filmida veekahurite ja Molotovi kokteiliga relvastatud kuttide ees. Ma tahan näidata võimalikult hästi, kuidas on olla selle mäsu sees, isegi kui ma pean mingi hetk liduma kohvikusse, et pisargaasi saanud näole sidrunit hõõruda.

Ja kui sinu ees on rivi plastkuule tulistavaid politseinikke ja sa pead pisargaasi pilvest läbi jooksuma, annan ma käskluse "Okei, Google-prillid, filmi!", mu käed jäävad vabaks ja ma saan kätega nägu katta. Prillid teevad kogu selle protsessi märksa lihtsamaks."

ENESETAPU MOOD

Vice avaldas ajakirjas moefotoseeria, millel olid lavastatud kuulsate naiskirjanike enesetapud. **Sylvia Plath** lebamais gaasipliidi ees põrandal, **Virginia Woolf** vajumas vette. Rõivastatuna hetkemoe kuumimatesse kaubamärkidesse.

Kriitikud võtsid sõna, et kuigi see ei ole šokereerimist müüvalt ja tabusid murdvalt Vice'ilt midagi üllatuslikku, on enesetapu glorifitseerimine samm üle sellest, mis on meediaeetikas talutav.

Kui Vice'i süüdistati seksismis pärast mooseeriat alasti pornonaitlejatega, po-seerisid toimetuse liikmed järgmises numbris ise ilma riieteta.

HEAD ISU!

Kui Vice'i alaväljaanne Munchies võib olla kasulik kõigile gurmaanidele turistidele (Munchiesi abil saad tõenäoliselt teada, mis on sinu külastatavas linnas parimad söögikohad), siis traditsiooniliselt on Vice pööranud hulga tähelepanu ka võikamale kulinaariale.

Nad avaldasid näiteks pika probleemlooloo noorest mehest, kes sõi viis aastat vaid toorest liha. Noormees kõneles, kuidas äärmuslik dieet aitas üle saada veidrast haigusest, mille tõttu tal polnud isu ja ta kõik söödu välja oksendas, ja kirjeldas oma menüü rangeid reegleid: sõi ainult kohapeal toodetud liha, peamiselt lammast, mitte kunagi siga, vajalikud vitamiinid sai kätte siseelundite ja sidekude söömisest. Videost verise suuga noormehest sai viraalne hitt.

Ka on nad teinud loo Inglismaal elavast vanamehest, kes sööb maanteelt leitud loomakorjuseid. Vanake õpetas noori poolmädanenud mägrast pajarooga kokkama ja jagas nippe, kuidas on kõige etem tuhkruliha küpsetamiseks ette valmistada.

deid koondav veebisait, filmiprodukt-sioonifirma, plaadifirma, ööklubid, reklaamiagentuur ja sel kevadel alustanud uudistekanal news.vice.com, kuhu koondub kogu nende uuriv ja pioneerlik videoajakirjandus. Kompaniid on proovinud ära osta kõik suuremad meediahiid - Hearst, Time Warner, Bertelsmann, Google, News Corp. ja Condé Nast. Kõigile on öeldud ei. Kuni eelmisel augustil sai ampsu **Rupert Murdoch** - 70 miljoni dollari eest 5protsendilise osaluse. (Shane Smith teatas, et ta ei pea Murdochhi omanduses olevat kurikuulsat Fox Newsi uudistekanaliks, vaid propagandavahendiks: "Ma armastan Fox Newsi, sest nad on sedavõrd halvad. Ma olen Fox Newsi vastand. Ja kuni nad kestavad, olen ma rõõmus, sest saan midagi kiruda.")

Videoajakirjandusele rõhumine ongi olnud järgmine tähtis etapp Vice'i turuhinna ja kultuurilise jalajälje kasvamisel. Videoreportaaž ei lükanud nad üles mitte ainult netiküljele, vaid müüsid oma dokumentaale ja uudisprogramme mak-

sulisele telekanalile HBO ja löid Vice'i kanali YouTube'is. Viimase nädalavahetuse seisuga on sellel 5 164 769 tellijat. Just YouTube'is ja videoga tegeldes on Shane Smithi sõnul õnnestunud neil noort auditooriumi enda juurde meelitada ja kasvatada peakontori külge ülemaailmne noorte reporterite võrgustik.

Kui neil tekib mõte võtta üles teema relvakontrolli probleemist Ameerikas, teevad nad dokumentaalfilmi 3D-printerist välja lastud automaatrelvast. Venemaa propagandatelevisiooni kõrval oli Vice ehk ainus kanal, kes suunas Maidani mässude aegu kaamera ka agressiivsete ja radikaalsete ukrainlastest natside peale.

"Nad lihtsalt näitavad asju," ütleb Vice'i tarbija Raul. "Nad ei võta seisukohta. Mulle on see neutraal-

"MA ARMASTAN TEDA!": Vice pani aluse kahe tuntud pummeldaja Kimi ja Dennise elukestvate sõprusele.

Vanake õpetas noori poolmädanenud mägrast pajarooga kokkama ja jagas nippe, kuidas on kõige etem tuhkruliha küpsetamiseks ette valmistada.

sus nende kõige teravamate teemade puhul väga sümpaatne."

Vice on parteitu. Shane Smith väidab end põlgavat nii vabariiklasi kui demokraate. Ometi on ka Vice'il agenda. See on sõja- ja vägivallavastatus, keskkonnakaitse aktivism (kliimakatastroofile on neil pühendatud eraldi kanal Toxic) ja püüd sukkelduda kriiside sisemusse, et tuua välja tänapäeva absurdne olukord.

"Maailmas toimub väga palju sellist, mis on täiesti haige ja millest ei räägita mitte kusa-gil," ütleb Shane Smith. "Me tahame seda muuta.

Ma isegi ei ütle, et Vice on suurepärane. Olen alati öelnud: kui Vice'ist saab peamine uudistekanal, siis on maailm omadega täiesti perses. Selles mõttes, et poole meie mahust võtab ju ikkagi teksastest ja ketsidest rääkimine."

TOIDUBLOGI

...on Areeni rubriik, kus kultuuriloojad, -toojad ja -tarbijad kõnelevad sellest, mis nende vaimu toidab.

KULLAR VIIMNE (34)

Kullar Viimne on dokumentalist. Ta on õppinud filmikunsti Balti Filmi- ja Meediakoolis ja täiendanud end Tšehhi ja Belgia filmikoolides. Viimne on mitme filmi autor, teiste seas "Jahis ainult naised" (2012) ja "Hing" (2011). Alates 1. novembrist jõuab kinodesse tema kolmas täispikk dokumentaalfilm "Kuidas ma Aafrikat päästsin". Filmi peategelane on noor eesti naine Siisi, kes läheb Ugandasse, kus ta plaanib annetuste abil avada kohviku, mis pakuks tööd kohalikele puuetega noortele.

FOTOD VALLO KRUUSER, AGO TAMMIK, RAIVO TASSO

Hiis

Müü looduslik pühapaik pole tegelikult nii väga konkreetne allikas või puudesalu, vaid mu sünnikodu ja lapsepõlve mängumaa. Kohad, kuhu lapsena jaksas rattaga sõtkuda, järved, kust sai kala püütud, metsad, kust sai tulutult vene tanke ja metsameeste punkreid otsitud. Vanemate juurde Võromaale satun harva, ikka on mõttetult palju mõtetusi tarvis ära teha. Harvadel kordadel kohale jõudes vaatad emale silma ja paps on sauna juba küdema pannud.

Veregrupp

Inimesed, kes kannavad sarnaseid väärtusi. Need nelja tuule käes seisjad on teinekord natuke tahumatud ja turtsuvad, aga vintskeid ja kompromissitud vennikesed. Huvitav, et isegi kui inimesed saavad sama teoga hakkama, on neid, kellele annab kergemini andeks.

Üllatused

Filmisime hiljuti Ukraina kriisipiirkonnas. Tee oli auklik, lisaks ohutundega kaasnev pingeline ning kurnatus pikast sõidust. Juba sõjakoldest tagasiteel kaubiku tagaistmel loksudes hakkas mul pea ringi käima. Bensukas peatust tehes pidin käega riulist kinni hoidma. Töökaaslasel oli üsna lihtne ja üllatav lahendus, tuli leiva-koorik pöske pista. Aitas. Aitäh!

Tõde ja õigus

Ootasin Võru bussijaamas bussi, kui üks švipsis taat küsis, kas ma tean, mis vahe on tõel ja õigusel. Oli näha, et ta kiibes asja ise selgitama. "Tead, õigus on sellel, kel on võim. Aga tõde, see on igalühel oma." Linastuvas Uganda filmis on hetki, mis peategelasele ebamugavust valmistavad ja haiget teevad. Kust läheb filmitegija tõe ja õiguse piir?

VIMKAGA POPI STAAR TUNEYARDS ESINEB SINILINNUS

17. novembril annab Tallinnas klubis Sinilind kontserdi indimaailma supertäht **Tune-Yards** Ameerikast. Artistinime taga tegutseb multi-instrumentalist ja popmuusikaga eksperimenteeriv **Merrill Garbusse**, kes on tänaseks välja andnud kolm albumit ja annab kontserte koos bassisti **Nate Brenneriga**.

Tänavu kevadel ilmus talt plaadifirma 4AD alt kauamängiv "Nikki Nack", vilgaste rütmidega, eksotilise maailmamuusika mõjude, R'n'B ja katsetava trendiind kokku sulatamist. Tune-Yardsi eelmise plaati, aastal 2011 ilmunud "whokill", valiti USA mõjukamas kriitikute küsitluses väljaandes Village Voice aasta parimaks heliplaadiks.

FOTO HOLLY ANDRES

AREEN

Juhataja
KADRI KARRO
kadri.karro@ekspress.ee

Toimetajad
SIIM NESTOR
siim.nestor@ekspress.ee
PRIIT HÖBEMÄGI
priith@ekspress.ee

Reklaam
MONIKA
DOBRIJAKOVA
monika.dobriyakova@lehed.ee
tel 669 8037

ÕHUS

VEIKO MÄRKA

EESTI-SLOVEENIA 3 : 0
(TAJUTAV 1 : 0)

Ma ei tea, millal ilmusid Eesti internetikataloogi neti.ee avaküljele epohhiloovad ilmated. Aga seal nad nüüd on, kindel tunnusmärk paralleelreaalsus(t)e olemasolust. Näiteks: sooja 14°, tajutav 12°. Või: 14°, tajutav 13°. Vahel koguni täielik müsteerium: 14°, tajutav 14°!

Kõige hullem on see, et tajumatud kraadid on tunduvalt suuremas kirjas ehk tunduvalt tähtsamad kui meie maailma omad. Ja kahjuks on peaaegu alati nii, et seal, kus meid ei ole, on ilm parem, s.t soojem.

Matemaatilisel väljendatavate suuruste konkreetsus on seega suure küsimärgi alla sattunud. Pole raske kindlaks teha, et tajumatu maailma avastaja tiitel kuulub virtuaalsele organisatsioonile ilmataat.ee. Kuid tajumatuse tunnetamine pole tema ainus omadus.

Lisaks on taat väga kapriisne, muutes oma hinnanguid ja otsuseid peaaegu iga päev. Nii lubas ta 10. septembril 24. septembriks: "Ilus päikesepaisteline ilm. 2...15°, tajutav 1...14°.

Kolm päeva hiljem aga hoopis "Vahelduva pilvisusega ilm. 9...17°, tajutav 6...15°. 18. septembril oli taadil nii paha tuju, et sama kuupäeva kohta seisid: "Sajab vihma. 2...6°, tajutav -4...-1°." 21. septembriks vanake mõnevõrra heldis ja seesama õnnetu 24. september sai lubaduse: "Sajab vihma. 5...10°, tajutav -1...7°". Sellest jadast pole raske leida teatud analoogiaid meie ja tajumatu maailma funktsioneerimises.

Muidugi pole vajadust selliseid ilmatedeid lugeda. Kuid arvestama nendega peab. Tajumatud, kuid mõõdetavad õhutemperatuurid on tõenäoliselt alles esimene märk paralleelreaalsuse kohalolust. Küllap pole enam kaugel aeg, kui võime spordiudistest lugeda näiteks nii: Rasmus Mägi jooksis EMI finaalis 450 m tõkkejooksus (tajutav 400 m) aja 48,71 (tajutav 49,06)

ja võitis kuldmedali (tajutav hõbemedal). Või: Euroopa Parlamendi valimistel osales Eestis 98,5% valijatest (tajutav 36,4%). Või kui mõõtühikute süsteemist analoogiat otsida, siis: täisnurk on 96° (tajutav 90°). ●

Tajumatud, kuid mõõdetavad õhutemperatuurid on tõenäoliselt alles esimene märk paralleelreaalsuse kohalolust.

Jelena Skulskaja "Marmorluik" ootab Vene Bookerit

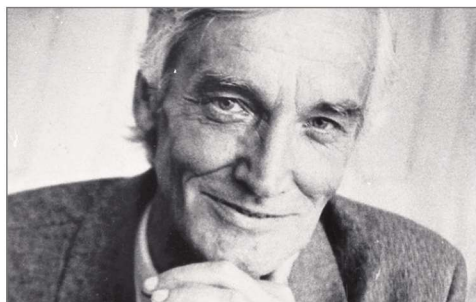
Eesti kirjaniku **Jelena Skulskaja** romaan "Marmorluik" alapealkirjaga "Lasteromaan" tunnistati Venemaal üheks aasta paremaks vene keeles ilmunud raamatuks. Sellega jõudis teos "Venemaa Booker" kirjanduspreemia lühikesse nimekirja. Skulskaja romaan ilmus maikuu Peterburi ajakirjas Zvezda, ühe peatüki sellest trükkis ära ka Vene ajaleht Novaja Gazeta.

Tegelikult tellis romaani hoopis Eesti kirjastus Petrone Print raamatusarja jaoks, milles Eesti tuntud inimesed räägivad oma lapsepõlvest ja noorusajast. Jelena Skulskaja täitis tellimuse ja kirjutas raamatu vene keeles.

2015. aasta alguses ilmub auhinnatud romaan **Ingrid Velbaum-Staubi** tõlkes ka eestikeelseks.

Selleaastasele "Venemaa Booker" konkursile esitati 85 teost. 5. detsembril antakse Venemaa vanim sõltumatu kirjanduspreemia välja juba 23. korda. Tallinnas toimunud Dovlatovi päevade raames etendati romaani "Marmorluik" katkendite põhjal valminud teatrilaavastust, mille videosalvestist oli võimalik Eesti Ekspressi digiversioonis vaadata.

Varem on Bookerit auhinnanimekirja kahel korral jõudnud Eestist pärit kirjaniku **Andrei Ivanovi** romaanid.

Maaleht

VEEBIS
www.maaleht.ee

SELLE NÄDALA MAALEHES:

ERVIN ABEL –
JUMALIKU SÄDEMEGA MEES

Armastatud näitleja saanuks 85 aastaseks. Temas peitus palju enam kui Jorh Adniel Kiir.

» EESTI MEMM KUTSUB UKRAINA PÕGENIKKE talutöödele appi.

» JUUBILAR TIIT SOKK – korvpallidünastia kuldne liige.

METSALeht

Kunstnik avab poe

Jaanus Samma homme avatavalt näituselt saavad soovijad sooja kampsuni kaasa osta, kirjutab Kadri Karro.

Kunstnik Jaanus Samma (32), kes muuseas esindab Eestit 2015. aasta rahvusvahelisel Veneetsia kunstibiennaalil, avab homme, 30. oktoobril Tallinna Kunstihoone galeriis näituse "Kampsunipood Hair Sucks". Näitust *pop-up*-poega ühendav välja-panek koosneb enamjaolt piltmuustritega käsitsi kootud kampsunist, väiksema osa puhul on appi tulnud masin. Kokku on näitusel üle neljakümne kampsuni, millest umbes kolmkümmend on erinevad.

Samma loomingusse ilmusid kampsunid 2012. aastal. Linnaruumist leitud piltide ja tekstidega kudumid töid kunstnikule Eesti Kunstnike Liidu auhinna samal aastal toimunud 6. Tallinna rakenduskunsti triennaalil "Kogumise kunst". "Kui ma hakkasin neid grafitid otsima, siis avastasin, et tegelikult neid täitsa leidub. Äkki leidsin täiesti teise maailma. Nüüd, kui ma reisidel olen, siis ma otsin kogu aeg grafitid. See on tore mäng, hoopis teistsugune moodus linna kogeda," kirjeldab kunstnik. Kõigi kampsunite sees on ka silt, millelt saab teada mustri aluseks oleva kujutise asukoha.

GRAFITID TALLINNAST, Helsingist, Pariisist, Nice'ist, Barcelonast, Veneetsiast, Düsseldorfist. Neid leiab nii Samma ise kui tema sõbrad. "Umbes pool on pärit Tallinnast, pool mujalt. Ma olen näiteks väga rahul lausega *future is so queer*, mille Maarja Kangro leidis Kiievest. Selle sõnum on nii seksuaalne kui ka väga poliitiline."

Samma ongi kogunud tekste ja pilte, millel on seksuaalne alatoon, kokkupuude *queer*-temaatikaga. Näiteks "Georg on pede". Ja siis veel "Kyrpä" (e.k peenis), mis leitud Suomenlinnast. Ning katalaani keelne "Gènere és violència" (e.k sugu on vägivald).

"Päris hea leid oli grafiti, millel põhi-

neb kampsun "Armunn", kus seda armastust ja peenist ühendavat sõna saadab üsna vaimukas visuaalne analoog," kirjeldab Samma. "Ja näiteks "Hair sucks", mis on mul üks esimesi kampsuneid, sisaldab endas palju võimalusi tõlgendamiseks ja on seetõttu ka üks populaarsemaid mudeleid. Kampsuneid tehes proovin alati materjalidega mängida. Selle mustri puhul oli endastmõistetav, et valisin materjaliks mohääri, mis on teadupärast väga karvane lõng."

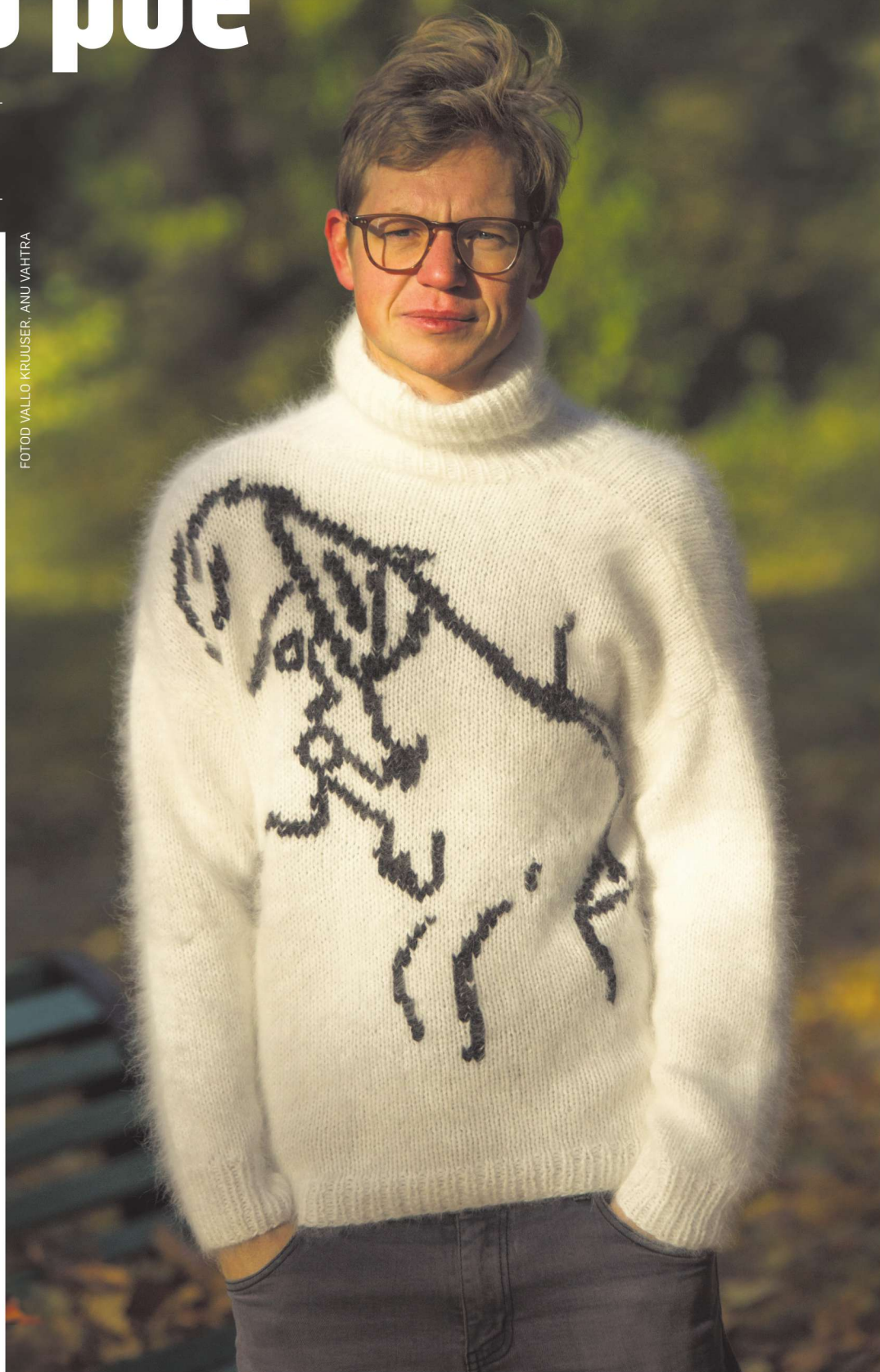
KAMPSUNID ON ERI suurustes ja värvides, iga mustrit maksimaalselt kolm tükki. "Mulle on eelkõige oluline, et materjal oleks hea, pehme ja kvaliteetne. Olen väga vähesünteeetikat kasutanud," räägib kunstnik. Lisaks kampsunitele tulevad näitusele ka villasest riidest sallid, millele on samuti grafitist inspireeritud kujutis trükitud.

Küsimusele, kas tegemist on kunsti, disaini või millegi kolmandaga, vastab Samma: "Kandmisakt on ise osa sellest projektist. Aga ma ei taha tegelikult seda üldse valdkondlikult määratleda. Mulle just meeldib selline hall ala. Ei olegi oluline paika panna, kas see on disain, mood või kunst. Pigem ko-ban eri alade piire. Ühelt poolt on see traditsiooniline kunstinäitus, samas teen ma näitusest poe ja sellega hägustan piire."

Samma kampsunid on viimase paari aasta jooksul juba rännanud Tallinnast Tartusse, Helsingisse, Grenoble'isse ja Barcelonasse, ja ka *pop-up* poe formaati katsetaks ta meeleldi väljaspool Eestit. Näitusega kaasneb kirjastuse Lugemik väljaantud kataloog, mille vahel olemas ka mustrileht - kõik soovijad saavad endale ise sobiva mustri-ga kampsuni kududa.

Jaanus Samma näitus "Kampsunipood Hair Sucks" jääb Tallinna Kunstihoone galeriis avatuks 23. novembrini 2014.

FOTOD VALLO KRUUSER, ANU VAHTRA

Kassikõnd

ehk tippmodellist näitlejaks

Koolitüdrukuna suure maailma modellikarusselli tõmmatud eestlanna **Diana Sillaots** (25) kirjutas koos emaga modellitöö võludest ja valudest raamatu. New Yorgis filminäitlejaks pürgivat neiu külastas **Toivo Tänavsuu**.

Diana elul põhinev raamat “Kassikõnd” on omamoodi tuhkatriinulugu, õpetuseks noortele tüdrukutele, kes samuti unistavad modellindusest. Kergetoeline seiklusjutt sellest, kuidas üksikema kasvatatud tüdrukust sai ühtäkki tegija maailma moelavadel. Lugu neiu, kes ei olnud 14aastaseks saamiseni peaaegu kordagi reisinud, siis aga avastas end Pariisist, Milanost, New Yorgist ja Tokyost. Tütre seiklused pani kirja tema ema **Dagmar Raudam**.

Diana kirjeldab raamatus oma esimest kohtumist modelliküti **Paolo Mogliaga**, kes avastas ka eestlannadest

modellid Carmen Kassi ja Tiiu Kuigi: “Maagilisel kuupäeval – 11.11 – lonsin pärast kooli sõbrannadega kodu poole. Pikk nahkmantlis (Matrix!), natuke narmendav koolikott üle õla ja kapuuts silmini peas. Mind peatab keegi tumedapäine kelmika naeratusega vanem mees. Ta pakub inglise keeles oma visiitkaarti ja räägib, kuidas ta nimi on Paolo ja kuidas ta on mind varem näinud, aga ma olevat alati nii pika sammuga kuhugi tõtanud, et ta ei ole järele jõudnud. Ma ei saa midagi aru. Mida ta tahab? Viskan pilgu visiitkaardile ja näen, et tegu on modelliagentuuriga. Vau! Lihtsalt niimoodi Viru

FOTO TOIVO TÄNAVUU

TUHKATRIINU: “Mul jääb juba selle 10 000 dollari juures aeg seisma. Mu ema palk on umbes 300 dollarit kuus. Me ei osta iial asju mujalt kui *secondhand*’ist,” kirjutas Diana Sillaots “Kassikõnni” raamatus 14aastaselt saadud esimesest suuremast palgatšekist.

des “Men in Black 3”, “Spiderman”, “Wolf of the Wall street” jt. Vabal ajal lihvib ta oma inglise keele diktsiooni ja üritab pinnale tõusta üle maailma kokku sõitnud “Ameerika unistuse” jahtijate ookeanis.

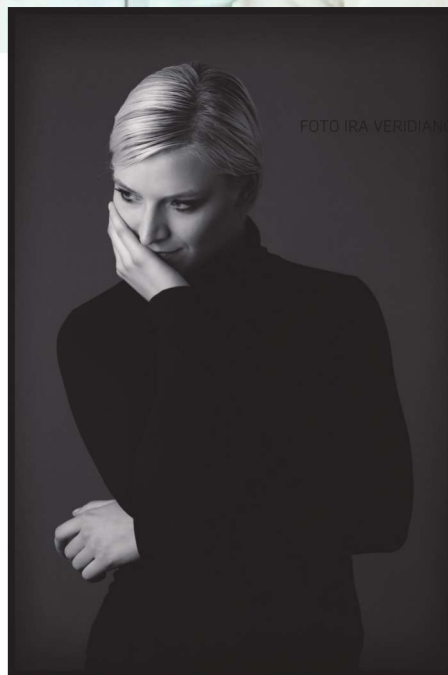
Tema uus start New Yorgis algas tööga ühes Maroko söögikohas. Ta on teeninud elatist Korea spaas ja lapsehoidjana, müüs Times Square’i turistidele *stand-up*-komöödia pileteid jne. “Siin peab sul restoranis töötamisel olema viis pead ja kümme kätt, lisaks pead kogu aeg naeratama.”

Siiani rügab Diana New Yorgi suurte elamiskulude tõttu mitmel rindel, töötades nädalavahetuseti Plaza hotellis vastuvõtjana.

“Modellinduses ainult hõljud pilvede peal ja näed vaid koorekihti. Õeldakse, et mine sinna, tee seda,” räägib Diana. “Minu arvates pole modellitöö ka kui-gi loominguline. Moeinimesed teevad riideid inimestele, kellel on niikuinii juba liiga palju riideid. Ma ihkan loomingulist tööd.” New Yorgi filmiakadeemias õppides tutvus eestlanna paljude filmitegijatega, kuid talle jõudis alles hiljem kohale, kui keeruline on see bisnis tegelikult.

“Õelda modellindusele lihtsalt head aega, et mulle see enam ei meeldi – see oli minust natuke rumal. Tagantjärele süüdistan oma noorust,” tunnustab ta. USAs proovis ta uut modelliagentuuri leida, kuid majanduskrahh oli pooled agentuurid kinni pannud ja tööd nappis kõigil.

Diana ei taha saada superstaariks, vaid pigem teha huvitavat tööd julgelt eksperimenteerivate režissööride juures. Teha selliseid filme nagu novembri lõpus Tallinnas PÖFFil linastuv Serbia režissööri Vladan Nikolici psühholoogiline melodraama “Allure”. Filmi tegevus toimub New Yorgis, luubi all on inimeste sisekonfliktid “Occupy Wall Streeti” sarnaste ühiskondlike rahutuste taustal. Diana Lotus mängib filmis üht peategelast Lilianat.

IMPULSIIVNE PÕHJALA TÜDRUK: Noor, blond, lühikeste juustega, pikk – isegi “liiga pikk” (umbes 178 cm) – nii kirjeldab Diana oma profiili Ameerika suures talendiportellis.

tänaval McDonaldsi ees, kui ma uimase-na koolist koju vaarun, pistetakse pihku kaardike teiselt planeedilt?”

Raamatu tarvis töötasid ema ja tütar läbi kuueaastase modellikarjääri käigu, kirjad, päevikud ja fotod. Dagmar Raudam ütleb, et raamat on mõeldud esmaajoonest noortele tüdrukutele, kes sellest ametist unistavad: “Kullatolmu raputab maha, aga unistust ei purusta.” Juba esimese töö eest Tokyos pakuti Dianale palgatšekkiki kümnele tuhandele USA dollarile.

Ometi on see Diana jaoks eelmine elu, millele raamat paneb sümbolse punkti. Umbes neli aastat tagasi tüdines ta modellindusest, pani agentuuri ukse enda järel kinni ja põletas peaaegu kõik sillad. Siis hüppas ta pea ees tundmatusse – kolis New Yorki ja alustas filmiõpinguid.

II

Kohtun Dianaga Manhattanil. Temast on saanud artist Diana Lotus. Central Parki ääres asuva Plaza luksushotelli eest jalutab parasjagu mööda T-särgis näitlejatar **Rene Russo**. Diana osales äsja filmi “The Intern” võtetel, kus Russo mängis üht peaosatähta, eestlanna aga klienditeenindajat. (Samas filmis tegi pisirolli ka teine eestlanna **Kerttu Veske**.) Dianal on ette näidata juba hulk niisuguseid “kaadrinurgas korraks figureerivaid” rolle – taustanäitleja, kehadublant, kaameramodell filmi-

Erinumber!

148 lk!

Suur erinumber eeskujulike kodude ideedega!

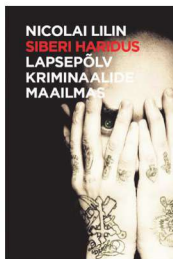
Kauneim tootmistalu

Koka talus rassitakse mitmel rindel. Nende loomad on terved ja prisked, põllumaad korras, koduaed suve lõpuni õisi täis. Kõigi tegemiste kõrvalt jõuavad noor peremees Selgur ja perenaine Karin Sepp isegi lavale näitlema.

Nicolai Lilin
“Siberi haridus.
Lapsepõlv
kriminaalide
maailmas”

Tõlkinud Eve Rütel.
 Tänapäev, 2014. 338 lk.

Sergei Dovlatov
“Tsoon. Kohver”

Tõlkinud Jüri Ojamaa.
 Tänapäev, 2014. 304 lk.

Nicolai Lilin sündis oma raamatu “Siberi haridus” järgi 1980. aastal Dnestri paremkaldal Benderõ linnas. Toona oli see Moldaavia NSV, praegu aga Transnistria, väike ja tunnustamata, poole miljoni elanikuga Venemaa ripatsriik. Kohe alguses hoiatab ta (ja õigesti teeb): “See mälestusteraamat põhineb autori isiklikel kogemustel. Nimed on muudetud, tegelaskujud kombineeritud ning sündmusi on tihendatud. Mõni vahejuhtum on autori fantaasia vili ega kajasta tegelikke sündmusi.”

Nii või naa on vene retside elu ülistav teos saanud väga vastuolulisi hinnanguid. Raamat sai kiita “Train-spottingu” autorilt **Irvine Welshilt**. Talle meeldis mõte, et Siberi kriminaalide kogukond tegutseb “kõrgemate põhimõtete alusel kui lääne ühiskond” ning vastustab materialismi, eelistades “libertaanse sotsialismi sarnast korraldust”.

Sama kirglikult teevad raamatut maha kriitikud nii Venemaal kui mujal, süüdistades seda homfoobias, valedes, fantaasias, vägivalda propageerimises jne.

NO MILLES SIIS ASI ON? Nicolai Lilin kirjutab Benderõ linnas elavast Siberi kurjategijate kogukonnast. Kogukond olevat sinna sattunud 1930. aastatel toimunud küüditamise ajal, mil liigse mõju saavutanud Siberi kriminaalid *en gros* Moldaaviasse kupatati. Raamatu alguses kuueaastase, lõpus paarikümne aasta vanuse peategelase silmade läbi kirjeldab Lilin elu kriminaalide kogukonnas – tavad, eetilisi (kuigi ma ei tahaks seda sõna selles kontekstis kasutada) põhimõtteid, suhtluskombeid, tätoveeringuid, nuge, tulirelvi, sõnumite saatmist, kaklusi, kätemaksu ja vanglaelu.

Selle kõige kirjeldamisel ma ei taha minna detailseks. Leheküljed on ülekantud tähenduses verest ligedad ning inimelul pole mitte mingit kaalu. Benderõ linn on rivaalitsevate, etnilisel alusel jagunenud kurjategijate jõukude vahel ära jagatud. Jääb mulje, et kogu maailmas eksisteerivad ainult Siberi kurjategijad ehk “ausad kriminaalid, head inimesed”, ülejäänud on aga igasugu jäti- sed, valdavalt muudest rahvustest kurjategijate jõugud, kuigi mõnega

EDUCAZIONE SIBERIANA: Itaalia režissöör Gabriele Salvatores väntas 2013. aastal Nicolai Lilini raamatust lähtudes filmi, milles üht peaosalist, Siberi kriminaalist vanaisa Kuzjat mängis John Malkovich (keskel). Ülejäänud kurjategijate rolle mängisid Leedu näitlejad. Inglise keeles on filmi nimi tätoveeringutele viitav “Deadly Code”.

Samovaridega samuraid

Kahte raamatut vene kriminaalidest ja vanglaelust luges **Priit Hõbemägi**. Üks neist väärib äraviskamist, teine aga aukohta raamaturiiulil.

neist sõlmitakse ajutisi taktikalisi koalitsioone. Ülejäänud osa inimekonnast väärib äramärkimist vaid siis, kui nad on kurjategijate teenistuses või on nende suhtes sümpaat- selt meelestatud. Nii et selline tore maailm siis Benderõs.

AHJAA, AUSATEL KURJATEGIJATEL on ka vastasjõud – riik ja jõustruktuurid. Ajuti jääb mulje, et kurjategijad pole mitte saama peal väljas, vaid osalevad mingis pühas sõjas, kus kuritegevus on vaid hädavajalik pahe õiglase vastupanu finantseerimiseks. Küll võitlesid nad Tsaari-Venemaa võimude vastu, siis Nõukogude Liidu mundrikandjate vastu. Miilit- satapmine on üldse midagi sellist, millest unistas iga Benderõ poisike.

Lilin kirjeldab Siberi kriminaalide autunnet kui midagi samurai- kultuuri sarnast. Ikoonid, pidulikult õigeusklik kõnepruuk, alandlikkuse väljendamine, rõhutatud autunne jm võiksid olla liigutavad, kui seda ei pärjaks absoluutne tundetus inimelu vastu. Tapmine on igapäevane tegevus ja seda on raamatus tonnide viisi. Solvang nõuab tasu-

miseks tapmist, kusjuures solvang on defineeritud iga kogukonna kee- ruliste sisemiste reeglite ja nüansi- side kaudu. Vestluses selja pööramine, hierarhias kõrgemal seisva isiku esimesena kõnetamine jms – selli- sed “eksimused” väärivad raamatus inimelu kustutamist.

Põhjaliku ülevaate saab lugeja tätoveerimisest ja noorsoovangla siseelust. Nagu autor kirjutab, sai temast vanemast peast tunnustatud vanglatätoveeriija ning ta ja- gab ohtralt teavet, kuidas krimi- naalseid tätoveeringuid dešifreeri- da. Arvestades inglise keeles välja

üsna sorav jutuvulin, mida ilmesta- vad pikad romantilised vinjetid ja õpetlikud kõrvalpeõiked “ausate kur- jategijate” kommete selgitustesse. Kunagise Nõukogude Liidu kodani- ku pilguga raamatut kainelt analüü- sides võib öelda, et teos kõigub naiiv- setele lääne inimestele suunatud tu- runduse, autori lennuka fantaasia ja realistliku kurjategijate elu kirjelda- mise vahel. Kord on peal üks, kord mõni teine aspekt. Keskealine ja krii- tilise meelega eestlane seda juttu tõe pähe ei võtaks, ehkki nii mõndagi tu- leb tuttav ette, kas või vene kirjandu- se ja nõukaeltu tegelikkuse kaudu.

Kokkuvõttes on see ühe vene kurjategijate jõugu tavade ja kom- mete apoloogia. Ja sellisena viskab raamat ennast ise prügikasti.

KES TAHAB NÕUKOGUDE vangilaag- rite elust lugeda midagi sellist, mis ka hingele ja mõistusele palju pa- kub, võtku ette hoopis mõnd aega ka Tallinnas elanud vene kirjaniku **Sergei Dovlatovi** (1941–1990) raa- mat “Tsoon. Kohver”. Lugu “Tsoon” põhineb autori isiklikel kogemustel vanglast, kus ta valvurina aega tee- nis. Vanglaelu räigusest hoolimata kirjutab Dovlatov inimestest, nende elust ja rõõmudest, heast ja halvast sügavalt humanistlikus võtmes. Raa- matu on vene keelest tõlkinud sil- mapaistev tõlkija **Jüri Ojamaa**. Vaat see on üks raamat, mis on ka raamat, nagu ütles Mart Juur.

Jääb mulje, et kurjategijad pole mitte saama peal väljas, vaid osalevad mingis miilitsatevastases pühas sõjas, kus kuritegevus on vaid hädavajalik tegevus õiglase vastupanu finantseerimiseks.

antud toekaid vene vanglatätovee- ringute “kohvilauaraamatuid”, siis võib nendest teadmistest isegi kasu olla. Nõukaaegse noorsoovangla kir- jeldused ajavad ausalt öeldes oksele, kuid tunduvad autentsed, erinevalt paljudest teistest raamatus leiduva- test teemakäsitlustest.

Lilin on kirjutanud raamatu suu- lise traditsiooni põhimõttel – see on

KULTUUR MÕNUSALT KÄES

Ainult
tellimise
vaev!

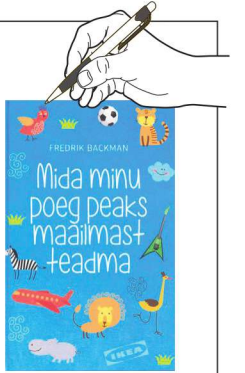
NÄDALA RAAMAT

Nüri lugu saamatust isast

Fredrik Backman

"Mida minu poeg peaks maailmast teadma"

Tõlkinud Ene Mäe. Tänapäev, 2014. 176 lk.

Kui see raamat oleks film, siis ma ei teaks sellest midagi. Sest koguperekomöödiat alailma ropendavast, sotsiaalselt ja käeliselt saamatust ja ülekaalulisest noorepoolsest isast, kes heaoluühiskonnas perre sündinud väikelapsega hakkama püüab saada ning seejuures paljastab oma õpitud oskamatuse, ei läheks ma vaatama ka siis, kui peale makstaks. Pealegi on selliseid filme juba niigi tehtud – "Kaks meest ja beebi", "Kolm meest ja beebi", "Neli meest ja beebi" jne.

Kuid raamat on teine asi. Raamat – see on tarkuse varasalv! Või nii peaks see vähemalt olema. Selle üllitise tagakaanel on kirjas, et "kirjamees ja blogija Fredrik Backman pani need jutud lihtsalt kirja". Ja veel: "Need ei ole vormilt hirmus tõsised lood, ent räägivad lõbusal ja arusaadaval viisil sellest, mida üks poeg (või tegelikult ka tütar) tööpooldest elust teada võiks." Aga mina ütlen, et selliseid valesid ei tohiks trükkis avaldada, paber peaks piinlikkusest nende all põlema süttima. Vastutan oma sõnade eest, sest mul on nii väike poeg kui tütar.

Rootslase huumor on primitiivne ja libiseb massikultuuri poolt kümme korda läbi praetud friikartulite rasvas õlitatud rööbastel. Kultuurilise konteksti annavad filmid à la "X-men", seriaal "Lost", arvutimängud, jalgpall, võrdlused à la "nagu oleks MacGyver suitsetanud afgankat" või vanemapuhkuselt tagasi saabunud sõbra kirjeldus väi-

keste laste kohta: "Need kuradid ilmuvad eikusagilt!"

Muide, ropendamisest. Lõbus raamat lapsevanematele Rootsi moodi tähendab ohjeldamatut ropendamist ja fekaalse teema põhjalikku käsitlemist: "Kuradi palju kakat on vaja ära orgunnida." Sõnad nagu "kurat", "kuradima", "kuramuse", "neetud", "sitt" lendavad vastu igal teisel leheküljel. Autori arvates kõlab lähedalt ka lause "sa lased endale silma rõnga panna ja perse peale lohe tätoveerida".

See poleks rootslase kirjutatud raamat, kui ei sisaldaks kohustuslikku enesealandust: "Ma olen valge heteroseksuaalne Lääne-Euroopa mees, kellel on haridus ja töö. Universumis ei leidu organismi, kes teaks rõhumisest ja segregatsioonist vähem kui mina." Tubli, taguge see oma lastele pähe ja ärge imestage, kui Putin järgmise asjana oma allveelaeva Stockholmi jahisadamasse pargib.

Kui kellelegi jäi mulje, et ma olen selle raamatu vastu õel, siis tegelikult on raamat palju hullem: "Sest kui ma näen külmikus kümmet värsket plastpurki, mille sees on kodune kartulipuder, siis ma süüa selle kartulipudru ära [-] Nii et kust kurat ma pidin teadma, et see oli mõeldud temale?" Noh, kas oli naljakas?

PRIIT HÖBEMÄGI

Olla iseendast madalam

Vahur Afanasjev
"kuidas peab elama"

Näo Kirik, 2014. 77 lk.

Raamat näeb hea välja, kiitus Asko Künnapile. Nimi "kuidas peab elama" on asjakohane, luule on elamisest. Kuigi kaja ulatub nii paari-kolmekümne aasta taha, tundub rohkem sihuke mentaliteedipäevakaja. Mu meelest on siin liiga palju ettearvatavat, natuke selline tunne, nagu loeks muudkui ühtsama luuletust. Mitte just viletsat luuletust – aga vähe on sellist, mis tugevama emotsiooni või ootamatu mõtte sünnitaks. Kõik jääb rohkem sõnade pinnale.

Arvan, et kuulaksin päris hea meeleaga neid tekste rokkbändi esituses. See on neist puudu, mille muusika võiks juurde anda. Kuidagi liiga ühetasane on see värk. Natuke sotsiaalsust, natuke nalja, natuke roppust, igaühele midagi. Aga parafraseerides ridu raamatu kaanel: mu meelest ka Afanasjev on võtnud nõuks "olla iseendast madalam"...

Sihuke melanhoolne raamat. Keskeakriis juba käes (tekstil) või pole vähemalt enam kaugel. Riist nimega m*n tükitab esile – aga täiesti puudub näiteks v*t. On see tunnuslik?

Olen siiski üsna kindel, et neid on küll, kes leiavad sest raamatust rohkem ja paremat kui mina. Nii et lugege aga.

KATRIN HALLAS

Ei Piibel ega Bieber

Philip Norman
"Jagger. Agulisaatan"

Tõlkinud Katrin Hietaam ja Villu Kask. Kunst, 2013. 502 lk.

Iga kord, kui Eesti tõlkekirjanduse skeenale prantsatab järjekordne "telliskivi" mõne maailmakuulsa tellenäo või rokkmuusiku mõnikord pikast, mõnikord paariaastasest karjäärist, hoian ärevusest hinge kinni, lootes, et lõpptulemus taas mõne kodumaa selgelnägi memuaare ei meenuta. Mick Jagger, maailma ehk enimtuntud muusikuid oma kadestamisväärse laulise liikumise ning karismaga, väärrib kahtlemata mitutki biograafiat. Tegemist ei ole ka Justin Bieberi taolise 15 minuti kuulsusega, kelle karjäär paari aasta järele ebasünda käitumise ja vägivalda varju jäi. Kirjutamisainet

on küllaga. Normani kirja pandud biograafia on peaaegu sama paks kui Piibel, alustades toona Mike'i nime kandnud noormehe spordikarjäärast ja lõpetades nüüd igaveseks muusikaajaloo ürikutesse jäänud kortse kandva näo omanikuga.

Teismelisea *fangirl* minus ootas mahlast ning kõmulist seiklusjuttu, mille ta ka osaliselt sai, ent minus pesitsev filoloog haaras tihtipeale kahe käega peast. Kahjuks on kesk-pärane toimetuse ning tõlge eestindatud biograafiate juures tavaline. "Agulisaatan" jääb nätske ja pooltoorena hamba alla ning kaanest kaaneni läbi närida suudavad selle ilmselt vaid kõige innukamad austajad. Emotsioonid on napolisõnaline rokokuningas endale jätnud, lugejale jäävad faktid.

ANETTE HELENE VIJAR

Tegelikult, ei mingit vaeva:

www.tellimine.ee

NÄDALA ALBUM

Elegantssed Londisted pop-rokk-portselanipoes

Elephants From Neptune
"Pressure & Pleasure"

(Birdeye Entertainment)

●●●●●●●●○○

Neptuun on põneva ehitusega maailm - kui kõrgemates kihtides möllavad jäised metaanitorimid, võib kuumus allpool tahkemas vööndis küündida tuhandete kraadideni, pöörane atmosfäärirõhk aga lõmastada igasuguse orgaanika. Nimi Elephants From Neptune sobib hiljuti teise albumi üllitanud kooslusele, sest nende põneva ülesehitusega muusika võib tekitada külmajudinaid, aga ajada ka naha-vahe tuliseks.

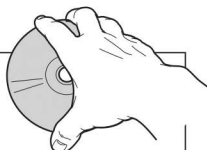
Tunnistan, et bändi paljukiidetud esikalbum ja EPd läksid minust mööda. Poole kõrvaga kuulnud palad mõjusid stiililagedalt - milles, möönan tagantjärele, võis olla süüdi asjaolu, et mõned neist pärinesid vist Galvanic Elephantsilt, kes teevad hoopis teist sorti head muusikat - ning huvi pakunahaliste neptuunlaste vastu kustus üldse mullune "naljakas" video loole "Blue Lightning", nii et plaati mängijasse torgates olin eelarvamuste küüsis. Õnneks kadusid need kohe nagu vits gaasihiiu gravitatsiooni-kaevu, sest 2014. aastal on EFN kõvas- ti küpsem ja elutargem. Siin on kihte ja pinget, lusti ja survet. Josh Homme tuleb meelde küll, aga elevantide muss on lõbusam kui QOTSA ja vahel-

dusrikkam kui Them Crooked Vultures. Ka The Desert Sessionsiga võrdlemiseks on meeskond Linna-Reinberg-Joona-Mikiver liiga süstemaatilised, liiga läbimõeldud.

Mind lummab nende oskus kätke- keda plejaadi jagu tunnetust. Siin on peegeldusi MC5 mässumeelest, Sugarloafi võrgutavusest, Grand Funk Railroadi helirusikaga-näkku-pohhust- mist ja Sir Lord Baltimore'i teerulli- mentaliteedist, ent ei saa väita, et EFN elustaks 1970. aastate vuntsilist raske- rokki. Ei, nende looming on tüsilikum kui pelk retro. Küllap on ehedat ele- vandimussi söödavamaks teinud osav produtsent Ago Teppand ja tordile li- savad kirsse arvukad külalised, aga ai- nult nende toel "Pressure & Pleasure" lumma lahti ei muugi.

Selles plaadis on rabavalt palju *mi- dagi*. Nii sõbralikumad palad ("We Are the Police") kui ka hullumeelsemad kruttimised ("Secret Handshake") an- navad loota, et piisavalt, vallutamaks maailma - niipalju, kui see rokkbän- dile enam võimalik on. Igal juhul on EFN tõsiseltvõetav "Eesti visiitkaart" piiritagusele noorsoole esitlemiseks.

MART KALVET

Jungle
"Jungle"

(XL)

●●●●●●●●○○

Popmuusikat on maailmas terve juu- tuubitäis. Huvitav, miks keegi seda veel juurde lindistab? Eriti siis, kui see on, nagu öeldakse, "biitlite poolt ammu ära tehtud" - siinkohal siis muidugi USA soul- ja funk-klassikute poolt.

Õnneks ei kuule me 99% sellest uuest muusikast mitte kunagi. Ei jõua. Kõiksugused talendisaaetud, konkur- sid ja trendiblogid toodavad uusi nägu- sid muudkui juurde, kuid tähelepanu jätkub neile üha lühemaks perioodiks. Varsti tehakse saated "Kvartali iidol" ja "Selle nädala superstaar" ja "Tänaõhtu- ne täht" ja nii edasi, kuni kõik maailma elanikud on korra kuulsad olnud. Samas kui muusikud, kellel päriselt publikut on, on endiselt samad 70ndate ja 80nda- te ja 90ndate lõustad. Miks nad on? Nad on meistrid, selge see, aga neil on ka aja- lugu, nad on põnevad maavälised olen- did. Nad on olnud paljudele halvaks ees- kujuks, olnud päratu rikkad, päästnud elusid, suhelnud jumalaga ja nii edasi.

Mulle aga meeldib käia väikestes klu- bides bände kuulamas. Ja seal on laval ta- valiselt need ajaloota noored. Ja küll on siis vahel hea, kui mõni nende seast mõt- leb endale lisaks heale muusikale välja ka põneva legendi või siis midagi muud, mis tekitab nende ja meie vahele distant- si. Mõni paneb pähe robotikiivrid, teine ehitab lavale altari, kolmas räägib, et elas metsas ja sõi toorest karu, mis iganes.

Jungle on sedasorti bänd. Kõige- pealt, läinud aasta keskel, äratasid nad huvi piltide ja videotega, millelt nad ise puudusid. Kahe valge vinnilise noo- ruki asemel laiasid seal šikid ja virtu- oossed mustanahalised tantsijad. Li- saks andsid Jungle'i liikmed pressi- le teada, et neil puudub kodulinn, puu- dub vanus ning nimeks on neil J ning T. Ja ma saan väga hästi aru, miks nad seda tegid.

Jungle'i muusika on uje ja hämar funk, elegantne, läikiv ja lihtne tammu- mise ja kõikumise käivitaja. Siin puu- duvad ekstreemsed emotsioonid, see voolab ja hüpnootiseerib. Ja seda kuula- tes ei tahaks kuidagi ette kujutada val- geid vinnilisi noorukeid. Guugeldage ansamblit Maze (mis tegi kunagi üsna sarnast muusikat) - sellist pilti sooviks silme ette. Ja nii see tänu eelnevale sa- latsemisele õnneks ka on - isegi pärast seda, kui olen Jungle'it näinud meetri kaugusel väikeses klubis. Aitäh!

ERIK MORNA

Below" oma 11 minutiga on positiiv- ne näide. Siin on avarust ja hingamis- ruumi, Akerfeldt laulab suurepäraselt ja tema muusika kohatine - kuidas öel- dagi - emotsionaalne lihtsameelsus on kompositsiooniliste pööretega liigu- tavas kooskõlas. Tühivirtuosne "Gob- lin" seevastu on pigem ärritav ja sunnib küsima, miks raiskab keegi hea maitse ressursse aastal 2014 muusikale, mille koht oleks aastal 1974. Aga siinsete pa- rimate hetkede nimel ma tegelikult ei taha vaielda...

TÕNIS KAHU

Kuula
lugude näiteid
ajaleht.ekspress.ee

SJÖHISTORISKA
THE SWEDISH MARITIME MUSEUM

Eesti
Meremuuseum
Estonian
Maritime Museum

Maalinäitus purjelaevade kuldajastust

MERELE MAALITUD PURJED

NÜÜD AVATUD! T-P 10-18

Paks Margareeta
Pikk 70, Tallinn

PAKS MARGAREETA
FAT MARGARET

Ariana Grande
"My Everything"

(Republic)

●●●●●●●●○○

Ariana Grande värske album on nagu pisike nüüdispopi leksikon, sest sisal- dab peaaegu kõiki stiile, mis hetkel pop- muusikas aktuaalsed on. Nii leiamegi albumilt mõned EDM lood, veidike hip- hoppi ja R'n'B'd, mõningaid retrolaine- tusi ja kõigi eelmainitute segumeid.

Grande ise vahetab žanrimantleid nii märkamatu, et vägisi tekib küsi- mus isikupärast. Tõsi, tehniliselt on tegu suurepärase lauljaga, keda asjatult ei nimetata uueks Mariah Careyks, kuid heast häälematerjalist üksi ei piisa. Ma

sooviksin näha Grande juures mingi- sugust originaalset tahku, mille kau- du oleks teda võimatu segi ajada teiste omasugustega. Midagi, millega eristus omal ajal Carey, kuid mida Grandel on vaid grammi võrra.

Samas peab tunnustama, et album on väga hästi produtseeritud, sest vaa- tamata popi singlikesksele lähenemise- le ei muutu see album peaaegu hetkeks- ki tüütuks. Minu jaoks, mõnevõrra ülla- tavalt, on albumi parimad hetked David Guetta ja Zeddi produtseeritud EDM-hi- tid. Kuid samavõrra nauditav on kuulda loos "Hands On Me" ASAP Fergi, kes on tänapäeva räpparitest üks põnevamaid flow-moonutajaid.

OTT KAGOVERE

Opeth
"Pale Communion"

(Roadrunner)

●●●●●●●●○○

Metal-meedia jaoks on Opethi lii- der, kitarrist ja laulja Mikael Aker- feldt juba aastaid olnud mässumeelne trotsija. Isegi "ketseriks" nimetas teda Metal Hammeri kaas paar kuud taga- si. Kas pole natuke palju mehe kohta, kes mängib põhijoontes vana muusikat - 1970ndate stiilis progerokki segatu- na tollaegse folgiga ühelt poolt ja hard rock'iga teisalt?

Ei ja jaa... Proge on jah tänaseks igal pool. Elektroonikanohikud läptoppide taga teavad täpselt, kuhu vajutades selle

stilistilist hõngu kohale manada, ja su- valine indie-bänd võib looritada oma tu- baseid enesekaemusi kergelt kunstipä- rase orkestreeringuga. Akerfeldt ja tema bänd on teistsugused - nemad on sis- se võtnud kõik ja korraga, ei tee mastaa- pides kompromisse ega hoia arendus- tes tagasi. Kuid kui kunagine proge al- gas iseenesest ju amatöörlikust, kohati isegi piinlikust katsest testida pop-for- maatide piire, siis "Pale Communion" on erakordselt, isegi hirmutavalt profes- sionaalne plaat.

Opeth võtab ainult neid riske, mil- lest ta suudab võitjana väljuda, isegi pompöössemad hetked on produtsee- ritud peenelt ja täpselt, laulude üles- ehituse loogika on detailideni läbipaist- tev ja dramaatiline. "Moon Above, Sun

FOTO ESTONIAN THEATRICAL DISTRIBUTION OÜ

KAAREL KUURMAA SOOVITAB

Valemaandumine

Ajal, mil USA filmid täiega turgu kontrollivad ja maailmakino on jäänud festivalide hallata, on suur üllatus näha Eesti kinolevis toodet nimega “Valemaandumine/Redirected”, mis tuleb meie Balti naabritelt leedukatelt. Kuidas selline asi võimalik on?

Ka filmi tegijad ise mängivad eneseiroonilise tekstiga: “Mis kuradi Leedu?!” Ja et tegu pole mingi keskpärase Balti filmiga, vaid pigem märkimisväärt saavutusega, kinnitavad faktid filmi kodumaalt, kus see kogus avanädalavahetusel 55 570 vaatajat ning jõudis saada Leedu kinoloo edukaimaks filmiks, kogudes kokku üle 300 000 kinokülastuse ning 1,8 miljoni eurot kassatulu. Seljatas veenvalt nii eelmise kohaliku rahvamenuki “Tadas Blinda” kui ka suured Hollywoodi hitid. Säärasele tulemusele pole meie kohalikud linatööd viimaseil aastakümneil jõudnud ligilähedalegi.

Ega selle soolase Vytautase mineraalvee järele lõhnava filmi sisust palju rääkida pole – tegu on ülekuhjatud müütilise Ida-Euroopa (kuhu kuuluvad nii Balkan kui Kasahstan, Borat kui Kusturica) klišeede kogumiga, mis on kokku põimitud Tarantino ja Guy Ritchie poolt viljeldava esteetika ja jutustamisstiiliga. Producersid ei unustanud, et toode vajab reklaamnägu ja selleks kaasati oma stamprolli tegema endine jalgpallur ja mitme filmi “kuri-gängster” **Vinnie Jones**. Režissöör **Emilys Velyvis** on eelnevalt teinud kaks samuti väga edukat filmi, “Zero” ja “Zero 2”, mis oma leeduvene segakeelses siiruses on ehk vaimukamadki kui käesolev peamiselt ingliskeelne koopiaste koopia. Sellegipoolest, kurioosse kino-ogarusena, miks mitte ka korra Leetu valemaanduda?

Tallinn – CC Placa, Solaris; Tartu – Cinamon

SEL NÄDALAL EESTI KINODES

●●●● suurepärase
●●●● soovitan
●●●● kõlbab küll
●●●● ajaraisk
— pole näinud

	Jaan Ruus Eesti Ekspress, Tallinn	Jaanus Noormets Kanal 2, Tallinn	Greta Varts Üliõpilane, Tallinn	Margit Adorf www.fagira.eu	James Berardinelli Reel Views Bridgewater	
SILS MARIA PILVED	●●●●	●●●●	—	●●●●	—	2,8
KADUNUD	●●●●	●●●●	●●●●	●●●●	●●●●	2,8
KIRSITUBAKAS	●●●●	●●●●	ei saa hinnata	●●●●	—	2,8
RAEV	●●●●	●●●●	●●●●	—	●●●●	2,5
KASTITROLLID	●●●●	●●●●	—	—	—	2,5
KOHTUNIK	—	●●●●	●●●●	●●●●	●●●●	2,4
LUCY	●●●●	●●●●	●●●●	●●●●	—	2,25
DRACULA: JUTUSTAMATA LUGU	—	●●●●	—	●●●●	●●●●	2,0
MAAGIA KUUVALGEL	●●●●	●●●●	—	—	●●●●	2,0
KUTSUGE McCALL	—	●●●●	●●●●	●●●●	●●●●	1,9
LABÜRINDIJOOKSJA	—	●●●●	●●●●	●●●●	●●●●	1,9
KIHV	●●●●	●●●●	—	●●●●	—	1,8
MÄNGIKS MENTE	—	●●●●	●●●●	—	—	1,25

Filmilevi nädalavahetuse tipp-7 (24.–26.10.2014)

Film	Vaatajaid	Vaatajaid kokku	Linastus-nädal
1. Kastitrollid (The Boxtrolls)	5921	20 952	2
2. Raev (Fury)	5753	5753	1
3. Valemaandumine (Redirected)	3329	13 019	2
4. Kirsitubakas	3007	11 724	2
5. Doktor Proktori puuksupulber (Doktor Proktors prompepulver)	2657	2657	1
6. Kibe! 2 (Горько! 2)	2622	2622	1
7. Kadunud (Gone Girl)	2375	24 959	4

VIIMASED ETENDUSED TARTUS JA TALLINNAS!

145.HOOAEG

Evita

A.L.WEBBERI JA T. RICE'I MUUSIKAL

LAVASTAJA GEORG MALVIUS — MUUSIKAJUHT TARMO LEINATAMM
DIRIGENT MARTIN SILDOS — KUNSTNIK E. CAIRNS — KOREOGRAAF I. BARBERIC
EVELIN VÖIGEMAST (TALLINNA LINNATEATER), KALLE SEPP,
VAIKO EPLIK, AIVAR TOMMINGAS JT.

SOLARISES TOIMUB:

31. oktoober
kell 10-21
1. november
kell 9-21
Solaris Keskuses

TUULEGENERATORITEST
küpssetisteni

TURISMITALUDEST
grillkodadeni

ANSAMBLITEST
tantsijateni

MAHETOIDUST
viltussideni

Romantiline komöödia
“Armastusega, Rosie”
alates 30.oktoobrist

SOLARIS KINO

5.november kell 19:00
Ani Loraki show
“Karolina”
Nordea
Kontserdimaja

solaris
2014

Elu on ilus www.solaris.ee

Kinnisvarateenus

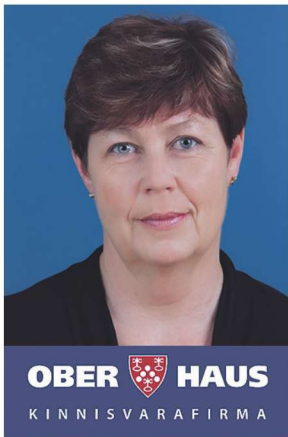

Ära kuluta oma aega, lase tegutseda professionaalidel! Tasuta konsultatsioon! UUS MAA KV, tel 5336 3708, kesk- ja vanalinna piirkonna maakler Tiiu Lehtonen, tiiu.lehtonen@uusmaa.ee; www.uusmaa.ee.

Sõbralik ja professionaalne kinnisvarateenus! Tasuta konsultatsioon! UUS MAA KV, tel 502 5181, Nõmme ja Kristiine

piirkonna maakler Silva Rahnel; silva.rahnel@uusmaa.ee; www.uusmaa.ee.

OBER-HAUS
KINNISVARAFIRMA
Ober-Hausi kogenud kinnisvaraspetsialistid aitavad müüa ja üürile anda teie kinnisvara Tallinnas ja Harjumaal. OBER-HAUS KV, tel 665 9709, 504 5270, Kersti Junolainen, kersti.junolainen@ober-haus.ee.

Pikaajaliste kogemustega kutseline maakler annab ta-

suta kinnisvaranõu ja aitab müüa sinu kinnisvara! REC KINNISVARABÜROO, Pärnu mnt 17, Tallinn, tel 682 9595, 525 8536, Kristel Vihalem, e-post kristel@rec.ee; www.rec.ee.

DTZ
Kinnisvaraekspert
Müüa eksklusiivsed korterid 2014. aastal valminud korterelamutes Pirita jõeoru kaldapealsel Kosemetsas. Täpsemalt: www.dtz.ee/kosemetsa. DTZ KINNISVARAEKSPERT, tel 517 3617, Ardo Lepp; 527 6558, Kadri Kuning.

Tallinnas Nõmmel Mai 3, üp 289 m², krunt 814 m². Suure-

jooneline kauniti kujundatud aiaga eramu Nõmmel. Hind 319 000 eurot. Uus Maa ID: 8467. UUS MAA KV, tel 502 5181, Silva Rahnel.

Harjumaal Harku vallas Harkujärve külas Lilleaia tee 6, üp 340,7 m², krunt 7746 m². Privaatsel tupiktänaval asuv maja kauniti kõrghaljastusega krundil. Hind 310 000 eurot. Uus Maa ID: 11080. UUS MAA KV, tel 5683 6496, Rain Raidmets.

Müüa 1toaline korter

Tallinnas Lasnamäel Katusepapi 23/25, üp 32,1 m². Stuudiotüüpi korter heas asukohas, kesklinna ja Lasnamäe piiril. Hind 47 970 eurot. Uus Maa ID: 10906. UUS MAA KV, tel 515 2945, Kaija Kullat.

Mustamäel A. H. Tammsaare tee 70, üp 29,6 m². Päikesepoolne renoveerimist vajav rõduga korter. Hind 41 500 eurot. Uus Maa ID: 10900. UUS MAA KV, tel 512 7089, Kristina Leer.

Müüa 2toaline korter

Tallinnas kesklinnas Kaupmehe 6, üp 59,0 m². Avar ja valgusküllane hoovipoolne korter südalinna vaikselt tänaval. Hind 145 000 eurot. Uus Maa ID: 11148. UUS MAA KV, tel 5557 0055, Ave Klaser; 515 0069, Margit Sild.

Müüa 3toaline korter

Tallinnas Mustamäel E. Vilde tee 137, üp 50,7 m². Renoveeritud korter Tallinna teh-

nikaülikooli lähisel. Hind 64 000 eurot. Uus Maa ID: 8659. UUS MAA KV, tel 5686 8280, Liisa Laud.

Müüa 5toaline korter

Tallinnas kesklinnas Rävälä pst 15, üp 162,8 m². Avar korter südalinna esinduslikus hoones. Hind 390 000 eurot. Uus Maa ID: 10358. UUS MAA KV, tel 5336 3708, Tiiu Lehtonen.

Anda üürile äripind

Tallinnas kesklinnas Pärnu mnt 139, üp 494,5 m². Kahest suurest ruumist ja büroo-osast koosnev kaubanduspind. Hind 4945 eurot. Uus Maa ID: 8607. UUS MAA KV, tel 5681 5445, Imbi Helm.

reklaam.lehed.ee

www.colonna.ee

Tartu mnt 14, Tallinn Tel: +372 646 1004

JUUNIS 2015 VALMIVAD KAHEKORRUSELISED, HEA PLANEERINGUGA JA HUBASED PEREKORTERID TOHU 2 JA TOHU 4 PIRITA-KOSEL, MAARJAMÄEL.

Kahekorruselised ja kuni 9 korteriga, nurgaakendega kortermajad asuvad vaikselt, rohelistes valdavalt eramutega hoonestatud piirkonnas. Iga korteri juurde kuulub rõdu või terrass koos roheline alaga.

Müügis olevad 1-, 2-, 3- ja 4-toalised perekorterite elutuba ja köögiala on suure ja avara aknapiinnaga ning teineteisest osaliselt eraldatud.

Arhitekt Janno Põldme projekteeritud korterelamud on pika kasutusea ja hea heliisolatsiooniga. Korterite siseviimistluses on kasutatud kvaliteetseid viimistlusmaterjale. Iga korteri juurde kuulub panipaik soklikorruusel ning juurde on võimalik osta parkimiskoht maja kõrval. Igal kortermajal on autonoomne gaasikatlama, mis koos korraliku fassaadisoojustusega tagab madalad küttekulud.

Müügi korraldus: Colonna Kinnisvara OÜ
Müügiinfo: www.tohu.ee ja www.colonna.ee
Martin Sillandi, martin@colonna.ee, +372 511 9962

uusmaa.ee/poorise

UUS HARMOONILINE ELUKESKKOND MUSTAMÄEL PÖÖRISE TÄNAVAL!

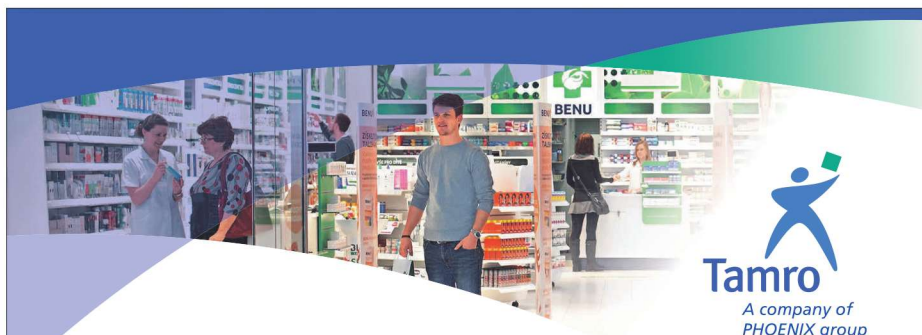
HINNAD ALATES 70 000€!

Vaata lähemalt meie kodulehelt:
www.uusmaa.ee/poorise

Meid kliendid soovivad

Tamro Baltics on Baltimaade suurim ravimite hulgi- ja jaemüügiettevõte. Meie visioon on olla usaldusväärne partner jaemüügi, hulgimüügi ja eelhulgimüügi valdkonnas ning kasvada Balti turgudel üheks tuntumaks brändiks. Nende eesmärkide elluviimiseks vajame oma meeskonda:

BALTIKUMI TURUNDUS- JA KOMMUNIKATSIOONIDIREKTOR

Sinu rolliks on meie ärieesmärgi ja arenguplaane toetavate edukate turundus- ja kommunikatsioonistrateegiatega ning tegevuste kavandamine ja elluviimine. Sinu ülesandeks on Tamro ja BENU Apteek brändide tuntuse tõstmine ning Sinu juhtida ja inspireerida on turundusmeeskonnad igas Balti riigis.

Oled ideaalne kandidaat, kui oled kõrgelt motiveeritud ning Sul on ette näidata edukas karjäär ja põhjalikud teadmised turundus- ja müügivaldkonnas. Sa mõistad erinevusi Balti turgude vahel ning oskad kujundada selle teadmise turupõhisteks strateegiateks ja tegevusplaanideks.

Tamro pakub Sulle ainulaadset võimalust asuda turunduseksperti kandvasse rolli huvitava, mitmekülgse ja rahvusvahelise ärivaldkonna arendamisel. Pakume Sulle suurepärase eneseteostusvõimalust positiivses ja tulemustele orienteeritud töökeskkonnas koos vastutusega kooskõlas oleva motiveeriva tasupaketiga.

Rohkem infot tööpakkumise kohta leiad Tamro kodulehelt: www.tamrobaltics.com -> Careers -> Open Positions.

Kandideerimiseks saada oma CV ja motivatsioonikiri e-posti aadressile cv.ee@tamro.com hiljemalt **7. novembriks 2014**. Kandideerida on võimalik ka CV-Online'i kaudu. Täiendavate küsimuste korral võta ühendust personalispetsialist Reelika Kravetsiga, tel +372 650 3626.

Medicum Perearstikeskus AS on suurim perearstikeskus Eestis filiaalidega Tallinnas, Tartus ja Harjumaal ning kus töötab üle 80 töötaja.

Otsime oma meeskonda ohutust, patsiendikesksust ja professionaalsust väärtustavat

PEREARSTIKESKUSE TEGEVJUHT

kelle peamisteks ülesanneteks on Perearstikeskuse töö igapäevane juhtimine, koostöö korraldamine erinevate üksuste vahel ja oma meeskonna toetamine

Ootame Sind kandideerima, kui Sa oled

suurepärase suhtleja ja avatud meelega
kõrgharidusega (tervishoiualane haridus annab eelise)
meeskonna ja protsesside juhtimiskogemusega

ja Sul on tahe panustada Eesti tervishoidu

Perarstikeskuse tegevjuht valdab vabalt eesti ja vene keelt ning heal tasemel inglise keelt.

Meie pakume head väljakutset meeskonnajuhina, professionaalsete kolleegide tuge, võimalust osaleda oma tööprotsesside kujundamises, häid koolitusvõimalusi ja kollektiivlepingust tulenevaid erisoodustusi. Töökoht asub Tallinnas.

CV koos palgasooviga palume saata 20.novembriks aadressile personal@medicum.ee
Lisainfo telefonil 605 0660

ASI EESTI AJALEHED LEVIOSAKONNAS
SAAB TÖÖD TOIMEKAS JA RÕÕMSAMEELNE

ANALÜÜTIK

TÖÖ SISU:

- klientide kasutusmustrite analüüs nii paber- kui ka digimaailmas
- ajalehtede jaemüügi ja digikanalites ostmist mõjutavate tegurite ja trendide seire
- ajalehtede sisuanalüüs digikanalites
- turundustegevuse efektiivsus ja müügikanalite analüüs
- arendusprotsessides osalemine
- aruandluse ja statistika pidamine ning ülevaadete tegemine

KANDIDAADILT EELDAME:

- valmisolekut oma tegevusvaldkonda ise üles ehitada ja vedada
- algatusvõimet ja iseseisvust tööülesannete täitmisel
- valmidust ja julgust suhelda ettevõtte teiste üksustega

MEIE POOLT:

- mitmekülgne ja väljakutseterohke töö
- eneseteostus- ja arenguvõimalus suures meediakontsernis
- sõbralik ja energiline töömeeolu
- sportimisvõimalused ja ühisüritused
- head töötingimused Tallinna keskkonnas

KANDIDEERIMISEKS palume saata CV ja motivatsioonikiri hiljemalt **16. novembriks** e-postile Mariliis.Must@lehed.ee.

Lisainfo: levi- ja klienditeenindusdirektor Tarvo Ulejev, Tarvo.Ulejev@lehed.ee

ASi Eesti Ajalehed põhitegevusala on kahe Eesti suurima nädalalehe – Eesti Ekspressi ja Maalehe – ning kvaliteetpäevalehe Eesti Päevaleht väljaandmine ning kvaliteetse ja operatiivse uudissisu pakkumine delfi.ee portaalidele. Peale paberlehtede haldab AS Eesti Ajalehed ka veebiväljaandeid www.epl.ee, www.ekspress.ee, www.maaleht.ee ja www.aialeht.ee, annab välja ajakirja Maakodu ning tegeleb kliendilehtede ja digitaalsete lehtede väljaandmisega. Ettevõtte kuulub börsil noteeritud meediakontserni AS Ekspress Grupp.

Eesti Ajalehed

EESTI EKSPRESS

●●● Eesti Päevaleht

Maaleht

Terve Eesti kiidab!

AS Maag Piimatööstus on kodumaisel kapitalil põhinev värskest, kvaliteetsest ja kodumaisest toorainest Farmi piimatooted valmistav ettevõte. Meie tooteportfellis on Eesti esimene hapukoorega kodujuust ja koorene jogurt, esimene kodumaine Kreeka-tüüpi jogurt (Eesti parim piimatood 2014 ja Eesti parim toiduaine 2014), pudelijoogid, unikaalne Jänksi jogurti-shake (Eesti parim piimatood 2009) ning Farmi Kõõgi toorjuust (Eesti parim piimatood 2011). Farmi soovib ka edaspidi olla uuendusmeelne – tule ja muuda koos meiega Eesti piimatoodete turgu!

MAAG Piimatööstus AS otsib oma meeskonda OSTUJUHTI

Ostujuhi ametikohal on sinu ülesanne jälgida oma vastutusalasse kuuluvate materjalide (toorained, abi- või pakkematerjalid) laoseisu ning hoolitseda selle eest, et kõik tootmiseks vajalikud kaubagrupid oleksid õigel ajal ja õiges koguses tootmise alguseks laos olemas. Töökoht asub Jõhvis.

Töö kirjeldus:

- ettevõtte ostutegevuse juhtimine
- läbirääkimiste pidamine uute ja olemasolevate hankijatega, sobivate hankijate valimine ja koostöölepingute sõlmimine
- hinnavõrdluste tegemine uutele materjalidele, varude haldamine, jooksvate ostude teostamine
- ostuinfo haldamine ja analüüs ning dokumentide arhiveerimine
- ostutegevusega seotud prognooside, eelarvete ja aruannete koostamine

Nõudmised kandidaadile:

- töökogemus tootmisettevõtte ostuvaldkonnas
- kõrgharidus või selle omandamine
- Exceli kasutamise ja suurte andmebaasidega töötamise oskus (kasuks tuleb planeerimistööriistade tundmine)
- kiire taip, analüütilisus, hea pingetaluvus; meeskonnatöö hindamise oskus
- eesti, inglise ja vene keele valdamine kõnes ja kirjas
- B-kat. juhiloa olemasolu

Kasuks tuleb:

- töökogemus toiduainetööstuses
- AX-tarkvara tundmine
- kvaliteedijuhtimissüsteemide tundmine
- soov teha tööd sätasilmil ja lüüa kaasa firma jaoks olulistest tegemistest

Ettevõtte pakub:

- nüüdisaegseid töötingimusi ja -vahendeid
- huvitavat ja vaheldusrikast tööd
- konkurentsivõimelist tasu vastavalt panusele
- ettevõtte omatöötaja soodustusi
- osalist kaugtöö võimalust

Kandideerimiseks palume saata CV ja kaaskiri hiljemalt **16.11.2014** märgusõnaga „Ostujuht“ aadressile konkurss@maag.ee. Konkursil saab osaleda ka portaali www.cvkeskus.ee kaudu.

Malux Group asutati 1972. aastal Rootsis. Kümneandite jooksul on ettevõtte tegelenud elektri kaupade ja turvalisustoodete impordi, ekspordi ning müügiga. Grupi tegevusvaldkonnad on tööstus/plahvatusohutus (Ex), kommunikatsioon, turvalisus ja valgustus. Asutamisel on äriüksus, mis koondab ühtseks tervikuks 1994. aastal loodud Tallinna, 2001. aastal loodud Kaunase ja 2010. aastal loodud Ventspils esinduse. Malux Baltics allub Soome äriüksusele Malux Finland OY.

Meeskonda oodatakse iseseisvat ja sihikindlat

Baltikumi müügivaldkonna juhti.

Müügijuhi **põhieesmärgiks** on tagada äritulemuste jätkuv kasv Eestis, Lätis ja Leedus. See saavutatakse strateegiliselt läbimõeldud ja elluviidud plaanide abil.

Ootame kandideerima kogenud B2B taustaga müügi-valdkonna asjatundjat, kes toetab ja suunab kogu Baltikumi müügimeeskonda (3 inimest) ja tegeleb ka ise aktiivselt müügitööga. Oluline on tehnilise valdkonna tundmine (töökogemus või läbitud koolitused) ja meeskonnajuhtimise kogemus. Klientide ja kolleegidega suhtlemiseks läheb võrdsest vabast või väga head eesti, inglise kui ka vene keele oskust ning valmis tuleb olla töölahteteks.

Maluxi tähtsaimad partnerid on:

Crouse-Hinds
by **F.T.N**

pei tel
people innovation light

Securilite
DURABLE LIGHT

Dialight

ECOM
Instruments

CEAG
CEAG Sicherheitstechnik GmbH

FTF
FUNKHELFERTECHNIK

Baumer
Passion for Sensors

WIBRE

SMART
START

Kandideerimiseks saatke oma CV palun **10. novembriks 2014** e-postile kadi.niggulis@tripod.ee, lisainformatsiooni saab telefonilt 618 1572.

TRIPOD – VÄRBAMINE, HINDAMINE, UURINGUD
www.tripod.ee, tripod@tripod.ee. Lõõtsa 2b, 11415 Tallinn. Tel 618 1570.

Unikaalse missiooniga avaliku sektori organisatsioon ootab oma meeskonnaga liituma

personalispetsialisti,

kelle kujundada on organisatsioonis töö- ja teenistussuhte haldamise valdkond.

- Oma valdkonna asjatundjana kujundad ja arendad valdkonda organisatsioonis tervikuna, haldad ja arendad personaliinfosüsteemi, koostad personalidokumente ja nõustad töötajaid oma erialase pädevuse piires.
- Edukas kandidaat on iseseisev ja initsiatiivikas oma valdkonna asjatundja. Ta tunneb ennast kindlalt nii töö- kui teenistusõiguse teoorias ja praktikas.
- Töös on vajalik tunda heal tasemel kontoritarkvara ning kasuks tuleb sügavam huvi IT vastu koos valmisolekuga panustada oma valdkonna tarkvaralahenduste arendamisse.
- Töö eeldab täpsust, punktuaalsust ning vastutustunnet konfidentsiaalse info käitlemisel igapäevastes tööülesannetes.
- Organisatsioon pakub võimalust erialaseks eneseteostuseks tippspetsialistina oma valdkonna arendamisel ja toetab omalt poolt Sinu erialast arengut koolitus- ja arendustegevustega.
- Tagatud on töö ja eraelu tasakaal, mis väljendub 35 puhkusepäevas aastas ning selles, et töö tehakse ära kokkulepitud kaheksa tunni jooksul tööpäevas.

Head tööd tasustatakse vääriliselt.

Värbamist korraldab Tripod. Kandideerimiseks palun saada oma elulookirjeldus **7. novembriks 2014** e-postile maria.veltmann@tripod.ee

TRIPOD – VÄRBAMINE, HINDAMINE, UURINGUD
www.tripod.ee, tripod@tripod.ee. Lõõtsa 2b, 11415 Tallinn. Tel 618 1570.

Riigi Kinnisvara

2001. aastal loodud Riigi Kinnisvara on Eesti Vabariigile kuuluv 178,1 miljoni euro suuruse aktsiakapitaliga kinnisvaraarenduse, -halduse ja -hooldusega tegelev ettevõtte.

Kinnisvaraportfelli juhtimise osakond otsib oma meeskonda

KINNISVARAANALÜÜTIKUT

töökohaga Tallinnas

Põhiülesanded:

- kinnisvaraturu informatsiooni kogumine ja analüüs
- sisendi andmine üürihindade määramiseks ja turuüüri tasemete jälgimine
- RKASi tellitud vara väärtuse eksperthinnangute kontroll
- hinnangu andmine müügiportfellis olevate varade turuväärtusele
- kinnisvaraportfelli ülevaadete ja aruannete koostamine
- osalemine osakonna arendustöös

Nõudmised kandidaadile:

- finants- või majanduskõrgharidus või kõrgharidus omandamisel
- varasem töökogemus sarnasel ametikohal (nt kinnisvaraanalüütik või kinnisvarahindaja)
- kinnisvaraturul kasutatavate üüritasemete ja müügitehingute kohta ülevaate omamine
- täpsus ja korrektsus tööülesannete täitmisel
- infotehnoloogiliste vahendite kasutamise oskus
- tabeltöötlusprogrammide ja andmekogude kasutamise oskus
- eesti keele oskus kõrgtasemel ning vähemalt ühe võõrkeele oskus ametisuhtluse tasemel

Omalt poolt pakume:

- motiveerivat ja väljakutseid pakkuvat tööd arenevas ettevõttes
- professionaalset ja toetavat meeskonda
- nüüdisaegseid töötingimusi meeldivas töökeskkonnas
- võimalusi erialasteks täiendkoolitusteks

Kandidaatidel esitada oma **motivatsioonikiri** (pikkusega kuni üks A4) ja CV tähtajaga **16. november 2014** aadressile Lasnamäe 2, 11412 Tallinn või e-kiri märgusõnaga „Kinnisvaraanalüütik“ aadressile personal.cv@rkas.ee. Kandideerida saab ka CV-Online'i portaali ning Riigi Kinnisvara ASI kodulehe www.rkas.ee kaudu.

Logistika Pluss OÜ on üks Eesti suurimaid laopidajaid, mis osutab logistika- ja tootmisteenuseid rahvusvahelistele tööstuselektroonika suurkonternidele, toidu-, alkoholi- ja esmatarbekaupade tootjatele ning maaletootjatele. Pakume oma partneritele *in-house*-lahendust, võtame kogu laohalduse juhtimise enda peale või teeme seda jagatult koos partneriga.

Seoses töömahu kasvuga otsime oma meeskonda

MÜÜGIJUHTI

Tööülesanded:

- aktiivne logistiliste lahenduste tutvustamine ja müük uutele klientidele
- kliendibaasi täiendamine, uute klientide leidmine
- uute klientidega kontaktivõtt, kohtumine, läbirääkimistel osalemine, teenuse vajaduse väljaselgitamine, hinnapakkumiste tegemine ja vajadusel täiendamine, läbirääkimiste lõpuni viimine
- osalemine suurl klientide logistiliste lahenduste väljatöötamises
- osalemine koostöötingimuste läbirääkimistel ja lepingute ettevalmistamisel
- ettevõtte teenuste arendamine ja kujundamine
- müügitöö analüüs

Ootame Sind kandideerima, kui Sul on kogemus lao- ja logistikasektori teenuste müügi vallas, hea analüüsivõime ning majanduskõrgharidus. Pead oskama hästi suhelda inglise ja vene keeles. Veel on väga oluline Sinu otsustusjulgus, iseseisvus ning soov võtta vastu suuri väljakutseid.

Ettevõtte pakub Sulle häid töötingimusi ja konkurentsivõimelist tasu.

Töökoht asub aadressil Punane 73, Tallinn.

Kandideerimiseks saada CV aadressile personal@logistikapluss.ee või kandideeri CV-Online'i kaudu. Võtame ühendust ainult sobivate kandidaatidega.

Lisainfo: Ljudmilla Gross, tel 5883 9312

ESTIKO-PLASTAR on üks juhtivatest kilepakendite tootjatest Baltikumis.

Pakume laias valikus trükiga ja trükita kaasaegseid kilepakkematerjale eeskätt toiduainete tööstuse ettevõtetele ning samas teeme ka tõhusat koostööd turba-, tekstiili-, paberi- ja ehitusmaterjalitootjatega. Oleme professionaalseks, paindlikuks ja usaldusväärseks koostööpartneriks nii kohalikul kui rahvusvahelisel turul.

Estiko-Plastari meeskonda on oodatud kogunud

MÜÜGIDIREKTOR

kelle peamiseks ülesanneteks on müügistrateegia arendamine, müügimeeskonna (ca 10 inimest Eestis ja Rootsis) juhtimine ja motiveerimine, kliendisuhete hoidmine ja arendamine ning efektiivne koostöö firma siseselt tootmis-, ostu- ja tootearendusüksustega.

Kandidaadilt eeldame arvestatavat müügimeeskonna ja protsesside juhtimise kogemust (soovitavalt rahvusvahelise turuga tootmisettevõttes B2B suunal), majandusosalast kõrgharidust ning ärilist mõtlemist ja analüüsioskust. On oluline, et kandidaat on tulemustele orienteeritud, aktiivne ja süsteemne oma ala professionaal. Töö eeldab väga head inglise ja vene keele oskust.

Ettevõtte pakub suure vastutusega ja isiklikku arengut võimaldavat töökohta koos väärrika tasu ja boonussüsteemiga.

Töökoht asub Tartus.

Konkursi viib läbi personaliotsingu-firma ARIKO RESERV.
CV koos motivatsioonikirjaga palume saata kuni 10.novembrini aadressil tartu@arikoreserv.ee.
Konsultant Merike Sarapuu.

www.arikoreserv.ee

HEA LUGU

Ekspress Grupi raamatukirjastus Hea Lugu otsib oma meeskonda

TOIMETAJAT-PROJEKTIJUHTI,

kelle tööks on raamatute kirjastamine.

Nõuded kandidaadile:

- kõrgem humanitaarne haridus
- väga hea eesti ja inglise keele oskus nii kirjas kui ka kõnes
- projektijuhtimise ja meeskonnatöö kogemus
- hea suhtlemis- ja organiseerimisoskus
- hea pingetaluvus
- suur lugemus

Kasuks tuleb:

- töökogemus kirjastaja või toimetajana
- turundushuvi ja lai silmaring

Pakume vaheldusrikast ja väljakutseid pakkuvat tööd toetavas meeskonnas ja motiveerivat tasu.

CV ja motivatsioonikiri on oodatud meile tiina@healugu.ee hiljemalt **13. novembriks**.

Reisiteenused aastast 1990.

Otsime REISIKONSULTANTI Tallinna lennujaama piletikassasse.

Lähem info internetiaadressil:

estair.ee/job

Kui Sa leiad end olevat sobilik just sellesse ametisse, siis saada oma CV e-posti aadressile: info@estair.ee.

Lisainformatsioon telefonidel:

552 44 55 ja 551 61 26.

Tööle asumise aeg ASAP.

Koolituse teema

Aeg, hind

Korraldaja, info

ARVUTIKOOLITUS

Komplektkursus – AutoCADi algkursus + põhi-kursus. Komplektkursus on loodud neile, kes pole varem AutoCADiga kokku puutunud, kuid kellel on vaja sellega töötada ja soov omada tarkvarast ka põhjalikum ülevaade. Läbides alg- ja põhikursuse, omandab osaleja põhilised AutoCADi kasutamiseks vajalikud oskused ning saab ülevaate programmist.

01.12; 03.12; 05.12;
08.12; 09.12

480 € + km

Meie koolituskalendris on veel järgmised kursused:
AutoCADi **algkursus** 12 ak t (ka venekeelsena!)
AutoCADi **põhikursus** 18 ak t (ka venekeelsena!)
AutoCAD **3D kursuse** 20 ak t (**10.-12.11**)
AutoCAD **3D sisekujundajatele** 20 ak t
Visualiseerimine AutoCADis 12 ak t
AutoCADi kursuse **haljastajatele** 20 ak t
AutoCADi kursuse **konstruktorile** 20 ak t
Revit Architecture'i algkursus 20 ak t
Revit Architecture'i jätkukursus 18 ak t
Revit Structure'i algkursus 20 ak t
3ds Max'i baaskursus 20 ak t
Autodesk **Inventori** baaskursus 20 ak t
Sketchupi baaskursus 12 ak t (**11.-12.12**)

240-480 € + km

AS USESOFT
Tobiase 8, 10147 Tallinn
tel 630 5105
kontakt@usesoft.ee
www.usesoft.ee

AutoCADi alg- ja põhikursust korraldame ka Tartus.
Korraldame kursusi rühmadele nii meie ruumides kui ka kliendi juures.
Võimalik tellida tarkvara- ja eraõppekonsultatsioone. Koolitustel osalenud saavad kaasa õppematerjalid koos ülesannetega.
Vaata lisainfo ja sooduspakkumisi: www.usesoft.ee
Usesoft Facebookis: www.facebook.com/usesoft.cad

Üks rida (kursuse info) koolituskalendris 27 € + km.
Tellides vähemalt kolm rida, on logo TASUTA, muidu ühe rea hinnaga.
Reklaami tellimine: tel 661 3339, e-post maie.viilup@lehed.ee

TEENUS

***Kaardid ennustavad 24 t. Tel 900 1727, hind 1,09 eurot/min. Vt ka: ennustus.ee

***Nõuandeliin, tel 900 5020. Töö-, tervise-, armastuse- ja suhteprobleemid, 24 tundi. Kõne hind 0,97 eurot/min.

MÜÜK

***Eelsoojendid, lisasoojendid erinevale tehnikale ja soojakule. Mudel Binar ja Planar, vedelik ja õhk. Tel 504 8851; www.autoterm.ee.
***Müüa kasutatud neliposttõstuk autoteenindusse. Mudel: RAV4350.

Hind 1800 eurot. Vaata: auto24.ee > kaubad ja varuosad. Tel 504 8851.

***Väike mesindustalu Väike-Maarja lähisel annab teada võimalusest osta mett! Mesi on korjatud Pandivere metsadest ja niitudelt ning pakendatud 1 l pakenditesse (1,5 kg). Pakendatud 1 l mee hind on 9 eurot. Tallinna piires toimetame tasuta kätte! Tellimusi võtame vastu elektronposti aadressil mesi@24h.ee või telefonil 5667 7227.

OTSIN TÖÖD

***Ehitus- ja remondimees otsib tööd. Tel 501 6542.

www.ekspress.ee

EESTI AJALEHTEDE LIIT

Õnne sünnipäevaks!

PEETER KALDRE
ÜLO RUSSAK

Eesti Ajalehede Liit

TELLI DIGILEHED JA VÕIDA METSIK DODGE RAM 1500 terveks kuuks + 500 eurot kütuseraha!

TELLI:
WWW.EPL.EE/VOIDARAM

EESTI EKSPRESS
Eesti Päevaleht
Maaleht

Lisainfo: klienditugi@lehed.ee või tel 680 4444

ENDLA
TEATER

AASTAST 1911

OSADES KADRI ADAMSON JA MERILIN KIRBITS

KOMÖÖDIA

ILUSAD INIMESED MÄNGIVAD SUURI TUNDEID

TITANIC

03.11 RAKVERE TEATRIS
24.11 ARUKÜLA RAHVAMAJAS
15.12 VÕRU KULTUURIMAJAS KANNEL

MEIE

AJA

KANGELANE

armastusest ja aadetest

autor **Mihhail Lermontov**

dramatiseerija ja lavastaja **Galina Polišuk** (Läti)

kunstnik **Aigars Ozolins** (Läti)

kostüümikunstnik **Liene Rolšteina** (Läti)

SEL AASTAL VAID NELI KORDA ENDLA TEATRIS

1 / 7 / 22 / 28.11

3000 kilomeetrit Türgi teedel

Maailmas pole vist palju riike peale Türgi, kus oleks nähtavate objektidena esindatud peaaegu kogu inimkonna olulisem esiajalugu. **Inga Raitar** otsustas rentida auto ja asuda omal käel teele.

Kõige nutikam näis olevat rentida auto kohe lennujaamast ja ainsa rahvusvahelise rendiketi Hertz kaudu, mille esindus on olemas nii Tallinnas kui Antalya lennujaamas, kuhu Go Adventure abiga maandub iga nädal kolm Eestist tulevat tšarterlendu. Õhtupimedas võõra masinaga lennujaamast teele asudes ei läinud poolt tundigi, kui päralt jõudis esimene üllatus – pagan, kui head teed! Neli rida, suurepärane märgistus, asulaid tähistamas valgusfoorid, millel isegi “punase lõppemise” aeg numbritena juhi- le nähtaval tablool tiksub. Ainult sõida, ja kui kaardilugejaks on tõmmatud korralik rakendus ning kaasas hea kvaliteediga Samsungi 8,6 tolline väiketahvel, kust pimedas kaart eriti selgelt välja paistab, liigud kiiremini kui meie oma kodusel Tallinna-Tartul. Muidu järsud tõusud olid tehtud parajalt laugeteks, ükski ei võtnud väikeautol “hinge kinni”.

Konya on tuntud oma pöörlevate dervišite kultuuri poolest. Neid etendus, mida tehakse bussidega saabuvatele grupituristidele, me vaatama ei läinud, püüdsime hoopis varahommikul enne edasisõitu külastada Mevlana mošeed, kus eurooplastele poeet Rumina tuntud pühamehe säilmete juurde kohalikud muslimid siamaani palverände teevad. Muuseumi-mošee ukse taga oli kohalikest vaadata soovijatest isegi esmaspäeva hommikul moodustunud tõeline ummik. Rätikud pähe – tegu oli ju tegutseva islami pühakojaga, mille ees varnas alati võimalike mitteortodokssete külastajate jaoks hulk kenasid kirevaid rätikuid rippus – Jalāl-ad-Dīn Muhammad Rūmī loodud kunagise sufi müstikute kooli külastamine võis alata. Mevlana oli sellele Pärsia 13. sajandi poeedile antud tiitel, mis tähendab “Meie Meister”. Rohelise kupli all puhkava, praeguseni näiteks USA ja Inglismaa enimmüüdava poeedi haua juures palvetatavad sufistid tänaseni. Ka on alles dervišitantsude hall, kus tänini etendatakse tegelikku sufitantsu, mis omaaegsete müstikute jaoks oli teadvu-

se muutuse viis jumalikuga ühendusse astumiseks.

Konyast edasi sõites seisab umbes sadakonna kilomeetri järel maanteeservas Sultan Hani võimas karavanserai, mida peetakse üheks võimsamaks seldžukkide kunagisele Siiditeele rajatud karavanseraidest. Karavanseraid paiknesid omal ajal umbes iga 40 kilomeetri ehk ühe kaameli päevateekonna tagant, väikest kindlust meenutav rajatis peidab aga enda sees tõelist ahhaa-elamust. Võib ette kujutada omaaegsete ristisõdijate hämmingut, kes nägid “uskmatute” loomi ja reisijaid puhkamas ruumides, mis kordades uhkemad kui nende toonased 11.–12. sajandi kirikud.

Kuke ja Krati kirik

Ukerdame vapralt edasi Derinkuyu ja Kaymakli maa-aluse linna poole. Need kaks iidset imelist linna, mis ulatuvad 8 korrust maa alla ja sisaldavad üle 100 eri suurusega tunneli ning on varustatud väga korraliku ventilatsiooniga, on parajad mõistatused. Kivi ei anna teada, millal teda uuristama asuti, kuid igatahes on siit leitud nii hetiitide raidkirju, umbes 1800. aastast e.m.a ürginimeste asulapaiku kui ka varakristlaste ja hilisemate kohalike taluinimeste elutegevuse jälgi. Seega pole võimalik aru saada, kui vanad on need maa-alused salapärased labürintlinnad tegelikult. Väidetavalt on nad käikude süsteemi abil ka omavahel ühenduses, kuid külastada saab vaid osa hiiglaslikest koobasrajatistest.

Rumi – USA ja Inglismaa enimmüüdava poeedi haua juures palvetatavad sufistid tänaseni.

Kapadookias saan esimest korda aru, kui tark tegu oli asuda Türgi avastama rendiautoga. See – riigi ilmselt enimkülastatud sisemaine turismipiirkond – pakub igal käänakul imelisi vaateid. Küll Gandalfi kübarat meenutavate tippudega, “haldjasõrmedeks” nimetatud looduslikud

FOTO SHUTTERSTOCK

**NEMRUTI
GIGANTSSED
KIVIPEAD:
Möödunud
hiilguse
tunnistajad.**

kivitornid, Rummu karjääri 500kordse suurendusena mõjuvad erosiooni-jälgedega heledad uhtekaljused, mauristiili meenutavad nikerdatud rõudega keskaegsed väikelinnad (nojah, kust need maurid õigupoolest tulidki...) ja muidugi hulk pealmaa-koobaslinnu, kus osas veel elatakse ja osasse on rajatud rahvuspargid. Göreme rahvuspargis on koobastesse rajatud hulk vara- ja muidukristlikke kirikuid ja kloostrid. Püha Barbara kirikus on hästi eristatav varakristlik stiil, kus vaid punase värviga seinale kantud sümbolid ajast, mil kristlus nagu praegune islamgi veel nägudega pühapilt ei kasutanud. Sealse altari kohal, kus juba Rooma riigiusustamise järgsed inimnäolised pühakupildid, troonib sarvede ja sabaga Eesti rahvausundi kratti või tagurpidi kasukasse rietatud mardisanti meenutav tegelane, kes on vangistatud kahe ristimärgi vahele ja kelle pea kohal nokib rohuliblekest kukk. Kas kuri pelgamas ristimärki ja kukelaulu?

Seiklus teel tippu

Pikim vahemaa umbes 600 km Kapadookia pealinnast Nevşehirist kuni legendaarse Nemruti mäeni, mis oli üks selle reisi ettevõtmise algpõhjust, sai läbitud päevaga. Kütus on Türgis küll kallim kui Eestis, ent nähes, kui korralikud on teed ja bensiinijaa-

mad ja kui suured vahemaaad eri paikade vahel, muutub hind aktsepteeritavaks ja mõistetavaks. Kõikjal viljakates orgudes laiusid aprkoosisalud, kõrvitsa-, päevalille- ja tomatipõllud. Lõuna poole jõudes hakkasid majade vahel silma kuivavad tubakalehtede kimbud. Tõesti, see maa on alates tsivilisatsiooni hälliks olemisest suutnud säilitada ilumeele ja tsiviliseerituse ka seal, kus seda turisti jaoks etendama ei pea.

Nemruti mäe 2134 meetri kõrgusesse tippu tõusuks arvatakse parim aeg olevat päikseloojang. Jõudsime meiega poolteist tundi enne päikseloojangut Nemrut Dagi Milli Parki nimelise muinsuskaitseala sissepääsu juurde ja soetasime piletid. Meie ees olid vana Rooma-aegse Cendere silla juures peatunud ja teele läinud vähemalt viis mikrobussi kohalikega, kes ilmselgelt soovisid samaks ajaks mäetippu jõuda, ent pooltel tõusul Arsemia-nimelise iidse salapärase kaljus “eikuhugi viiva värava” juures peatudes polnud bussikestest jälgegi. Kohalik kohvikupidaja, kes rääkis õnneks inglise keelt, tegi meile ühe käeviipega selgeks, miks.

Nimelt oli Türgi riik otsustanud korda teha Nemruti mäele viiva lühima käänulise mägittee, mille ka meie olime valinud. Teele paigaldati just kivilisillutist (*sic!*), et see oleks

FOTOD INGA RAITAR

vastupidav ja ei libiseks. Aga see tähendas, et kõige järsem osa teest oli hetkel vaid liivatolmune rööbastik ilma toetava kõvakatteta. Ning teised bussid olid valinud 45 km pike- ma tee. Taevasse vaadates oli selge, et 45 km tagasi ja siis uuesti märke üles sõites me päikeseloojanguks märke ei jõuaks. Meie pisikese Opel- i, mis juba Arsemia raidkujudeni ronides esimese käigu tuge vajas, liivasele tõusuteele ajamine oluks selge autotapp. Kuigi meile oli rendibüroos öeldud, et kui autoga midagi juhtub, jääge rahulikuks ja oodake, kuni teile uus auto tuuakse, oli selge, et see ootamine kuskil metsasel mäenõlval inimasustusest üksjagu eemal võib võtta rohkem, kui me oleksime valmis olnud ootama. Oli- me sõitnud 600+ kilomeetrit, et jääda pidama vaid 6 kilomeetrit enne soovitud paika. Nemruti mäe tipp, kuhu oli väidetavalt maetud samanimeline Kommagene valitseja, kõrgus meie ees, ent olemasolevate vahenditega me sinna poleks jõudnud.

Kohvikupidaja nägi meie kimbatust ja pakkus, et tema tuttav, kes elab lähikonnas ja kel on neljaveoline mikrobuss, millega ta aeg-ajalt töölisi veab, võiks ehk meid aidata. See polnud hädaolukorra ärakasutamine raha eesmärgil, see oli tõeline abipakkumine teelistele, kes näisid tõesti abi vajavat. Me ei kaubelnud, olime valmis kolme reisija ja kuue kilomeetri eest maksma 100 Türgi

IMELISED TÜRGI TEED: Sõna otseses mõttes keset eimidagit saab kulgeda kvaliteetsel asfaldil.

IIDNE: Sanliurfa Süüria piiri lähisel – rahulik ja meeolukas idamaine linn.

liiri (umbes 28 eurot). Nähes, milline oli tee kõrgemal, sai selgeks, et meil poleks rohkem vedada saanudki!

Nemrodi mäe lumavad vaated, hiiglaslikud Egiptuse Memnoni kolosse meenutavad jumalakujud ja päikseloojanguks tippu rahvalaule laulma tulnud kohalikud, keda ei huvitanud mitte niivõrd muistsed kujud kui traditsioon, et sellel tipul loojangu nägemine annab võimaluse parema tuleviku soovimiseks, tegi sellest õhtust reisi ühe erakordsema elamuse. Buss, mille juht muide polnud sõbra kõne peale aru saanud, et me soovime minna nii üles kui ka tagasi, ei hakanud poolel teel hinda üles kauplema, vaid ootas meid kenasti ära.

Pimedas seda käänulist ja remonditavat mägitteed tagasi ukerdamiseks oleks meie pisikese Opel- i ja minu kui tema juhi võimekusest raudkindlalt väheseks jäänud.

Üle mägede turismi poole

Miks riik, mis turismi arendamiseks väga palju teeb, ometi ei vii inimesi maailmaajaloo kõige erilisemas- se piirkonda, kus asuvad 12 000aastane maailma vanim tempel Göbekli Tepe, Aabrahami müütiline sünnikoht Sanliurfa, iidseima ülikooli ja salapärase astronoomiliste templitega Harran, maailma parima baklava valmistamise ja maailma ühe võimsama mosaiigimuseumi linn Gaziantep ja veel palju muud unikaalset ning vaatamisväärsust? Vastus: sest uus tee üle Tauruse mäeaheliku Türgi-Süüria piirialade suunas pole veel valmis. Seda ehitatakse, juba on näha läbi mäemassiivide puuritud suuri tunnelid, neljarealise maantee pooleldi valmis osiseid, kuid jah, siitpoolt kulub 200 kilomeetri Tauruse mäeaheliku ületamiseks neli tundi, koos peatustega, et piduri ja gaasi sundasendis hoidmisest valutama hakkavat põlve sirutada, isegi kuus.

Samas tuleb tunnistada, et just siin, käänulisel ja järsul Tauruse ahelikku ületaval teel Tarsosel Antalyasse sain ma aimu Türgi tõelisest liikluskultuurist. Uskuge või mitte, aga keegi ei kihuta lusti. Igaüks sõidab just talle parimas tempos ja kõik saavad kenasti sõidetud. Suured hiidkoormatega veokid tõmbavad nii kaljuserva, kui saavad, et sind väikeautoga, mida järsul tõusul seisma jättes võib olla probleem uuesti liikuma saada, mööda lasta.

Ning teekond ise oli vägagi mee- leolukas, sest iga parema vaatega mäekäänaku peal võis jalga puhata mõnes kohalikus kodukohvikus, kus pakuti värskendavat Türgi kohvi ja jahedat värsketest sidrunitest tehtud "pärislimonaadi". Teele jäid inimitühjad valge liivaga rannad, kuhu Alanyast jõudsalt rannikut mööda üles rühkiv massikuurortturism veel jõudnud polnud. Kõigile, kelle jaoks päevitamine kuurordis seitse päeva järjest pole ideaalpuhkuseveetmise viis, soovitan – võtke auto! Türgis on omal käel võimalik näha küll ja veel rohkem. Mina tean kindlalt, et see polnud mu viimane selline reis.

REISIARVUSTUS

US Airways päästis eestlanna päeva

Marsruut: Newark – Philadelphia – St Louis

Aeg: oktoober 2014

Mõnikord lähevad nädalava- hetused juba reedel untsu. Mitte suure pauguga, aga pisikeste sammukeste kaupa. Ostad paki kahe paari sokkidega, aga avastad, et tegelikult on seal kokku ainult kolm sokki. Siis keeldutakse sulle broneeritud ja makstud autot rentimast "mitte et kõik välismaalased rendiautosid varastaksid". Ja kõige krooniks ei tule esmaspäeva varahommikuks telitud takso kohale ja selle dispetšer ei võta toru. Seda kõike sealjuures otse New Yorgi äärelinnas.

Selsamal esmaspäevahommikul kell 4:17 lahke unesegase sõbra autos Newarki lennujaama saabudes oled suhteliselt kindel, et kohvriga kell 5:00 lahkuvale lennule jõudmine on määratud samuti läbi kukkuma. Mis on ka tõsi, pagasi vastuvõtt lõppeb kolmveerand tundi enne lendu.

Küll aga ei olnud natuke loper- gune nädalavahetus väsinud reisijat kuidagi ette valmistanud US Airwaysi (US) ettearvamatuks lah- kuseks. 10 sekundiga annab daam leti taga teada, et ei, sellele lennu- le küll ei saa enam. 20 sekundi pä- rast lubab ta naeratusega mind hilisemale lennule suunata. Poole minuti pärast selgub, et broneer- ringu järgi läbi US Airwaysi pea- mise transiitlennujaama Charlot- te Põhja-Carolinas lennates oleksin ma olnud *stand-by*l, mistõttu minutiga on mulle välja kirjutatud uus pilett hoopis Philadelphia

5

kaudu. Sealjuures ei mainita kor- raks ka uue pileti ostmist (esialg- negi pilett polnud sealjuures kal- lis, makstes 247 dollarit), hinnava- he hüvitamist ega muid lisatasu- sid, mis paljudel lennuliinidel sel- lises olukorras tavapärased on.

Lennud ise on erakordselt sündmustevaesed. Lühemal ot- sal pakutakse jäävett, pikemal on jookide valik. Lennukid ei ole tutt- uued, kuid mitte ka liiga kulunud. Kõige olulisem on aga teenindus – lakooniline, ilma kellade ja vile- deta, kuid nagu reisile registreeri- minegi naeratav ja reisijale kes- kendunud. Mis ei olegi nii väike asi. Ongi reisides ehk olulisim, et lennuliiga palju elevust ei oleks ning naeratusena ja liigse as- keldamisena ka ebastandard- sed olukorrad lahendataks.

LIISA PAST

Toimetaja märkus: Paljud USA lennu- kompaniid lubavad siseriiklikul lennul piletit reisi toimumise päeval muuta väikse fikseeritud tasu eest (näiteks Delta 0-50 USDd ja United 0-75 USDd sõltuvalt sellest, kui lojaalse kliendiga on tegu). Ka lähtuvad paljud Ameerika lennufirmad praktikas mitteamet- likust "flat tire rule'ist" ehk "katki- se kummi seadusest", mis võimaldab lennufirma töötajail piletitreeglitest mööda vaadates abistada hiline- nud reisijaid, kes jõuavad check-in'i ko- hale kuni kaks tundi pärast lennu väl- jumist. Kokkuvõte: USAs pääseb len- nule hiline- nud klient reeglina märksa kergemini kui Euroopas.

FOTO LUXURIALIFESTYLE.COM

UUDISED

MD-11 KIHUTAS PENSIONILE

Viimase suure lennufirmana kol- memootorilist McDonnell Doug- las MD-11 kasutama jäänud KLM tegi 1990. aastal teenistusse tul- nud õhusõidukitüübiga 27. ok- toobril lõpparve. Audrey Hepbur- ni nime kandev lennuk käis oma viimasel reisel Montréalis. Aja- looliselt on MD-11 kasutanud ka Finnair, kes loobus lennuki ka- sutamisest reisijateveos 2009. aastal.

Varastel 90ndatel asetleitud õnnetused andsid lennukitüü- bile ohtliku kuulsuse ja hüüdni- med stiilis "Mega Death Eleven" ja "Mechanical Disaster" saatsid MD-11 ka tema hilisematel talt- satel tööhobuseaastail.

SUURBRITANNIA PARIMAD JA HALVIMAD HOTELLIKETID

Tarbijaajakiri Which? selgitas välja, et britid peavad hinna ja kvaliteedi suhtelt parimaks hot- tellikettideks Sofiteli (tunnustatud 81% klienti- de poolt, pildil), Premier Inni (82%), Warner Lei- sure Hotelsit (80%), Hampton by Hiltonit (78%) ja Q Hotelsit (78%). Halvimaiks platseerusid üheksa eri kategooria – puhtus, klienditeenin- dus, toitlustus jne – summeerimisel säästukett Travelodge (60%), De Vere Hotels (58%), Princi- pal Hayley Hotels (55%), Old English Inns/Ho- tels (50%) ja Britannia Hotels (33%).

REISIDIIL

Mõni hea reisipakkumine, mis oli saadaval Kohvi trükkimineku ajal.

REISIDIILID ALITALIA:

edasi-tagasi lennud Varssavist Dubaisse alates 1065 PLN (**252 €**) jaanuaris. alitalia.com/PL_PL

SINGAPORE AIRLINES:

edasi-tagasi lennud Helsingist Balile alates **652 €** novembrist maini. vertaa.fi.

HOTELS.COM:

kuni 30. oktoobrini kestev **-50%** allahindlus. fi.hotels.com

Pakkumiste saadavalolek võib ajas muutuda.

Reisi sihtkoht	Kuupäev	Hind	Transport, majutus, reisiinformatsioon	Info korraldaja kohta	
Horvaatia					
Horvaatia puhkusereis 12 päeva	2015. a: 13.-24.08 29.08.-09.09	al 449 €	kõigi mug. turismibuss, mitte ühtegi ööbimist bussis! hotell** (kahene majutus; dušš ja WC igas toas); h/s iga päev; lisatasu eest hotell*** ja hotell***+ õ/s Kuus täispäeva Horvaatias. Kvarneri Riviera kuurort, Rovinj, Pula, Motovun, Krk'i saar, Plitvice järved, Zagreb – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. Osadel sõitudel bussi tagareas allahindlus 14 €. Bohemian Travel: kvaliteedistandard Ida-Euroopa reiseidele	BOHEMIAN TRAVEL NB! Alates 25.08 asume uuel aadressil: Toompuiestee 17a, III korrus (enne asusime Pronksi 3) tel 5853 2739, 640 3928 info@bohemiantravel.ee www.bohemiantravel.ee	
Itaalia					
Itaalia ringreis 9 päeva	15.-23.11 2015. a: 14.-22.03 18.-26.04 09.-17.05 06.-14.06 04.-12.07 18.-26.07 01.-09.08 15.-23.08	al 219 € 2015. a: 14.03: al 309 € 18.04: al 309 € 09.05: al 269 € 06.06: al 289 € 04.07: al 299 € 18.07: al 299 € 01.08: al 289 € 15.08: al 289 €	kõigi mugavustega turismibuss, mitte ühtegi ööd bussis! hotell** (kahene majutus; dušš ja WC igas toas); h/s iga päev Rooma, Firenze, Pisa, San Marino, Veneetsia - eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. Osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14 €. Täpsem info aadressil www.lastrada.ee.	LA STRADA Asume uuel aadressil: Toompuiestee 17a, III korrus (enne asusime Pronksi 3) tel 5818 3690, 640 3929 info@lastrada.ee www.lastrada.ee	
Itaalia puhkusereis: Rimini ja Itaalia tuntuimad linnad Rimini ja Kesk-Itaalia väikelinnad 12 päeva	2015. a: 28.05.-08.06 14.-25.06 01.-12.07 02.-13.08 18.-29.08 11.-22.09 17.-28.07	28.05: al 319 € 14.06: al 319 € 01.07: al 349 € 02.08: al 399 € 18.08: al 399 € 11.09: al 359 € 17.07: al 389 €	kõigi mugavustega turismibuss, mitte ühtegi ööbimist bussis! hotell** (kahene majutus; dušš ja WC igas toas); h/s iga päev hinna sees; lisatasu eest hotell*** + õ/s Kuus täispäeva Itaalia tuntuimas kuurordis. Rooma, Firenze, Pisa, San Marino, Veneetsia – eestikeelsed linnaeks-kursioonid on hinna sees. 17.07 reisil: Ravenna, Ferrara, San Marino, Assisi, Gubbio, Gradara, Urbino – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. Osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14 €. Täpsem info aadressil www.lastrada.ee.		
Põhja-Itaalia 9 päeva	2015. a: 04.-12.04 23.-31.05 03.-11.07 18.-26.07 22.-30.08	04.04: al 289 € 23.05: al 289 € 03.07: al 309 € 18.07: al 319 € 22.08: 299 €	kõigi mugavustega turismibuss, mitte ühtegi ööbimist bussis! hotell** (kahene majutus; dušš ja WC igas toas); h/s iga päev Milano, Garda ja Como järved, Bellagio, Sirmione, Verona, Veneetsia, Murano ja Burano saared, Trieste – eesti-keelsed linnaekskursioonid on hinna sees. Osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14 €. Täpsem info aadressil www.lastrada.ee.		
Uus reis! Toscana 10 päeva	2015. a: 03.-12.09	al 329 €	kõigi mugavustega turismibuss, mitte ühtegi ööbimist bussis! hotell** (kahene majutus; dušš ja WC igas toas); h/s iga päev Programm väljatöötamisel. Müük algab detsembrikuus. Eelregistreerimine juba käib. Jälgige reklaami!		
Norra					
Suusareis Norrasse – Trysil	03.-12.01.2015	al 330 €	laev/buss Ski-out/in, 6kohalised, 3 magamistoaga apartemendid. Kuus suusapäeva Norra suurimas suusakeskuses.	TIIT REISID OÜ Tatari 6, 10116 Tallinn tel 662 3762 tallinn@tiitreisid.ee Sadama 13, 92411 Kärkla tel 463 2077 hiiumaa@tiitreisid.ee www.tiitreisid.ee	
Prantsusmaa					
Pariis ja Loire'i oru lossid + Alsace 10 päeva	2015. a: 17.-26.04 31.07.-09.08 25.09.-04.10	al 335 € al 359 € al 325 €	kõigi mugavustega turismibuss, mitte ühtegi ööd bussis! hotell** (kahene majutus; dušš ja WC igas toas); h/s iga päev Näeme Pariisi (Champs Élysées, Ooperikvartal, Pariisi Jumalaema kirik, De Gaulle'i väljak, Trocadéro, Concorde'i väljak, Louvre, Cité saar, Ladinakvartal, Pantheon, Eiffeli torn jpm), Versailles'd, Loire'i oru losse – Amboise, Blois, Chambord. Lisaks külastame Alsace'i piirkonda (Colmar, Veinitee – Riquewihr, Strasbourg). Eestikeelsed linna-ekskursioonid on hinna sees. Osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14 €. Täpsem info aadressil www.avenuefrance.ee.	AVENUE FRANCE Asume uuel aadressil: Toompuiestee 17a, III korrus (enne asusime Pronksi 3) tel 5818 3690, 640 3929 info@avenuefrance.ee www.avenuefrance.ee	
Uus reis! Pariis, Normandia, Pikardia + Luxembourg 10 päeva	2015. a: 26.06.-05.07 28.08.-06.09	al 339 €	kõigi mugavustega turismibuss, mitte ühtegi ööbimist bussis! hotell** (kahene majutus; dušš ja WC igas toas); h/s iga päev Programm väljatöötamisel. Müük algab novembrikuus. Eelregistreerimine juba käib. Jälgige reklaami!		
Soome					
Jõuluturg Porvoos	13.12	75 €	laev/buss Ühepäevane reis Porvoo jõuluturule (50 km Helsingist). Parim koht jõulukungituste ostmiseks.	TIIT REISID OÜ Tatari 6, 10116 Tallinn tel 662 3762 tallinn@tiitreisid.ee Sadama 13, 92411 Kärkla tel 463 2077 hiiumaa@tiitreisid.ee www.tiitreisid.ee	
Ungari					
Budapest, Esztergom, Szentendre, Visegrad 7 päeva Lisaks Balatoni järv, Tihany, Szekesfehervar 8 päeva 18.10, 14.03 ja 11.04 lisaks Hévízi termaaljärv	2015. a: 7 päeva: 05.-11.07 02.-08.08 8 päeva: 14.-21.03 11.-18.04 06.-13.06 20.-27.07 20.-27.08	2015. a: 7 päeva: 05.07: al 205 € 02.08: al 205 € 8 päeva: 14.03: al 189 € 11.04: al 209 € 06.06: al 219 € 20.07: al 232 € 20.08: al 239 €	kõigi mugavustega turismibuss, mitte ühtegi ööd bussis! hotell** (kahene majutus, dušš ja WC igas toas); h/s; lisatasu eest hotell*** Kaks päeva Budapestis (Buda loss, Vajdahunyadi lossikompleks, Gellerti mägi, Kaluribastion jpm), Szechenyi – üks Euroopa suurimaid termaalveebasseinide komplekse, kolm linna Doonau kallastel: Esztergom, Visegrad, Szentendre – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. 8päevasel reisil veedame Ungaris päeva rohkem. Lisaks tavapärasele programmile näeme Balatoni järve, Tihany poolsaart ning Szekesfehervari. Sügisel ja kevadel külastame ka Hévízi termaaljärve. Osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14 €. Täpsem info aadressil www.bohemiantravel.ee. Bohemian Travel: kvaliteedistandard Ida-Euroopa reiseidele	BOHEMIAN TRAVEL Asume uuel aadressil: Toompuiestee 17a, III korrus (enne asusime Pronksi 3) tel 5853 2739, 640 3928 info@bohemiantravel.ee www.bohemiantravel.ee	

Viru Reisid

TALLINN
Narva mnt 7-347, III sissepääs, III korrus
tel 610 9321, 610 9322
e-post tallinn@virureisid.ee

JÕHVI Keskväljak 9
tel 337 0594, 337 1216
e-post viru.reisid@neti.ee
www.virureisid.ee

TARTU Tartu Reisibüroo OÜ
Aleksandri 8, tel 734 4190

PÄRNU Pärnu Reisibüroo
Rüütli 32, tel 444 5105

JÜULU- JA AASTAVAHETUSREISID
Eelregistreerimissoodustus 10% kuni 1. novembrini 2014

JÜULUD LAPIMAAL, KÜLLA JÜULUVANALE (4 p)
20.–23.12; 23.–26.12; 27.–30.12. **H: 109–249 €**
AASTAVAHETUS BERLIINIS JA TROOPLINE PARADIIS (6 p)
29.12.2014–03.01.2015. **H: 199 €**
AASTAVAHETUS PARIISIS (9 p, laev-buss) 27.12.2014–04.01.2015. **H: 289 €**
AASTAVAHETUS LONDONIS (9 p, laev-buss) 27.12.2014–04.01.2015. **H: 319 €**
AASTAVAHETUS BUDAPESTIS JA WIELICZKA SOOLA- KAEVANDUS (6 p)
29.12.2014–03.01.2015. **H: 189 €**
AASTAVAHETUS PRAHAS JA KARLOVY VARY (6 p)
29.12.2014–03.01.2015. **H: 189 €**

REISIKALENDER 2015
Eelregistreerimissoodustus 10% kuni 1. jaanuarini 2015

KASTANIÕITES PARIIS JA TULPIDE HOLLAND (10 p, laev-buss-laev) 20.–29.04. **H: 389 €**

KASTANIÕITES PARIIS JA TULPIDES HOLLAND (10 p, laev-buss) 19.–28.04. **H: 349 €**
HOLLANDI LILLEFESTIVAL 7p (laev-buss) 22.–28.04. **H: 279 €**
UNELMATE PARIIS (9 p) 13.–21.03; 14.–22.03; 07.–15.08. **H: 279 €**
ITAALIA RINGREIS (9 p) 13.–21.03; 14.–22.03; 30.03.–07.04; 04.–12.06; 09.–17.07; 21.–29.08; 24.09.–02.10; 17.–25.10. **H: 279–299 €**
KLASSIKALINE ITAALIA RINGREIS (11 p) 28.03.–07.04 (lihavõtted Roomas); 02.–12.06; 09.–19.07; 19.08.–29.08; 22.09.–02.10. **H: 319–379 €**
UUDISI! SUUR ITAALIA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA (13 p) 13.–25.05; 24.06.–06.07; 23.07.–04.08; 05.–17.09. **H: 379–419 €**
HISPAANIA PUHKUS (14 p) 26.04.–09.05; 20.09.–03.10. **H: 439–449 €**
HISPAANIA PUHKUS (12 p) 01.–12.05; 16.–27.10. **H: 389 €**

SUUR HISPAANIA RINGREIS (15 p) 22.07.–05.08 (välja müüdüd); 05.–19.08 lisabuss! **H: 468 €**
BERLIIN JA TROOPLINE PARADIIS (6 p) 14.–19.03; 15.–20.03; 15.–20.06; 17.–22.10. **H: 179 €**
REIS SAKSAMAA SÜDAMESSE (8 p) 14.–21.06. **H: 249 €**
SAKSA HANSATEE – BERLIIN – TAANI (9 p) 10.–18.07. **H: 319 €**
FANTASTILISED AUSTRIA VÄIKELINNAD (9 p) 14.–22.06. **H: 319 €**
AUSTRIA-BAIERI-SVEITS-LICHTENSTEIN (10 p) 25.06.–04.07; 20.–29.08. **H: 293 €**
BAIERIMAA-SVEITS-LICHTENSTEIN-TSEHHI-POOLA (9 p) 26.06.–04.07; 21.–29.08. **H: 269 €**
ŠOTIMAA-INGLISMAA-LONDON (13 p) 22.07.–03.08; 07.–19.08 lisareis! **H: 469 €**
UUDISI! PARIIS JA PUHKUS ATLANDI Ookeani ÄÄRES 10.–20.07. **H: 349 €**
PARIIS – LOIRE'I ORU LOSSID – BRETOONIMAA – NORMANDIA (11 p) 06.–16.08. **H: 349 €**

PRANTSUSE RIVIERA RINGREIS (11 p) 20.–30.08. **H: 399 €**
UUDISI IMELINE GOTLAND (6 p) 15.–20.06. **H: 299 €**
UNELMATE KESK-NORRA (7 p) 04.–10.06; 20.–26.08. **H: 289 €**
FANTASTILINE PÕHJA-NORRA (NORDKAPP) – LOFOODID JA LAPIMAA (8 p) 25.06.–02.07; 05.–12.08. **H: 309 €**
CZESTOCHOWA – PRAHA – VARSSAVI – KARLOVY VARY – KARLŠTEJN (6 p) 14.–19.03; 15.–20.03; 15.–20.06; 08.–13.08; 18.–23.10. **H: 169–179 €**
BUDAPEST, BALATONI JÄRV, KRAKOW JA WIELICZKA SOOLAKAEVANDUS (6 p) 14.–19.03; 15.–20.03; 15.–20.06; 09.–14.08; 18.–23.10. **H: 179–199 €**
PETERBURI, TSARSKOJE SELO, PETERHOF (3 p) 15.–17.05; 22.–24.05; 29.–31.05; 03.–05.07. **H: 119 €**
UUDISI! NOSTALGILINE VALGEVENE 11.–17.07. **H: 199 €**
UUDISI! MOSKVA KULDNE RING (8 p) 11.–18.07. **H: 299 €**
SUUR TÜRGI RINGREIS JA KÜPROS (23 p) 20.09.–12.10. **H: 849 €**
HORVAATIA-SLOVEENIA RINGREIS (10 p) 17.–26.05;

02.–11.06; 27.06.–06.07; 24.07.–02.08; 20.–29.08; 04.–13.09. **H: 249–275 €**
HORVAATIA – SLOVEENIA – BOSNIA JA HERTSEGOVIINA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA (13 p) 15.–27.05; 25.06.–07.07; 21.07.–02.08; 18.–30.08; 02.–14.09. **H: 349–369 €**
HORVAATIA – SLOVEENIA – BOSNIA JA HERTSEGOVIINA – MONTENEGRO – ALBAANIA (14 p) 04.–17.09. **H: 399 €**
UUDISI! ISTANBUL JA RUMEENIA – BULGAARIA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA MUSTA MERE ÄÄRES (14 p) 21.07.–03.08; 03.–16.09. **H: 429 €**
MALTA-SITSILIA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA (16 p) 26.09.–11.10. **H: 669 €**
HISPAANIA-PORTUGAL-MAROKO (21 p) 23.09.–13.10. **H: 769 €**
SUUR TÜRGI RINGREIS JA KÜPROS (23 p) 20.09.–12.10. **H: 849 €**

Väljasõitudega: Jõhvist, Tallinnast, Tartust, Pärnust. Püsiklientidele ja gruppidele soodushinnad. NB! Bussikohtade broneerimine seniks, kuni kohti jätkub! NB! Kindlasti helista ja küsi infot ning vaata meie kodulehte www.virureisid.ee!

IGA TELLITUD EESTI EKSPRESS SAEB KORRUPTSIOONI OKSA.

Eesti Ekspress pole lihtsalt ajaleht. See on meie ühine imerohi, millega muuta ühiskonda tervemaks. Tööriist, mida patused pelgavad ja ausad armastavad.

TELLI nüüd **EESTI EKSPRESS** ja
võida reis 2-le UUS-MEREMAALE,
maailma kõige väiksema korruptsiooniga riiki*.

Vaata lähemalt:

www.ekspress.ee/uusmeremaa

*Transparency Internationali 2013
aasta raporti andmetel.

Kontakt: klienditugi@lehed.ee või 680 4444

Venelaste kuulsaim allveelaevavarünnak Rootsi vastu algas Paldiskist

Eesti oli Läänemerel ristelnud Nõukogude allveelaevadele tähtis tugipunkt.

PEKKA ERELT

pekka.erelt@ekspress.ee

Tallinna Lennusadama ekspositsiooni naelaks on Eesti allveelaev Lembit, mis telliti Inglismaalt ja jõudis siia suvel 1937. Pärast Eesti okupeerimist sai Lembitust Punalipulise Balti laevastiku allveelaev ning see on ühtlasi ainus allveelaev, mis siia järele on jäänud. Samas sobiks Lennusadama ekspositsiooni hästi ka mõni Nõukogude allveelaev, arvestades seda, kui palju neid on Eestis aja jooksul olnud.

Eestiski ehitati allveelaevu

Allveelaevu ehitati Tallinnas juba sada aastat tagasi, I maailmasõja ajal. Lahe kaldal asunud Noblessneri tehases valmis neid kokku tosin. Neist üks, Lvitsa, hukkus sõjas. Ülejäänud 11 aga viidi Venemaale.

Kuulsaim Noblessneri allveelaev oli Pantera. 1916. aasta sügisel teenistusse võetud Pantera jõudis maailmasõja ajal uputada ühe ja vigastada kaht laeva. Vabadussõja ajal sõdis Pantera Nõukogude Venemaa Balti laevastiku koosseisus. 31. augustil 1919 tabas Panteralt lastud torpeedo Briti miiniristlejat Vittoria, mis seejärel Soome lahte uppus. Rünna-ku järel Pantera sukeldus ning tuli pinnale alles 30 tundi hiljem, olles vahepeal läbinud 75miilise teekonna Kroonlinna. Kui allveelaeva luugid lõpuks lahti tehti, olivat õhk laevas olnud nii hapnikuvaene, et tulekik ei põlenud. "Kuid mehed jäid kõik ellu, sest venelased on visad ja vähenõudlikud," kirjutab ajaloolane Mati Õun.

Revolutsiooniga aastal 1917 telliti

kaks allveelaeva ka Tallinna Vene-Balti laevatehaselt. Nimesid neile ei pandud, piirduti tähistega Z-3 ja Z-4. Segaste aegade tõttu jäid laevad lõpuni ehitamata ning pärast vabadussõda ehitati need ümber ujuvateks vedelkütusemahutiteks Tallinna sadamate tarvis. Seda ülesannet täitsid Z-3 ja Z-4 kuni 1956. aastani. Ent Tallinn oli sadamaks veel teistelegi tsaaririigi allveelaevadele – näiteks jäid I maailmasõja lõppedes siia kolm väikest Peterburis ehitatud Kaiman-tüüpi allveelaeva. Vaja neid enam polnud ning 1920. aastate algul lõigati need vanametalliks.

Teise maailmasõja ajal, augustis 1941 sai Paldiskist ja Tallinnast Balti laevastiku allveelaevade viimane pelgupaik enne Venemaale pagemist. Allveelaevad osalesid ka lahingutes Läänemerel, mitu neist lasti põhja või sattusid miinidele. Ent just Eesti rannikul kaotasid ka sakslased esimese allveelaeva idakampaanias – Nõukogude allveelaevalt Štš-307 välja lastud kaks torpee-

dot uputasid Hiiumaast põhja pool Saksa allveelaeva U-144.

Allveelaevad Paldiskis

Külma sõja ajal oli okupeeritud Eesti Nõukogude Liidu läänepiiriks, asudes seega Lääne-vastase võitluse eesliinil. Muu relvastuse kõrval sai Eestist ka tähtis allveelaevade tugipunkt. Paldiski Lõunasadamasse baseerunud allveelaevad olid malakaks Rootsi ja teiste kapitalistlike Läänemere riikide suunal.

Paldiskis asus kuni 1990. aastani 157. üksik allveelaevade brigaad. Brigaadis oli üheaegselt kümme allveelaeva ja mõned abilaevad. Allveelaevad kuulusid keskmise suurusklassi ehk nende numbri ees oli täht S (*Средняя* – keskmine). Tegemist oli projekt 613 allveelaevadega, mille NATO tähiseks oli "Whiskey". Lisaks neile paiknes Paldiskis aegade jooksul ka väikseid allveelaevu (seeria M, *Малютка* – pisike). Samuti asus linnas tuumaallveelaevade meeskondade väljaõppekeskus.

Läänemerel liikus 1970. ja 1980. aastatel ka raketiallveelaevu, kuid kas need ka Paldiski sadamasse seisis, pole teada. Need ballistiliste ja tiibraketidega varustatud laevad tulid siia Põhjalaevastikust. Atlandi ookeani jaoks olid need vananenud ja liiga väikese laskeulatusega, kuid Läänemerelt võinuks nende raketid tabada sihtmärke üle terve Rootsi, Norra ja Taani.

Ehkki kõige moodsamaid Nõukogude allveelaevu Eestis polnud, asus Hara lahes ülisalajane laevade katsepolügoon. Tõenäoliselt käisid just Hara polügoonil Leningradi tehastes ehitatud aatomiallveelaevad, enne kui need suundusid Põhja-Jäämerre. Haral tegeldi sõjalaevade füüsiliste väljade, nagu müra ja magnetväli, määramise ja vähen-

damisega (demagneetimisega). Polügooni tehnilisse keskusse olid selleks rajatud laboratooriumid ja stendid, kasutada olid oma aja kohta võimsad arvutid.

Paldiski allveelaevadega on seotud vähemasti kaks katastroofi. Ühel oktoobriõhtul 1956 väljus allveelaev M-200 Tallinnast ja võttis kursi Paldiskile. Naissaare ja Suurupi poolsaare vahelises väinas sõitis talle aga otsa Tallinna teel olnud hävitaja Statnõi. Allveelaev murdus pooleks, kuid tänu veekindlatele sektsioonidele jäi mõlemas pooles mehi algul ellu. Soome ja Rootsi, kuhu kuulus õnnetusest jõudis, pakkusid abi vraki ülestõstmiseks, ent venelased keeldusid. Kui oma jõududega allveelaeva pooled veepinnale saadi, oli meeskond juba surnud.

Novembri lõpul 1957 tabas ränk õnnetus veel teist Paldiski allveelaeva M-256, kui see tegi veealust kiiruskatsetust. Laeval puhkes tulekahju, mida kustutada ei õnnestunud, viimases hädas tõusis M-256 pinnale ja jäi ankrusse. Osa meeskonda oli tulekahjus juba hukkunud, ellujäänud käsutas kapten tekile ja saatis hädaabikutsungi. Kuigi laev püsis veepinnal ligi neli tundi ja lähedal asus mitu laeva, ei jõudnud selle ajaga keegi appi. Väidetavalt kardeti allveelaeva plahvatamist. Lõpuks M-256 uppus, 42 meeskonnaliikmest pääses vaid 7 (teistel andmetel hukkusid kõik).

"Whiskey on the Rocks"

Õöl vastu 28. oktoobrit 1981 tõusis Rootsi mereväe peamise baasi

Karlskrona lähedal pinnale Nõukogude allveelaev S-363 (Lääne allika-tes U-137). Ta oli põrutanud veealu-se kalju otsa ega pääsenud enam minema. Laev oli tulnud Paldiskist ning et NATO liigituse järgi oli tege-mist "Whiskey"-klassi allveelaeva-ga, sai äpardus maailmas tuntuks humoorika nime alla "Whiskey on the Rocks" (rock - kalju). Kusjuures nalja heitsid ka venelased ise, risti-des allveelaeva Švedski Komsomo-letsiks (Rootsi komnoor). NSV Lii-

VISKI ROOTSI KALJUDEL: Ööl vastu 28. oktoobrit 1981 Karlskrona lähedal kalju otsa sõitnud Nõukogude allveelaev S-363.

dus oli nimelt tavaks anda allvee-laevadele komsomoliteemalisi ni-mesid. Venelased muidugi eitasid igasugust tahtlikku Rootsi vetesse tungimist (kus samal ajal oli käimas laevastiku õppus) ja eelistasid neile omast valetamistaktikat.

Laeva 35aastane kapten **Anatoli Guštšin** väitis, et laeva kompass ei töötanud korralikult ning selle järgi pidid nad olema hoopis Poola ranni-ku lähedal. Karlskronasse sattumine olnud kaptenile suureks üllatuseks.

Ent ilmselt oli äpardus toimunud nii ootamatult ja laeva juhtkond sellest nii jahmunud, et unustati omavahel valedes kokku leppida. Kapteni poliitabi **Vassili Bessedin**, kes esitles end rootslastele kui reisija ja navigeerimiseksper, rääkis hoopis teist juttu.

Tema versiooni järgi arvati allveelaeval, et asutakse hoopis Taanis Bornholmi saare lähistel! Ent va-lal olid lühikesed jalad. Roots-lased leidsid allveelaevast täpsed kaardid Karlskrona, mitte aga Poola ranni-

ku ega Bornholmi kohta. Allveelaev kapten teatas äpardusest Paldiskisse, mille peale saadeti Karlskrona poole teele täisrelvis eskaader. Selle komandör admiral **Aleksei Kalinin** sai käsu tungida Rootsi territoriaalvetesse, päästa allveelaev ja see koju ära tuua. Kuigi Rootsi keeldus eskaadrit oma vetesse lubamast, jätkas see täiskäigul liikumist Rootsi poole. Rootsi peaminister **Thorbjörn Fälldin** reageeris kiiresti ja käskis piiri puhta hoida. Rannakaitsepatareid said käsu tulistada Vene lahingulaevu, kui need peaks piiri ületama. Kalinin oli vaid ühe miili kaugusel piirist, kui talle teatati, et rootslaste sihtmärki otsiv radar on lukustatud tema laevale. See mõjus. Balti laevastiku lahingulaevad peatusid.

S-363 istus kalju otsas kümme-kond päeva, siis tõmbasid rootslased laeva lahti ja tagastasid venelastele. Intsident oli ohtlik, kuna rootslaste salajased mõõtmised näitasid radioaktiivse aine olemasolu allveelaeval. Üsna tõenäoliselt paiknes seal Nagasaki pommi võimsusega tuumarelv.

Allveelaevaintsidendi üks tulemusi oli Rootsi avaliku arvamuse järsk muutus. Kui varem pidas Nõukogude Liitu otseseks ohuks Rootsi-le 8 protsenti rootslastest, siis pärast juhtumit nägi venelastes otsest ohtu juba 34 protsenti ja 71 protsenti pidas neid ebasõbralikuks rahvaks.

"Whiskey on the Rocks" sai üllatava lõpu. 1991. aastal kanti laev maha ning selle ostsid ära - rootslased! Nad värvisid S-363 punaseks ning legendaarsest allveelaevast sai Skara Sommarlandi veepargi põhiatraksioon. Karlskrona mereväemuuseumis aga asub rootslaste oma allveelaev HMS Neptun, mis omal ajal S-363 operatsioonis osales. Kirjutamisel on kasutatud Mati Öuna raamatuid "Võitlused Läänemeresel" ning Pärna, Hergaugu ja Öuna raamatut "Punalaevastik Eestis".

Provence

Lavendliväli

Telli Maaleht
ja võida reis!

Tellimuse hind vaid 4.90 kuus!
Kokku 6 võidureisi viivad
Lõuna-Prantsusmaale Provence'i
ja Kreeka saartele.

Vaata maaleht.ee/telli või helista 680 4444

Maaleht
www.maaleht.ee

Rhodos

Klassikaline Kreeka tavern

ALA ANVELT

Süütevedelikku muidugi tarbida teistel otstarvetel on lubatud igas kohas, kus see ei ole keelatud, näiteks grillimiskohtadel.

Valitsuse pressikonverentsil 16. oktoobril

NÄDALA ANEKDOOT

Priit Pullerits küsib Jürgen Ligilt, milline oleks ideaalne valitsus?

Ligi: "Valitsuses oleksid ainult meiesugused heteromehed. Ministrid saaksid rääkida normaalselt juttu: "Ah, ära jahu sest palgalõhest, mingi eit oled vä?" või "Ah, ära räägi kaunite kunstide toetamisest! Ega sa mingi pede ole?" ja keegi ei solvuks!"

NAGU KAKS TILKA VETT

NICKI MINAJ

Mütoloogiline olend

TROLL

Ameerika naisräppar

Eesti ajalugu onlain-pealkirjades

2. köide: 17. sajandist tänapäevani.

Rootsi kuningas kuulutas välja hea Rootsi aja

Peeter Suur: Kuulutan Rootsi aja lõppenuks

Juhtkiri: kõik ellujäänud eestlased tervitavad astumist Vene impeeriumi

Galerii: sakslaste uued mõisad lähuvad järjest tobedamateks

Kurioosum: mõned sakslased on hakanud eesti keelt õppima ja siinset kultuuri uurima

Tartus toimus esimene laulupidu: lisatud mõned sakslaste õelad kommentaarid

Rahvajuhid vaidlevad, kes neist on kõige õigem eestlane

Video: vaata kui toredalt revolutsionääride süüdatud mõisad põlevad

Ai-ai! Tsaarivõimu karistussalgad maksavad mõisate põletamise eest karmilt kätte

Kogu eesti rahvas rõõmustab võimale üle Saksa Keisririigiga suurde sõtta minna

Maamees: rindelt tuleb vaid laipaid, poes suhkrut ei müüda ja lehed on täis imelikku jama

Enamlased korraldasid Petrogradis riigipöörde: vaata videot Talvepalee vallutamisest ja lossi rikkustest

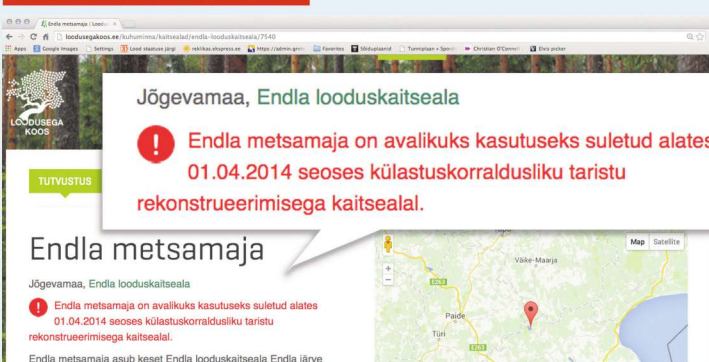
Kuulutati välja Eesti Vabariik: vaata ka pilte

Enamlased tungisid üle Narva jõe: kommenteeri, mida sa sõjast arvad

Sõda tasus ära: Tartu rahuga saime hunniku vene kulda

TAGAKÜLA MEES HANS KAKADU ON MURES: Is-sanda päike läheb enne looja, kui õiged potil-käimise võt- ted juhendist üles on lei- tud.

KABINETIS SÜNDINUD

KANTSELIIDITREIAL TEGUTSEB: Lihtsam olnuks kirjutada, et "matkarada on remondis" ja asi selge.

Šokk: maarahval ei soovitata enam laudas asjal käia, vaid euroopalik olevat kasutada välikäimlat

Lugeja: 700 aastat vihkasime neid sakslasi, nüüd on aga kahju, et Hitler nad ära kutsus

Eesti rahvas tervitab sisenevaid Nõukogude vägesid

Eesti rahvas tervitab sisenevaid Saksa vägesid

Eesti rahvas tervitab sisenevaid Nõukogude vägesid

Vana revolutsionäär: noorsoo al- lakäik jätkub nõukogude korrast hoolimata

Maamees: perestroika toetamisega olen nõus, aga miks kogu aeg nii pal- ju laulma peab?

Eesti Vabariik taastati: vaata ka pil- te hääletusest!

Õigusjärgne omanik: miks ei tagas- tatud mulle ka pakki suitsu, mille ma talu natsionaliseerimisel laua peale jätsin?

Eesti astus Euroopa Liitu: loe üle- vaadet 10 suurimast Brüsseli lol- lusest

Maailma lõpp on käes? Homod saa- vad Eestis abielluda!

Meeste rannamoe teemal guugeldage David Beckhami trussoonipilte ja rohkem sõnu polegi vaja! Anu Saagim

KOSMOSE MUTID Alar Pikkorainen

SOTSIAALMINISTEERIUM TEATAB: Lastevanemate Liit nimetatakse ümber Lapsevanemate Liiduks, arvestades ühelapseliste perede soovi.

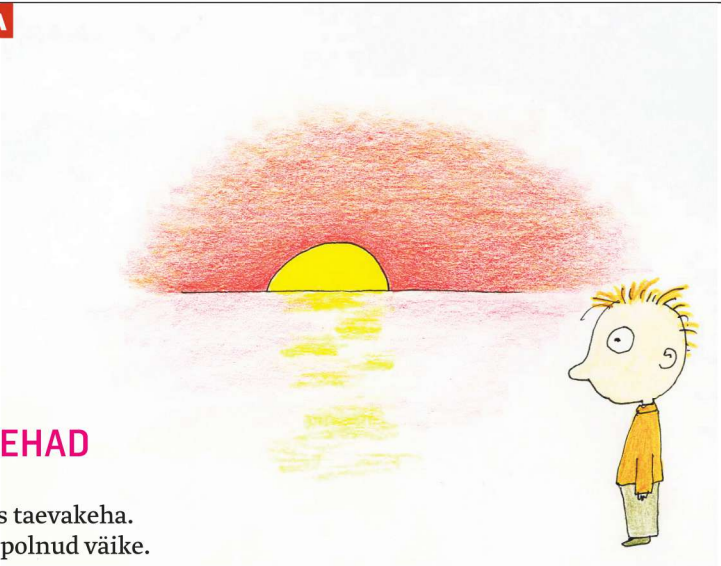
JOONISTA OHMULE PILTE
JA AITA RISTSÕNA ÄRA LAHENDADA!

käpik, labakinnas	mäest alla sõõstev lumi		Liisa Kivi-Vigala
...ütlev kääne	Benno		
Leo	Vüire Valdma kahe silma pikksilm		
...elu...kaasa kiir... Orlando Bloom			vastlapäev ehk ...

Kaur	... Einstein	sõõdav merikarp	õlipuu vili	Lennart Meri	magama jääma
...valgeke ja seitse põialpoissi				käbi-kuningas	ost Kaisa
Buffalo Sabres			linnu kehaosa		Triin kilo-meeter
väike vahva malend, mida kummalgi on kaheksa			tonn		Küberkaitse-liit
2. noot			mina		lapsevanem Eesti
traavi jooksev hobune			aar		Diego

TRULLI LULLA

TAEVAKEHAD

Õhtul loojus taevakeha. Ja see keha polnud väike.

Kuna läänes kumab eha, arvan, et see oli Päike.

Peagi teevad Koot ja Reha* tähistaevas omi käike.

*Koot ja Reha on tähtkuju, teise nimega Orion.

KAROLINA PERV JOONISTAS SELLE PILDI. MIDA TÄDI TEEB?

Ohmu ristsõna vastus on

KIRJU KASS

Jaagup Raepõld

saab auhinnaks EE kruusi ja vile.

Auhinnad saab kätte Eesti Ekspressi infosekretäri juurest, Narva mnt 11e, I korrus, E-R kl 9–17. Kaasa võtta isikut tõendav dokument.

Kuula luuletust ja **vaata** animafilmi **ajaleht.ekspress.ee**

VÕIDA 32 EUROT! Loosimises osalemiseks saada vastus e-posti aadressil vastus@lehed.ee või lõika talong välja ning saada see esmaspäevaks täidetuna aadressil: Tallinn, 10151 Narva mnt 13, märgusõna Ristsõna.

✓	Viineri sugulane	... Uukkivi	Hobureha	Kahest kriipsust koosnev trükitäht	Aktiaselts	✓	Hull (inglise k.)	Näriline	Ansambel	Kilobait	✓	Helitöö kahele instrumendile	Liharoog	Vastus:				
Imre Kalmani operett						Huul					... capo (noodikirja märk) Esinemiskoht			.....				
Mehenimi				Egiptlaste püha mnardikas Lapik										Nimi:				
"Krimi" saatejuht (Kanal 2)				Lehma piima-näärmete kogum Kähku						Prantsuse münt Vana-Ateena vandekohus				Address:				
C naaber		Nahanaärmete rasvataoline nõre Parasiit-putukas				Valvur						Umbes		Telefon:				
Paremini						Tehiskeel						...kaart	Kuulujutt	Armastus-jumal	...kelts	Taevasina	Aktuaalne Kaamera	✓
VASTUS																		
... Laats				Dekoratiiv-pöösas								Hitleri isa nimi Itaalias kõneldud keel					V naaber	
																	Kolmik	
TEEN KÜLL TRENNI, AGA KUI ILUSAT NAISTERAHVAST NÄEN, ...						F naaber			Spordi-tarvete-firma Alus, põhi							Emane lammast Põllutöö-riist		
						... bene, ibi patria					...-tak Türgi ohvitseri-tiitel					Muljet kujundav õhustik ... Purje		
					Rahva-esindajate kogu Ukrainas							Meri Euroopas Isamaaliit						
					Tantaal				"Reklaami-klubi" end. saatejuht Tonn								Inglise k. eessõna	
					✓	Sooritusviis							Strontsium					

EESTI RAHVA RISTSÕNAD

RISTIK

32 eurot võitis **EERO KÕRV Järvamaalt**. Eelmise ristsõna õige vastus: TEADMISTEJANU.

RAUNO KLAUSEN: MUL ON NÜÜD JÄLLE EESMÄRK!

Kuus aastat tagasi
motovõitlustel kukkunud
ja ratastooli jäänud **Rauno
Klausen** (31) saab käsiratta,
millega treenida 2016. aasta
Rio paraolümpiaks.

lega võib mugavaks jääda. Pingutada tuleb!

Siis Viimsisse tagasi, ja ongi sada kilomeetrit täis! Aga nii karmi päeva teen ma aastast ainult mõne korra. Aitab mulle viiekümnestki!

Kui koju jõuan, on mul hundiisu.

Ema on selleks ajaks söögi valmis teinud. Pärast sööki vean ennast voodini, ja sinna ma ka kukun. Ma ei jõua duši alla ka enne, kui olen paari tundi pikali olnud.

Jaa. Nii see on.

SEE ÕNNETUS OLI kuus aastat tagasi. Lendasin Supermoto Eesti meistri- võistlustel üle motika lenksu.

Ei jõudnud käsi ka ette panna, sadasin peaga vastu maad, hambad olid suust väljas... Kiirabiautos küsiti, et kas tohib nahkkombe seljast ära lõigata. Ma ütlesin, et loomulikult tohib, ja see on ka viimane pilt, mida ma sealt autost mäletan. Ärkasin alles haiglas.

Ma olin siis 25. Kuus aastat on vahepeal mööda läinud.

Mõni aasta tagasi hakkasin Rio paraolümpiamängude peale mõtlema. Et mis alad seal on ja äkki saaks ka osa võtta jne. Käsiratastega sõit on seal täitsa olemas ja see võiks mulle sobida küll.

Aga olümpiaga pole nii, et tuleb mõte ja lähed. Tellisin enda ratastoolile kätega vāntamise süsteemi ja hakkasin treenima.

Kolme aasta jooksul olen selle ratastooliga 15 000 kilomeetrit maha sõitnud. Laagrid kõik mitu korda ära vahetatud.

Aga see pole võistlemise riist. Õige käsirattaga sõidetakse lamades, tuuletakistus on hoopis teine, selg ei väsi ära, no ühesõnaga, peenike värk.

Nüüd on head inimesed

TAHTEJÕU TUUR RAUNOLE RATT OSTMISEKS

Priit Salumäe, Hawaii Expressi mees, korraldas oktoobri viimasel nädalal 750kilomeetrise rattasõidu ümber Mandri-Eesti. Ettevõtmise nimi oli Tahtejõu tuur, ja asja eesmärk oli koguda osavõtumaksudest raha korraliku "ratta" jaoks, millega Rauno saaks olümpiale minna. Raha on koos ja Rauno on tuuritajatele väga tänulik.

mind aidanud, rattaraha 10 000 eurot on koos. See on uskumatu. Mul on jälle mingi eesmärk, mingi kohustus.

JÄRGMISEL SUVEL on võistlused Šveitsis ja Itaalias, kus peab hästi esinema. Eraldistardi distants on 16 km ja grupisõit on 60 km. Tavalise ratastooliga seal lõõgile ei pääse. Õige käsirattaga sõidetakse 60 kilomeetrit tunni ja 40 minutiga. Mina oma kolakaga nühin neli tundi.

Kui õhtu on käes, nii kella 11-12 ajal, teen ma trenni hantlite ja kangiga. Suur matt on põrandal, ukse panen vahelt kinni, ega see kolin emani väga ei kosta.

Kunagi haiglas tõstsin liitrist veepudelit, kuu või kaks. Praegu tõstan 20-30kiloseid hantleid ja 40-50kilost kangi. Öösel rassin, kuidas kunagi, mõnikord tund, mõnikord kaks, magama jään kolme paiku.

Peab endale treeneri vaatama. Mingite asjadega olen kindlasti üle pingutanud, oleks kedagi vaja, kes hoiaks silma peal.

Aga nüüd on vähemalt eesmärk, mille nimel rabada.

Jah. Nii ta on."

"**K**ui ma hommikul ärkan, on kell juba 11 või 12. See pole sellest, et ma oleks kuidagi eriliselt laisk. Mul on ajakava lihtsalt nihkes.

Õhtune trenn lõpeb mul pärast südaööd.

Aga hommikul...väike pudrusõõmine, ilma ei jõuaks midagi, ja siis vāntan kõrvaltoas jalgrattaga jalad lahti.

Jalad on pedaalide peal kinni, kättega vāntan ja jalad liiguvad koos pedaalidega. Ma katsun ikka lihased elus hoida, nii palju kui mul neid veel on.

Higiseks ma ennast hommikul ei aja. Kummalisel kombel higistab mul üldse ainult pool pead. Pool pead on vahel täitsa märg ja pool pead jumala kuiv.

Jaa. Nii see on.

Siis vaatan aknast välja. Kui on päris torm, siis sõitma ei lähe.

Enamasti ikka lähen.

Vahel sõidan siinsamas Viimsis viis korda järjest Lubja mäest üles ja alla. Alla tulles saab hea kõva vungi sisse. Kiiruse ees mul hirmu ei ole, vastupidi, selle nimel ma märke roningi, et pärast saab alla kihutada.

ENAMASTI TIIRUTAN Viimsi vahel ja Pirital. Vahel lähen Kakumäele või Stroomi randa või Roccal al Maresse. Kunagi ma elasin Rocca al Mares ja sel on mul kodused teed.

Telefoni pealt vaatan kiirust ja kilomeetreid. Viimsist Kadrioru on kümme kilomeetrit, edasi Rocca al Maresse veel kümme. Vahel teen Kakumäe ringi, nii 7 km. Või sõidan Tabasalu mäe alla välja. Vahel pressin, hambad ristis, Tabasalu mäest üles ka ja sõidan Vāana-Jõesuuni. No Tabasalu mägi on karm, aga mulle meeldib.

Ma pole iial endale mingit elektriga ratastooli tahtnud. Sel-

ELU ÜHES PÄEVAS

...on rubriik, milles huvitavad tegelased rāāgivad, kuidas näeb välja nende päev

MADIS JÜRGEN
madis@ekspress.ee

Suveniirtaldrük äia esimeselt välisreisilt. Tähtsate Asjade riiuli püsieksponaat, millelt tolmu pühkida võib vaid pere-mehe ise.

Rapla rajooni 1958. aasta koolinoorte jooksumeistri karikas. Lugu sellest võistlusest peame kuulama igal koosistumisel, värve tuleb aastatega üha juurde.

Suguvõsa talisman – lõhkemata mürsk suurest ilmasõjast. Pärandatakse meesliini pidi, kunagi saan selle omale.

Grand Thomas vodka. Minu kingitus vana-mehe juubeliks. Panin vist täppi: pudel seisab riiulil nagu raudnael, välja valatakse vaid suurte tähtpäevade puhul.

VODKA
**GRAND
THOMAS**

DE LUXE

*Kingitus üle
põlvkondade*

TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

Suurim
kultuureiside
korraldaja Eestis!

Germalo Reisid reisigurmaanidele!

2015. aasta reise broneerimine on alanud!

Erilised paigad, kaugete maade saladused, mitmekülgne reisivalik! 22 aastat reiskorraldust – pühendunud giidid ja reisijuhid, tunnustatud kvaliteet ja areng, hinnatud reisiseltskond!

Mitmed põnevad uued sihtkohad

Müstilised FÄÄRI saared (esimest korda Eestis) ja ISLAND, PÕHJA-NORRA, ŠOTIMAA ja IIRIMAA, ITAALIA ja PRANTSUAMAA klassikalised teekonnad, Kesk-Euroopa mägised loodusmaastikud ja mitmekülgset esindatud KREEKA erinevad piirkonnad ja klassikalised vaatamisväärsused.

Mugavad tellimyslennud Estonian Airiga

2015 aastal oleme oma tellimyslendude korraldamisel käed löönud Eesti rahvusliku lennukompanii Estonian Airiga. Lennukid on uued ja mugavad, lennugraafikud paindlikud – meie tellimyslennud toimuvad 2015. aastal laupäeviti ning mugavatel kellaaegadel! Tellimyslendudel on reisipaketi hinnas nüüd ka toitlustamine.

Eksootikareiside valik on laienenud

Mitmed 2015 aasta eksootikareisid on reiskalendri lisandunud ja müük alanud! Peagi lisandumas veel reisid Equadori, Etioopiasse, Madagaskarile, Nepali. Jälgige reklaami!

Puhkusereisid otselendudega Tallinnast

Mitmeid puhkusesihtkohad, mis kalduvad kõrvale massiturismist ning kus on võimalik nautida puhkusereisi hüvesid väljapeetud ja solidses keskkonnas – maaliline PROVENCE, päikeseline SANTORINI ja vaimustavad KORFU, RHODOS ja KOS, naudinguid täis SORRENTO ja temperamentne SITSILIA.